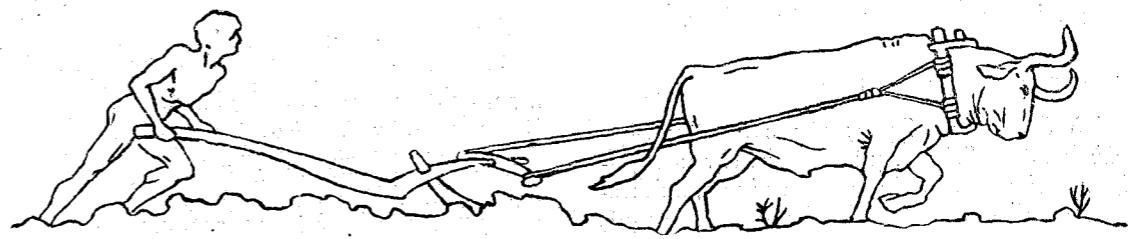

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ — ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΑΪΓΕΤΟΥ

ΦΩΤΟΓΡ. ΜΠΟΥΧΑΣΩΝΑ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔΑ

ΕΤΟΣ ο' 80 ΝΟ-
ΕΜΒΡΙΟΥ 1908

ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

I

Μεταξὺ τῶν ἀνακαλύψεων τῶν τελευταίων χρόνων, μία ἀπὸ τὰς πλέον ἐνδιαφερούσας βεβαίως εἶναι ἐκείνη, ποὺ μᾶς ἀπεκάλυψε τὴν ὑπαρξίην ἀλληθινῶν ἡρωϊκῶν βυζαντινῶν τραγουδιῶν. "Οπως εἰς τὴν Δύσιν γύρω εἰς τὰ ὄνόματα τοῦ Ρολάνδου καὶ τοῦ Σίδ, εἶναι γνωστὸν τώρα διτι, περὶ τὸν ἐνδέκατον αἰώνα, ὀλόκληρος ἐπικός κύκλος ἀπετελέσθη εἰς τὴν Ἀνατολὴν γύρω εἰς τὸ ὄνομα ἐνὸς ἐθνικοῦ ἥρωας. "Οπως καὶ εἰς τὴν Δύσιν, ἡ φήμη αὐτοῦ τοῦ ἥρωος διεδόθη μὲ δημοτικὰ τραγούδια ἀνάμεσα εἰς ὀλόκληρον τὸν ἀνατολικὸν κόσμον, ἀπὸ τὴν Καππαδοκίαν ἔως τὴν Τραπεζοῦντα, καὶ ἀπὸ τὴν Κύπρον ἔως εἰς τὰ βάθη τῆς Ρωσίας καὶ πρὸ πάντων καθωρίσθη εἰς μίαν μεγάλην ἐποποίιαν, τῆς δποίας τὸ ἀρχαιότερον κειρόγραφον χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν 14^ο αἰώνα, ἀλλὰ τῆς δποίας ἡ ἀρχὴ ἀναμφισθῆταις εἶναι ἀρχαιοτέρα. Ἡ ιστορία τῶν περιπτειῶν τοῦ Βασιλείου Διγενῆ Ἀκρίτα μᾶς φέρει ἐν πλήρει 10^ο αἰώνι, καὶ ἡ ιστορία αὕτη εἶναι παραδόξως περίεργος καὶ διδακτικὴ διὰ τὴν σπουδὴν τῆς βυζαντινῆς ζωῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης².

Καί, πράγματι δὲν εἶναι ὁ κόσμος τῆς πρωτευόσης καὶ τῆς αὐλῆς ποὺ μᾶς ἐμφανίζεται εἰς τὸ ἡρωϊκὸν αὐτὸν τραγούδι, ἀλλ' ἡ κοινωνία τῶν ἀσιατικῶν ἐπαρχιῶν, τῶν παρὰ τὴν μενδρίον γραμμῆς, δπού μεγάλοι φεούδαρχοι πολεμοῦν αἰτονίως ἐν ὄνόματι τοῦ αὐτοκράτορος ἐνάντιον

¹ Ἄν καὶ δ συγγραφεὺς προτιμᾶ, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ κειμένου, τὸν δρόν Ἀκρίτης ἐπροτίμησα τὸ εὐηχότερον καὶ γνωστότερον εἰς τὸ πανελλήνιον Ἀκρίτας. Σήμ. Μ.

² Ἀναγινώσκομεν μ' ἐνδιαφέρον περὶ τῆς ιστορίας αὕτης τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μπρεγέ, «Ἐνας μυθιστορικὸς ἥρως εἰς τὴν βυζαντινὴν φιλολογίαν», Κλερμόν-Φεράν, 1904.

τῶν Μουσουλμάνων. Είναι ἡ χώρα τῶν ἀκριτῶν ἡ φυλάκων τῶν ἀκρων, ἡ χώρα τῶν ἀπελατῶν, ἀληθινῶν κλεφτῶν τοῦ μεσαιωνος, ἡ χώρα τῶν μεγάλων πολεμικῶν κατορθωμάτων, τῶν ἐνεδρῶν, τῶν σφαγῶν, τῶν πολεμικῶν καὶ ἐρωτικῶν περιπτειῶν. Δὲν πρόκειται λοιπὸν ἐδῶ περὶ φανταστικῆς χώρας, ὡς δὲν εἶναι φανταστικὰ τὰ πρόσωπα περὶ τῶν δποίων δμιλεῖ ἡ ἐποποία¹. Ἐνα μικρὸν στρατιωτικὸν βιβλίον τοῦ ιούντος αἰώνος, περὶ Τακτικῆς πραγματεία, μᾶς περιγράφει μὲ γραμματική συγκινητικά τὴν σκληραγγημένην ζωὴν, ποὺ διήρχοντο εἰς τὰς παράμεθορίους ἐπαρχίας, εἰς τὰ σύγυρα τοῦ Ταύρου ἡ τὰ στενά τῆς Καππαδοκίας, ὅπο τὴν διηνεκὴ ἀπειλὴν τῆς ἀραβικῆς εἰσβολῆς, μὲ τὴν ἀδιάκοπον φροντίδα νάνταποδίουν εἰς τὸν ἀπίστον ἐχθροπραξίαν ἀντὶ ἐχθροπραξίας, ἔφοδον ἀντὶ ἔφοδου, λεηλασίαν ἀντὶ λεηλασίας. Εἰς τὴν χώραν ἐκείνην ἡ ζωὴ ἦτο μᾶλλον ἐνεργητική, ζωηρὰ καὶ κτηνώδης παρὰ μέσα εἰς τὰς μαλακὰς κομφότητας τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀνατόρων, καὶ κατὰ φυσικὴν συνέπειαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀκαταπάντων ἀγώνων ποὺ τὴν περιέβαλλον πάντοτε, ἔλαμβανεν δψιν ἡρωϊκὴν καὶ ἱπποτικὴν. Ἡ ζωὴ τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα εἶναι ἡ τοῦ φεούδαλικοῦ παλατίνου (paladin féodal) καὶ ἡ ζωὴ αὐτὴ ποὺ διῆγον πράγματι, καθὼς αὐτός, πολλοὶ μεγάλοι κύριοι τοῦ ιούντος αἰώνος, εἶναι

¹ Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου παράβαλλε τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Σάθα εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν «Ἀθλῶν τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, Παρίσιοι 1875. Πιστεύει, ὅτι δημαγωρίζει εἰς τὸν Διγενῆ τὸν μέγαν Δομέστικον Πανθήριον ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Δούκα, ἡ δποία διέπερψε κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ ιούντος αἰώνος ὅπο τὴν βασιλείαν τοῦ Ρωμανοῦ Λεκαπτηνοῦ.

γεμάτη ἀπὸ γραφικὰς λεπτομερείας περὶ τῶν ἥθῶν καὶ τῶν ἰδεῶν τῆς ἐποχῆς ἔκεινης.

II

«Τὸ δόνομα τοῦ ἥρωος τῆς ἐποκοινίας, λέγει πολὺ ὁρθῶς ὁ Ἐσλιν, μᾶς δεικνύει τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἀποστολήν του, καὶ τίτοτε, καλλίτερον ἀπὸ τὸν δόνομον αὐτὸν δὲν ἡμποροῦσε νὰ μᾶς καταστήσῃ γνωστὸν τὸν τόπον τῆς σκηνῆς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ποιήματος¹.

Τὸν Διγενῆ ἔκεινον τὸν ἀνδρεῖον δυστις τὴν κλῆσιν ἔλαβεν ταύτην ἐκ τῶν γονέων ἐθνικὸς ἦν ὅπερ πατέρος ἐκ τῆς φυλῆς τῆς "Αγρο, Ρωμαῖος δὲ ἀπὸ μητρὸς ἐκ γένους τῶν Δουκάδων, διὰ τούτου ἐπεκλήθη τοῦ Διγενῆς ὁ υἱός των· καὶ βαπτισθεὶς ἐν ὑδατὶ ἀγίας κολυμβήθης, Βασίλειος ὠνόμαστο ἔξαετης ὑπάρχων. Καὶ ὡς ἐπερπάτης ἀνενθρέψετο εἰς ἄπασαν ἡμέραν καὶ φοβερός γεννόμενος δὲ ὀλίγου τῷ γνώσει· Ἀκρίτης ὠνομάσθη γάρ, ὃς τὰς ἄκρας φυλάσσων. Πάπτος δὲ αὐτοῦ Ἀνδρόνικος ἀπὸ τῶν Κινναμάδων, ὃς τέθηκεν ἔξοριστος βασιλικῆς προστάξει· Ρωμαῖον τοῦ πανευτυχοῦ διὰ τινας προσλήψεις· πολὺς γάρ καὶ ἡρός ἦν αὐτῷ καὶ πλήθης πολὺ πλούτου καὶ μέγας ἐφράζετο παρὰ πάγανας ἀνθρώπων. Μάζαμην εἶχε στρατήγισσαν ἐκ γένους τῶν Δουκάδων, θείους τε εἴχε θαυμαστούς, ἀδελφούς τῆς μητρός του, δὲ καὶ μονομαχήσαντες διὰ τὴν ἀδελφήν των, τὸν ἀμφράν ενίκησαν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα.

«Ἡ ἴστορία τοῦ γάμου τῶν γονέων τοῦ Διγενῆ εἶναι τὸ θέμα τοῦ πρώτου τραγουδιοῦ, ποὺ σήμερον ἀποτελεῖ τὰ τρία πρώτα ἄσματα τοῦ ποιήματος. Βλέπομεν ἔκει πᾶς ὁ ἀμφράν Μουσούρη, ἀφοῦ ἥρταξεν εἰς μίαν λεηλασίαν τὴν κόρην ἐνὸς Ἑλληνος στρατηγοῦ, ἔρωτεύεται τὴν αἰχμάλωτόν του, καὶ διὰ νὰ τὴν νυμφευθῇ ἀσπάζεται τὸν χριστιανισμόν, καὶ πᾶς κατὰ τοὺς λόγους τοῦ ποιητοῦ:

"Οτι κοράσιον εὔμορφον, μὲ τὰ τερπνά της κάλλη φυσάτα ἔκατέλυσεν περιφῆμα Συρίας.

Τοιαῦται περιπτέται δὲν ἥσαν σπάνιαι καὶ δὲν ἔξεπλησσον κανένα εἰς χώραν κειμένην εἰς τὰ σύνορα τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου. Ἐν τούτοις οἱ μικτοὶ αὐτοὶ γάμοι ἐνέπνεον πάντοτε κάποιαν ἀνησυχίαν:

"Ἄν δὲ νυμφίος ἔστω σοι παρόμοιος τοῦ κάλλους, ἀν ἔχει ἔξιν γνωμικὴν τῶν εὐγενῶν Ρωμαίων!

Φοβοῦμαι, τέκνον μου καλόν, μὴ ἀστερος ὑπάρχῃ καὶ θυμωδῆς ὡς ἐθνικὸς καὶ ἔην σὲ οὐ προκρίνῃ!

Ἐν τούτοις τὴν φορὰν ταύτην οἱ φόβοι τῆς μητέρας ἥσαν μάταιοι. Μεταξὺ τῶν δύο συζύγων ἔβασιλευσε πλήρης ὁρμόνοια καὶ ἐκ τῆς ἐνώσεως τοῦ Μουσουλμάνου μὲ τὴν κόρην τῶν Δουκάδων ἐγεννήθη ὁ θαυμάσιος ἥρως, τοῦ δρόπονος αἱ περιπτέται γεμίζουν τὴν ἐποκοινίαν.

¹ Ἐσλιν, Δοκίμιον περὶ τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, Παρίσιοι 1907 σ. 213.

Καὶ πρῶτον, ἵδον ἡ εἰκὼν τοῦ νέου εἰς τὸ ποίημα.

Κόμην ἔκανθην, ὑπόσηρουρον καὶ ὅμματα μεγάλα, πρόσωπον ἀσπρόν, ροδινόν, κατάμαρα ὄφριδα, στῆθος ὃς κοντάταλλον κρουῦ δργυτας ἔχον μῆκος. Βάλλει χλαμύδιν ἐλαφρόν διὰ τὸν καταψύχτην καὶ ἄνω τούτου κόκκινον μετὰ χρυσῶν λουρίων· εἰχε δὲ φίλας χυμεντάς με τὸν μαργαριτάριν· ἡ βραχῆλες δὲ αὐτῷ ἐγήμενος ἀμπάρο μόσχου, τρανοὶ μάργαροι ἐν αὐτῇ ἥσαν ἐμπετηγμένοι· καὶ τὰ κομπία ἐστραπτὸν ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ· τὰ ὑπόδηματα αὐτοῦ χρυσοῦ ὠραίσμενα, τὰ δέ γε πτερυνιστήρια μετὰ λιθομαργάρων, ἀντὶ δὲ ἔργον τοῦ χρυσοῦ εἰχε μαγνήτας λιθους.

Τοιοῦτον τὸ πρόσωπον. Ἰδού τώρα καὶ οἱ ἄλλοι του. Μόλις δωδεκαετής ὑνειρεύεται κατορθώματα. Εἰς τὸ κυνήγιον ὅπου συνοδεύει τὸν πατέρα του, φονεύει μίαν ἀφοτον διὰ τοῦ γρόνθου του, σχίζει εἰς δύο μίαν ἐλαφρον, τὴν ὅποιαν καταφθάνει τρέχων, φονεύει ἔνα λέοντα μὲ ἔνα κτύπημα τοῦ ξίφους του καὶ οἱ σύντροφοι του πλήρεις θαυμασμοῦ ἀναγνωρίζουν εἰς τὰ θαύματα αὐτὰ ἔνα θεόπεμπτον ἥρωα.

Οὗτος οὐκ ἔστιν ἀνδρῶπος ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου, τοῦτον δὲ θεός ἔστειλεν διὰ τοὺς ἀπελάτας καὶ τρέμει θέλουσιν αὐτὸν εἰς χρόνους τῆς ζωῆς του.

Καὶ, πράγματι, ἐφόσον αὐτέανει δὲ νέος, ἡ δρξα τῶν περιφήμων ἀπελάτων δὲν τὸν ἀφίνουν ἥσυχον. Ἀνυπομονεῖ νὰ τοὺς γνωρίσῃ, νὰ τοὺς νικήσῃ, νὰ ὑπερβῇ τὰ κατορθώματά των.

Πότε ἴδητε, ὀφθαλμοί, τοὺς ἀνδρείους ἔκεινους;

Ζητεῖ νὰ εὕρῃ τὸ μέσον νὰ γίνῃ ἀπελάτης καὶ μετὰ τόλμης μεταβαίνει πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀρχιληστοῦ.

Στὸ λησταρχεῖον ἔνδοθεν τὸ φοβερὸν καὶ ἔνον.

Καὶ εὗρε, λέγει τὸ τραγοῦδι,

Καὶ εὗρε τὸν Φιλόπαππον δτ' ἔκειτο εἰς κλίνην, πολλῶν θηρίων δέρματα είχεν ἐπάνω κάτω· καὶ κύνης ὁ νεώτερος Βασίλειος Ἀκρίτης προσεκύνησαν αὐτὸν καὶ ἐγαιρέτισε τὸν.

Καὶ ὁ γέρων Φιλόπαππος οὐτως τοῦ ἀπεκρίθη· «καλῶς ἥλθες, νεώτερε, ἀν οὐκ ἔσῃ προδότης».

Καὶ τότε ὁ Βασίλειος οὐτως ἀνταπεκρίθη· «προδότης ἔγω γένει δὲν είμαι, ἀλλὰ ζητῶ γενέσθαι ἀρτοῦ ἐν τῇ δε τῇ μονῇ μετ' ὑμῶν ἀπελάτης».

Ο γέρων δὲ ὡς ἥκουσε, οὐτως ἀπηλογήθη·

«ἳν καυχάσαι, νεώτερε, ἔσεσθαι ἀπελάτης, τὴν ὁράδον ταύτην ἔτασσον καὶ κάτελθε εἰς βίγλαν καὶ ἀνησυχεῖσθαι δύνασαι ἡμέρας δεκαπέντε, μηδὲ ὅπων εἰς τὰ βλέφαρα λάβης τῶν ὄφραλμάν σου καὶ μετὰ ταῦτα ἀπελύθων τους λεοντας ἀν κτείνεις, καὶ πάντων τὰ δερμάτια ἀν φέρης φέδε πάντα καὶ πάλιν ἔδαν δύνασαι εἰς βίγλαν καταβῆναι, ὅπαν περνοῦν οἱ ἀρχοντες μετὰ πολλοῦ τοῦ πλήθους.

Καὶ τότε ὁ Βασίλειος δ τοῦ Διγενῆς ἔκεινος ἐπῆρε τὸ φαβδίον του καὶ εἰς τὸ μέσον ἥλθε τοὺς μὲν φαβδέας ἔκρουε, τοὺς δὲ ἄλλους σφρονσύλεας καὶ πάντων ὑπέλυθησαν αἱ κείρεις τῶν ἀνδρείων· καὶ ἐπάρας δ τοῦ Διγενῆς ἔκεινων τὰ φαβδία

ἔφρασε πρὸς τὸν γέροντα λέγων αὐτῷ τοιαῦτα· «δέξαι φαβδίσ, Φιλόπαππε, πάντων τῶν ἀπελάτων καὶ ἀν οὐδὲν ἀρέσει σοι καὶ σοὶ τὸ θέλω ποιέσειν!»

Μετὰ τὸν πρῶτον τοῦτον ἄθλον, δλοι ὑποκλίνονται ἐμπρὸς εἰς τὸν ἥρωα καὶ μετ' ὀλίγον διὰ τῆς ἀνδρείας του ἀποκτᾶται εἰς δλητην γειτονικὴν χώραν.

Μετὰ τὰς πολεμικὰς περιπτετείας ἀς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὰς ἔρωτικὰς τοιαύτας.

Ο στρατηγὸς Δούκας, διοικητής μιᾶς ἐπαρχίας τῆς αὐτοκρατορίας, ἔχει κόρην, τὴν Εὐδοκίαν, θαῦμα καλλονῆς:

Εἰχε κόρην πανεύμορφον κλημένην Εὐδοκίαν, ἡς πάντοτε τὸ δόνομα ἥκουεν δ Ἀκρίτης εἰχε γάρ καλλονής ἀπειροφόρον, παράδειξεν τὸ γένος.

Πολλοὶ ἴπποται εἰχαν ἔως τώρα ζητήσει τὴν χεῖρα τῆς νεάνιδος. Ἄλλος πατήρ της Εὐδοκίας είναι ἀνθρωπός ζηλότυπος καὶ ἐπίφοβος. Ἐγκλείει ἐπικειλῶς τὴν κόρην τού εἰς τὸν γυναικωνίτην εἰς ὡραῖον δωμάτιον περικοσμούμενον ὑπὸ μωσαϊκῶν, καὶ ἡ πρᾶξις αὐτῇ ἀξίζει νὰ σημειωθῇ, διότι αἰσθάνεται κανεὶς εἰς αὐτὴν τὴν γειτνίαστιν τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου καὶ τὴν ἐπιρροὴν ποὺ ἔχεισκει εἰς τὰ βυζαντινὰ ἥθη.

Οι λοιπὸν ἔκεινοι ποὺ ἀπέβλεψαν εἰς τὴν χεῖρα τῆς ὡραίας κόρης καὶ ἐδοκίμασαν νὰ τὴν ἀπαγάγουν, ἐπιλήρωσαν μὲ τὴν ζωῆν των τὸ δράσος των. Ὁλον οἱ ὄφραλμοι ἔξορυχοις σαν καὶ ἡ κεφαλὴ ἀπεκόπη κατὰ διαταγὴν τοῦ στρατηγοῦ. Ὁ Διγενῆς ἐν τούτοις δοκιμάζει καὶ αὐτός. Καὶ εἶναι μία σκηνὴ χαριτωμένη ἡ πρώτη συνάντησις τῶν δύο νέων. Κάτω ἀπὸ τὰ παραδύνατα τῆς ὡραίας, δ τοῦ Διγενῆς φάλλει διερχόμενος εἶναι ἔρωτικὸς τραγοῦδι καὶ διανόμενος τοῦ θεού εἰλικρίνης, οὐδὲν ἀπὸ τῶν ἀνάδονων, καὶ ἀν ποτὲ προσταξῃ μετὰ τοὺς τινάς σου δυολείας τότε βεβαιωθεῖς ἀν οἷον γαμβρὸν ἐπῆρες.

Ο στρατηγός, καλὸς κατὰ βάθος ἡγεμών, δίδει εἰς τὸν τέλος τὴν χεῖρα τῆς θυγατρός του, καὶ μὴ ἐπιθυμῶν νὰ λεχθῇ ποτὲ ὅτι δ τοῦ Διγενῆς ἀπήγαγε γυναῖκα ἀνευ περιουσίας:

καὶ μὴ λέξωσιν ἀπαντες οἱ συνομήλικοι σου καὶ κόρην γάρ ἀφήπασας καὶ προίκα σου λαμβάνεις καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν ἔστιν, ἀλλὰ αἰσχύνην ἔχεις

σπεύδει νὰ τοῦ ἀπαριθμήσῃ τὴν μεγαλοπρεπῆ προῖκα ποὺ δίδει εἰς τὴν κόρην του. Ἡ ἀπαριθμητικής τῆς προικὸς αὐτῆς φίλητε ἐνδιαφέρονταν φῶς περὶ τῆς πολυτελείας, ποὺ ἐβαύλειε εἰς τὰς μεγάλας ἔκεινας φεουδαλικὰς οἰκογενείας τῶν βυζαντινῶν ἐπαρχιῶν:

λάβης δὲ καὶ τὴν προῖκα σου ἐκ ταύτης τῆς ἡμέρας κεντηνάρια εἴκοσι νομίσματα παλαῖα, βεστιαρία τιμῆτα πεντακοσίας λίτρας καὶ πτήματα πολυεισόδια ἐτήνη ἐμήν θυγατέρα μετὰ πάντων τῶν ὑπὸ αὐτῶν ενδρικούμενων ζωῶν, πρωτεῖα τετρακόσια, στράτορας ὄγδοηντα, μαγιστίους δεκατέσσαρας, διμοίως καὶ μαγίπτους καὶ ἐπεργα ψυχάρια ἔκατον καὶ πενήντα, καὶ ἐβδομήκοντα αὐτῆς παγκαλίστας βαῖτσας¹, ἐγκόλπια πολύτιμα ἀ ἔχει τῆς μητρός της καὶ στέφανον ὄλόχρυσον μετὰ τιμῆτα λιθων. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπέλαχον τὴν θυγατρίαν τῶν ὄλλων μου παδίων. Πεισθήτη μου, καλέ γαμβρό, καὶ ἐλθὲ προευθῶμεν ταχέως ποὺς τῶν οἰκόν μου παραμυθίας χάρων, λίθη σε κ' ὡς στρατηγίσσας μετὰ μεγάλου ποθού, εὐχαριστήσει καὶ θέον, καὶ χαίρει εἰς τὸν κόσμον.

¹ Παγκαλλίστας υπηρετός.

Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπελάται ἀνέγνωρξον τὴν ἔξουσίαν του, καὶ ὁ φέρων τὴν σφραγῖδα τοῦ Ἀκρίτα ἥδυνατο νὰ ταξιδεύῃ ἀφόβως διὰ μέσου ὅλης τῆς Ἀνατολῆς. Οὕτως, σεβαστὸς ἀπὸ ὅλους, ὁ Διγενής ἦτο :

Τύπος ἀχράντων γέγονε, ὑπογραμμὸς ἀγδρείων παιδαγωγὸς φρονήσεως καὶ κλέος σωφροσύνης

”Εξη εύτυχής, πλούσιος καὶ εύτυχής μεταξὺ τῆς συζύγου καὶ τῆς μητρός του, ύποτεταγμένος εἰς τοὺς αὐτοκράτορας, ἐλεήμιων πρὸς δόλους, καὶ μὴ ἔχων εἰμὴ μίαν μόνον λύπην, διτὶ δὲν εἶχε κληρονόμον τοῦ δινόματός του. Τότε ἀνηρτάγη ἀπὸ τὸν θάνατον, εἰς τὴν ἥλικιαν τῶν τοιάκοντα τριῶν ἐτῶν, αἱ δὲ τελευταῖαι λέξεις ποὺ ἀνταλλάσσει μὲ τὴν σύζυγόν του ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην του ἔχουν, ἐν τῇ λεπτότητι τῆς τρυφερότητός των, κάτι τὸ ἐκτάκτως συγκινητικόν. Οὐ Βασιλείος ἐνθυμίζει εἰς τὴν Εὐδοκίαν πόσον τὴν ἡγάπησε:

"Ακουσον, φῶς μου τὸ γλυκύ, φωνῆς μου τελευταίας ἀπέναντι μου κάθισον καὶ χόρτασόν με βλέπειν, ἄλλοτε οὐθεάσεις με τὸν σὲ πολλὰ ποθοῦντα.

Καὶ τρυφερῶς τὴν συμβούλευει νὰ μὴ ἀποδοφηθῇ ἀπὸ τὸ πένθος τῆς, ἀλλὰ νὰ ἔλθῃ εἰς νέον γάμον. «Δὲν θὰ δυνηθῆσαι, τῇ λέγει, νὰ μείνῃς χήρα. Τὸ γνωδῖζω, ή νεότης σου θὰ σὲ ἔξαναγκάσῃ» ἀλλὰ μὴ ζητήσῃς περιουσίαν ἢ γένος. «Ἐκλεξε ἔνα ὁραῖον ἑπτάτην, γενναῖον καὶ τολμηρόν, καὶ μαζί του, ὅπως καὶ πρίν, θὰ ἔξακολουθήσῃς νὰ βασιλεύῃς εἰς τὸν κόσμον, γλυκεῖα ψυχῆ μου». Ἀλλ᾽ ή Εὔδοκία δὲν θέλει τίποτε νάκουσση, «ἔάν δι Λιγενῆς ἀποθάνῃ» θάποθάνῃ μαζί του. Καὶ ή Θεία Πρόνοια εἰσακούει τὴν εὐχήν της. «Οἱ δύο ἔνδοξοι νέοι, λέγει ὁ ποιητής, σύντριψαν νὰ πτερωνίσουν μαζὶ αἱ δύο ψυχαὶ των».

Παγκόσμιον πένθος διαδέχεται τὴν εἰδῆσιν τοῦ θανάτου τοῦ ἥρωος. Ἀπ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν, οἱ μεγαλείτεροι δεσπόται σπεύδουν εἰς τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην του καὶ ὅλοι ἀνακράζουν δακρύοντες¹ «Γῆ, σείσου, αλλάψε κόσμε, ἥλιε ιρύψου, σκέπασε τὶς ἄχτινες σουν φεγγάρι σκοτείνιασε, ἃς σβύσῃ τὸ φῶς σουν ἀστέρια σπινθηροβόλα σβύσετε ὅλα, γιατὶ τὸ λαμπρὸ τὸ ἀστέρι ποὺ ἔλαιμπε ἐπάνω στὸν κόσμο, δ Βασίλειος Διγενῆς, δ βασιλῆς τῆς νειότης, καὶ ἡ γυναῖκα του, ἡ δόξα τῶν γυναικῶν, τὴν ἵδιαν ὁραν ἀφήκανε αὐτῇ τῇ γῇ καὶ οἱ δύο των». Καὶ τὸ ποίημα τελειώνει μὲ τὴν περιγράφην τῆς κηδείας, εἰς τὴν δόποίαν, κατὰ τὴν συνήθειαν, ἔνα μακρὸν μυρολόγιο ψάλλει τὰς ὀρετάς, τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν φήμην τοῦ ἀποθανόντος ἥρωος.

¹ Εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Κ. Σάθα καὶ Λεγρὰν τὴν δοποίαν ἔχομεν ὑπὸ ὄψιν, ὑπάρχει χάσμα τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ ποιήματος ὃς ἐκ τούτου μεταφράζόμενος τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ εἰς τὸ πεξὸν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ κειμένου.

III

Τοιαύτη ἡ ἐπική ἴστοςία τοῦ Βασιλείου Δι-
γενῆ Ἀρχότα. Ἄλλ’ δοσον καὶ ἀν̄ εἶναι ἐνδιαφέ-
ρουσα ἡ διήγησις τῶν περιπτειῶν του, εἶνε
σπουδαιοτέρα ἡ· ἀνάζητησις ἐντὸς τοῦ ποιήματος
τῶν χαρακτηριστικῶν σημείων, διὰ τῶν δποίων
ἐκδηλοῦνται κάτι ἀπὸ τὰς ἰδέας καὶ τὰ ἥθη τῆς
ἐποχῆς. Ὁλος δι βυζαντινὸς κόσμος ἀποκαλύπτε-
ται εἰς αὐτὸν μὲ τὰς ἀπροσδοκήτους ἀντιθέσεις
του, κρᾶμα κτηνῶδιας καὶ λεπτότητος, βιαίων
παθῶν καὶ τρυφερῶν ἀβρότητος, μὲ τὴν φιλο-
πατρίαν του ἐπίσης, τὴν θρησκείαν του καὶ τὴν
πολυτέλειάν του, πᾶν δι τι τέλος καθιστᾶ δοσον
πρωτότυπον καὶ τόσον περίεργον τὸν ἔξαφανι-
σθέντα αὐτὸν πολιτισμόν.

Ἐκείνο τὸ δποῖον μᾶς κάμνει ἐντύπωσιν εὐδήν
ἔξ ἀρχῆς, εἶνε τὸ βαθὺ αἰσθητό ποὺ ἔχει δ
ποιητής τοῦ βυζαντινοῦ ἐθνισμοῦ.⁷ Ἐναντίον τῶν
βαρβάρων, ἐναντίον τῶν ἀπίστων, δὲ ήρως του
ἐμφανίζεται ὡς δὲ ὑπερασπιστής τῆς αὐτοκρατο-
ρίας καὶ τῆς χριστιανούσηνς. Διὰ τοῦτο δὲ βασι-
λεὺς τὸν ἐπιτίθετο περισσότερον ἢ διὰ τὴν ἀνδρείαν
του καὶ πράγματι, εἰς τὴν σκέψιν του Διγενῆ, ἢ
ὅρθιοδεξία καὶ ἡ Ρωμανία εἶνε δύο ὅροι ἀδιαχώ-
ριστοι.⁸ Η διαφύλαξις τῶν συνόδων, χωρὶς εἰς τὸ
ἔγχος δὲ ἥγεμών νὰ δαπανᾷ δὲ αὐτήν, ἢ ὑποταγὴ
τῶν ἀπίστων καὶ ἡ ὑποχρέωσις αὐτῶν νὰ πλη-
ρώνουν φόρον εἰς τὸ Βυζάντιον, ἢ ἐν εἰδήνῃ δια-
βίωσις τῆς ὁρθιοδόξου καὶ ρωμανικῆς χώρας ἐναν-
τίον πάσης ἐπιθέσεως, τοιαῦται εἶνε αἱ μεγάλαι
ὑπηρεσίαι, τὰς δποίας δὲ ἀγήτητος Ἀρχίτας παρέ-
χει καὶ θέλει νὰ παράσχῃ εἰς τὴν μοναρχίαν.

“Ενεκα τούτου πρὸ πάντων τόνομά του ἔμεινε δημοφιλές εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ἐνεκα τούτου, μετὰ πολλὰ ἔτη βραδύτερον, ἐπιθυμῶν νὰ ἔξυμνήσῃ ἐπαξίως τὸν μέγαν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Κομνηνόν, ἔνας ποιητὴς τοῦ 12^{ου} αἰώνος δὲν θὰ εύθη ὡραιότερον ὄνομα νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν παρὰ τὸ τοῦ «νέου Ἀκρίτα».

Αἱ σχέσεις, τὰς δοπίας διατηρεῖ ὁ Διγενῆς μὲ τὸν αὐτοκράτορα κύριόν του δὲν εἶνε ὀλιγώτερον ἀξιοσημείωτοι διὰ τὴν γνῶσιν τῶν ηθῶν τῆς ἐποχῆς. Ἀναμφισβήτητως, ὁ μέγας αὐτὸς φεουδαλικὸς δεσπότης εἶνε ὑπήκοος πιστός· ἡ ὑποταγὴ εἰς τὸν βασιλέα εἶνε μία ἐκ τῶν ἀρετῶν, τὰς δοπίας ἐπαινεῖ ὁ ποιητής καὶ αὐτὸς ὁ Ἰδιος ἀναφέρει κάπου ὡς καλὸς ἀνδικὸς ὅτι ἡ «εὔμενεια τοῦ ἡγεμόνος ἀρκεῖ διὰ νῦν ἀνταμειψῆ τὴν ἀξίναν του»· ὅταν ὁ μονάρχης τὸν προσκαλεῖ νὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν Ἰδη, ἀπαντᾷ λίαν εὐσεβάστως εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν πρόσκλησιν:

ἔγώ γάρ, λέγει, δέποτα, σὸς δοῦλος νῦν τυγχάνω,
καὶ εἰ ποθεῖς ὡς ἔγφαψας, ίδειν ἀχρηστον ἄνδρα,
λάβε ὀλίγους μετὰ σοῦ καὶ ἐλθεῖ στὸν Ἐφράτην,
κακόν μὲ ὅψει, δέποτα, τὸν σὸν ἀχρεῖον δοῦλον·
καὶ γάρ πτοῦμαι, βασιλεῦ, πολλού τοῦ στρατοπέδου,
μῆπως ἀπάρξονται τινες ἐπ τούτων μὲ τοῦ φέγειν,
καὶ λυπηθεῖς χαρίσωμαι ωργας ἐκ τῶν χειρῶν μου.

Εἰς τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις αἰσθάνεται κανεὶς τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ μεγάλου ἐπαρχιώτου βασόνου, ὃ δποῖος περιφρονεῖ καὶ φοβεῖται τοὺς ἀνθρώπους τῆς αὐλῆς, καὶ ὡσαύτως, ὑπὸ τοὺς τύπους τῆς ὑποταγῆς, μίαν τάσιν φεούδαικήν κακῶς ὑποκρυπτομένην, ἣ δποία ἀποκαλύπτεται σαφέστερον ἀκόμη κατὰ τὴν συνέντευξιν μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ ὑπηκόου του. Φέρονται μεταξύ των σχεδὸν ὡς ἵσοι καὶ ὁ Διγενῆς ὅμιλεῖ πρὸς τὸν βασιλέα μὲ μίαν ἐλευθεροστοιμίαν ὅλως χαρακτηριστικήν ἀντὶ νὰ προσλιπαρῇ τὴν εὔνοιάν του, δίδει εἰς αὐτὸν συμβουλὰς περὶ κυβερνήσεως.

Καλῶς ἔχοι, δέσποτα, μετὰ καὶ τοῦ στρατοῦ σου,
ἔμοι γάρ ίκανή ἐστίν ἡ συμπάθεια μόνη,
τὰς διωρεάς καὶ τὰς τιμάς, ἀσπερ μοὶ βούλει δοῦναι
παράσχου ταύτας, δέσποτα, τένησι στρατιώτας,
ἔχει γάρ ή βασιλεία σου ἑξόδους ἀναρριζμούς
ἀξια δὲ ή ἀμοιβὴ τῆς δόξης τοῦ σοῦ κράτους
ἀγατῶν προσηλύτους τε καὶ ἐλεεῖν πεινῶντας,
ἔξ ἀδικούντων ϕύεσθαι τοὺς καπαπονούμενους,
τὰ κατὰ γνώμην πταισμάτα συγχώρησην παράσχειν,
καὶ μὴ ὁργίζεσθαι τινα ποδὸς τοῦτον ἐρευνήσαι
ταῦτα γάρ εἰσι, κράτιστε, ἔργα δικαιοσύνης,
μεθ' ἣς καὶ πάντας τοὺς ἑχθροὺς ἔχεις καθυποτάξαι.

⁹ Εκτός τούτου συνιστᾶ εἰς τὴν φροντίδα του — καὶ τοῦτο πράγματι, εἶνε μία ἐκ τῶν μεγάλων μεριμνῶν τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ φεούδαλικοῦ κόσμου τοῦ ΙΟ^{ου} αἰῶνος — τὴν τύχην τῶν πτωχῶν στρατιωτῶν καὶ συμπεραινεῖ μὲ κάποιαν τοσχείαν εἴλικρινειαν :

οὐ γάρ δυνάμεως ἔστι κρατεῖν καὶ κυριεύειν,
ἀλλὰ θεοῦ τὸ δώρημα ἐκ δεξιᾶς ὑψίστου.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἀναγνωρίζει κανεὶς τὸν ἄνδρα, ποὺ θὰ εἴπῃ ἀλλαχοῦ: «Οταν μία υπόθεσις εἶνε δικαία δὲν φοβοῦμαι τὸν αὐτοκράτορα». Καὶ ὁ αὐτοκράτωρ εἰς μάτην ζητεῖ νὰ τοῦ δώσῃ τὸν τίτλον τοῦ πατρικίου καὶ τοῦ μαργράβου. Εἰς τὴν γαιοδεσποτείαν του (*seigneurie*) τῶν συνόρων, ὁ Διγενῆς, ὁς ἀληθής φεουδαλικὸς βαρόνος, θεωρεῖται σχεδὸν ὁς ἀνέξαρτης. Εἴδομεν πῶς προσκαλεῖ τὸν ἡγεμόνα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰς γαίας του μὲ μικρὰν συνοδείαν καὶ πῶς ὁ αὐτοκράτωρ λαμβάνει μαζί του ἔκατὸν ἄνδρας μόνον ἀλλ᾽ ὃ, τι εἶνε περιεργότερον, εἶνε δι τοῦτο δὲν εἶνε διόλου πρᾶξις ἀπλῶς φανταστική ἀναγνώσκομεν εἰς τὸ «Αὐλοτυπικόν», δι τι ὁ βασιλεύς, διταν ἐταξείδευε εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ εἰσήρχετο εἰς τὴν διοικησιν τῶν συνόρων, ἀφινεν δηπισθέν του τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς αὐλῆς του καὶ ἀνέθετεν εἰς τοὺς Ἀκρίτας τὴν φροντίδα καὶ τὴν τιμὴν ν' ἀποτελοῦν τὴν προφυλακήν του.

Ομοίως ή θρησκεία κατέχει μεγάλην θεσινήν εἰς τὸ ποίημά καὶ τοῦτο ἀκόμη εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς Ἐπανευρίσκουμεν εἰς αὐτὸν τὴν ἥχω τῶν αηρυγμάτων, διὰ τῶν ὅποιων οἱ βυζαντινοὶ ἱεραπόστολοι προσεπάθουν νὰ ὁδη-

γήσουν τοὺς ἔθνικούς εἰς τὴν ὁρθόδοξίαν, ὡς
επίσης τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἐκτιμένου θαυμασμοῦ
τούν ἥσθιαντο εἰς τὴν θέαν τῆς λαμπρότητος
ἥς Ἀγίας Σοφίας οἱ νέοι προσήλυτοι.

«Ἐγώ, λέγει ὁ ἀμηράς Μουσούρο, ὁ πατήρ
τοῦ Ἀρόίτα:

Ἐγώ, γλυκέα μῆτερ μου, εἰς πολλὰς χῶρας ἥλθον
καὶ πολλά κάστρον ἐπέρριψα καὶ γραφάς οὐκ ὀλίγας
εἰδον τε καὶ ἐπέρριψα ἐν τῷ παρόντι βίῳ
καὶ ἀπαντα ψευδά εἰσοι καὶ δῖξι γονέων
μόνον δὲ τὰ τῶν χριστιανῶν ὄγκαπον ἐκ ψυχῆς μου,
καὶ ὁ ποράδεισος οὐτὸς εἰς Ρωμανίαν ἔνι
τὴν πίστιν τὴν ἀληθινήν οἱ χριστιανοὶ ἔχουν.

Μόλις βαπτισθείς, ὁ μουσουλμάνος οὗτος σκέπτεται νὰ προσηλυτίσῃ καὶ ἄλλους: προσπαθεῖ νὰ ἀποσπάσῃ τὴν μητέρα του ἀπὸ τὸν Ἰσλάμ: ματηγεῖ δλόκληρον τὴν οἰκογένειάν του γνωρίζει ἀπὸ στήθους καὶ ἀπαγγέλει δλόκληρον τὸ Πιστεύω τῆς Νικαίας καὶ συζητεῖ ὡς θεολόγος.

Καὶ δι᾽ ἔνα ἄλλο σημεῖον τὸ ποίημα ἀξίζει νὰ
ἐπισυρῇ τὴν προσοχήν μας, διὰ τῶν εἰκόνων
του περὶ τοῦ πλούτου καὶ τῆς βιζαντινῆς πόλυ-
τελείας. Εἴδομεν ἡδη μερικὰς ἀπὸ τὰς λαμπρό-
τητας μὲ τὰς ὁποίας ἥγαπτων νὰ περιβάλλωνται

τητας με τας υπολογισηριανας γαλατιας να αποδειχθησαν οι ασιαται βαρονοι, τους διοισους ξενιμνει ή εποπια: ή περιγραφη του παλατιου του Ακρίτα θα μας κάμη να γνωρισωμεν καλλιτερον δλην την μεγαλοπρέπειαν των κυτοίκων δου ξενων οι μεγάλοι αντοι φεουδάρχαι. «Εις τὰς ὅχθας τοῦ Εὐφράτου, μέσα εἰς ἔνα θαυμάσιον κήπον, γεμάτον ἀπὸ ἄνθη, δένδρα καὶ πτηνά, εὑρίσκεται τὸ παλάτιον τοῦ Διγενῆ. Εἶνε κτισμένον ἀπὸ λίθους διαφόρων χρωμάτων, τὰ διόπια σχηματίζουν ἐπάνω εἰς τοὺς τούχους σχέδια χριτωμένης ποικιλίας: ἔμπροσθέν του εἶνε ἔνα περίπτερον, ἐπιστεφόμενον ἀπὸ τρεῖς ὑψηλοὺς θόλους. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶνε πολὺ ὠραιότερον ἀκόμη. Οἱ τοῖχοι εἶνε χρυσοκόλλητοι καὶ λιθοκόλλητοι αἱ στήλαι του εἶνε διάχρυσοι γύρω ἀπὸ τὰ παράθυρα περιείσσονται διφιοειδῶς κλάδοι χυρσῆς ἀμπέλου καὶ οἱ θόλοι εἶνε γεμάτοι ἀπὸ μωσαϊκά ἀλλὰ τὸ θαῦμα εἶνε ή μεγάλη σταυροειδής αἴθουσα, ποὺ εὑρίσκεται εἰς τὸν ὑψηλὸν πύργον. Τὸ δάπεδον εἶνε στρωμένον μὲ πολυτίμους λίθους καὶ εἰς τὸ κέντρον λάμπει μέγας στρογγύλος λίθος:

μέσον δὲ λίθον ἔβαλε μέγιστον, στρογγυλάτον,
κατηγάζεν ἐν τῇ νυκτὶ φῶς εἰς τὸν κόσμον ὅλον.

Ο δροφος εινε κοσμημένος ἀπὸ χρυσόν, λίθους καὶ μάργαρον, αἱ θύραι καλύπτονται ἀπὸ πλάκας χρυσοῦ. Ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους τέλος μία σειρὰ μωσαϊῶν παριστᾶ τὰ ἀνδρογαμήματα τοῦ Σαμψὼν καὶ τὴν ἴστορίαν τοῦ Δαβὶδ καὶ ὀλόκληρον σειρὰν βεβήλων σκηνῶν ἀναμεμιγμένων μὲ τὰ βιβλικὰ αὐτὰ ἐπεισόδια. Ἔβλεπε κανεὶς ἐκεῖ τοὺς ἄθλους τοῦ Ἀχιλλέως, τὴν φυγὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος, τὴν Πηνελόπην καὶ τοὺς

μνηστήρας, τὸν Ὀδυσσέα πλησίον τοῦ Κύκλωπος, τὸν Βελλεροφόντην καταβάλλοντα τὴν Χίμαιραν καὶ τὴν ἵστορίαν τὸν Ἀλεξάνδρου ἀπὸ τῆς νίκης του κατὰ τοῦ Δαρείου μέχρι τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ πλησίον τῶν Βραχμάνων καὶ τῶν Ἀμαζόνων· ἀπωτέρω, ὑπῆρχον σκηναὶ τῆς ζωῆς τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· ἐν συντόμῳ, δὲ Ἀκρίτας διέταξε νὰ παραστήσουν ἔκει δλους τοὺς ἀνδρείους, οἱ δποῖοι ἔζησαν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου».

Οἱ τι ἐνδιαφέρει ἀπὸ τὴν περιγραφήν, εἶναι δτι καὶ αὐτὴ ἀκόμη δὲν εἶναι φαντασική. Εἶνε γνωστόν, δτι ἔνα ἀπὸ τὰ περισσότερον ἀξιοσημείωτα χαρακτηριστικὰ τῆς βυζαντινῆς τέχνης τοῦ 9^{ου} καὶ 10^{ου} αἰώνος, εἶναι ἀκριβῶς τὸ κράμα αὐτὸ τῶν θρησκευτικῶν θεμάτων καὶ τῶν βεβήλων ἐπεισοδίων. Ἡ μυθολογία καὶ ἡ ἴστορία, καὶ αὐτὴ πολλάκις ἡ σύγχρονος ἴστορία παρεῖχον εἰς τοὺς καλλιτέχνας τῆς ἐποχῆς τόσα θέματα δσοι καὶ τὰ ἄγια βιβλία. Ἀνευρίσκουμεν εἰς τὰ χειρόγραφα τῆς ἐποχῆς ὅλας σχεδὸν τὰς σκηνάς, αἱ δποῖαι εἰς τὸ ἔπος κοσμοῦν τὸ παλάτιον τοῦ Ἀκρίτα, ὁς ἐπίσης, τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τὸ σύστημα τῆς διακοσμῆσεως ἀντιστοιχοῦν πρὸς πᾶν δτι γνωρίζουμε περὶ τῆς τέχνης τοῦ 10^{ου} αἰώνος.

Ἄλλα, περισσότερον ἀκόμη ἀπὸ τὰς ἰδέας καὶ τὰ ἥθη, ἐνδιαφέρουν οἱ χαρακτῆρες, ὅπως μᾶς παρουσιάζονται εἰς τὸ ἥρωϊκὸν αὐτὸ τραγοῦδι.

Βεβαίως, εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς πολεμικὰς καὶ ἔρωτικὰς περιπετείας, ὑπάρχει πάντοτε ἔνα βάθος κτηνωδίας καὶ σκληρότητος. Αἱ διαρπαγαί, αἱ λεηλασίαι, αἱ σφαγαί, κατέχουν οὐσιώδη θέσιν· αἱ ψυχαὶ δεικνύονται αἴμοχαρεῖς καὶ ἀνοικτίσμονες αἱ αίχμαλωτιζόμεναι ἀπὸ τοὺς Ἀραβίας ἐλληνίδες νεάνιδες σφάζονται ἀνηλεῶς, διότι ἀρνοῦνται νὰ ὑπακούσουν εἰς τὰς ἀπατήσεις τῶν νικητῶν. Ωσαύτως, διὰ νὰ ἱκανοποιησῃ τὴν ζηλοτυπίαν τῆς Εὐδοκίας, δὲ Διγενῆς φονεύει τὴν Μαξιμώ, ἀφοῦ ὑπῆρξεν ἔραστής της. Ἀκαπαύστως γίνεται λόγος περὶ ἀπαγωγῆς γυναικῶν, μονομαχῶν, περὶ τρομερῶν ξιφισμῶν, δὲ ἔρως τοῦ χρυσοῦ εἶναι ἔνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα ἐλατήρια ποὺ κινοῦν αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Εἶνε βίαια ἥθη μᾶς κοινωνίας ἀξέστου ἀκόμη, δπου ἡ ἴσχυς δημιουργεῖ τὸ δίκαιον, δπου τὸ ξίφος βασιλεύει, κοινωνίας στρατιωτῶν, διὰ τοὺς δποίους ἡ ζωὴ εἶνε διηνεκῆς μάχη.

Οἱ τραχεῖς αὐτοὶ ἐν τούτοις πολεμισταὶ ἔχουν λεπτότητα εἰς τὰ αἰσθήματα τῶν καὶ κομψότητα, εἰς τοὺς τρόπους τῆς ζωῆς των. Ὁ Διγενῆς δὲν εἶναι μόνον στιβάρδος καὶ ἀγήτητος παλαιστῆς, εἶναι ἐνπαίδευτος. Ἐπὶ τοία διόλκηρα ἔτη ὑπὸ τῆς διεύθυνσιν σοφοῦ διδασκάλου, ἔμαθε κάθε εἰδος ἐπιστήμης. Γνωρίζει νὰ ψάλῃ συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν λύραν του τραγούδια ποὺ αὐτοσχε-

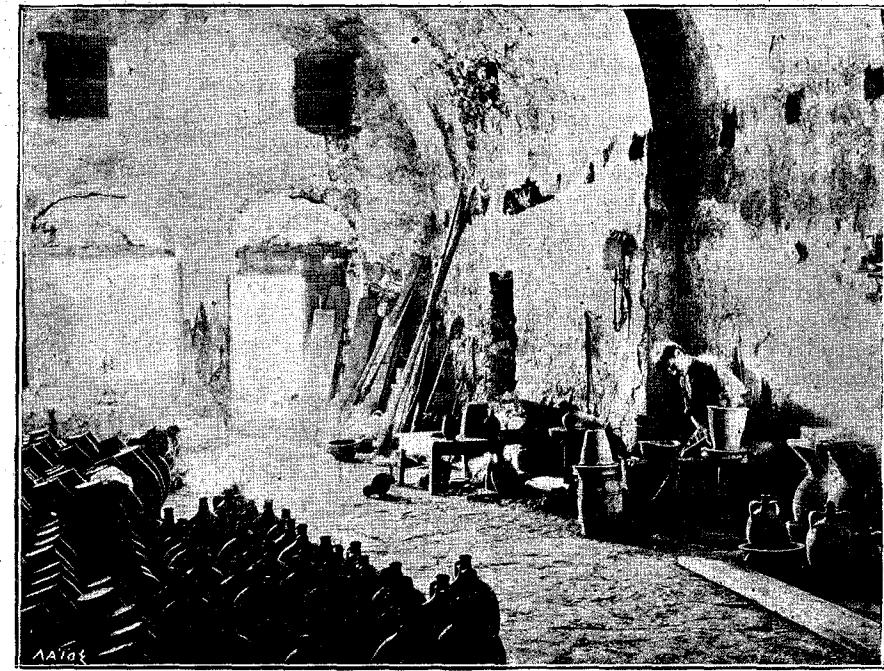
διάζει. Γνωρίζει νάπολαύσῃ τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως, νὰ θαυμάσῃ τάριστουν γήματα τῆς τέχνης, νὰ ἐπιμήσῃ τὰς τέρψεις τῆς πολυτελείας. Ὁ ὑπερήφανος αὐτὸς διὰ τὴν δύναμιν του μαχητῆς γνωρίζει κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ εἶνε ἵπποτης. Εἶνε εὐτυχὴς νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ νικήσῃ ὑπὸ τὰ βλέμματα τῆς ὠραίας του μία λέξις τῆς κατὰ τὴν μάχην, ἀρκεῖ νὰ τοῦ δώσῃ δύναμιν καὶ καρδίαν· ὅλα τὰ κατορθώματα ποὺ ἔκτελει δὲν ἔχουν ὅλον σκοπὸν παρὰ νὰ γίνη ἀξιος τοῦ ἔρωτός της. Εἶνε ἵκανός λεπτοτέρων ἀκόμη αἰσθημάτων. «Πάντοτε συμπαθῶ, λέγει κάπου, τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τρέπονται εἰς φυγήν. Πρέπει νὰ νικᾷ κανεὶς καὶ νὰ μὴ καταχρᾶται τῆς νίκης του καὶ νὰ λαμβάνῃ οίκτον διὰ τὸν νικημένον ἔχθρον». Γνωρίζει ποιὸν σεβασμὸν ὀφείλει νὰ ἔχῃ πρὸς μίαν γυναῖκα, ἀκόμη καὶ ἔχθρον. Διαβαίνει τὸν Εὐφράτην, διὰ νὰ προϋπαντήσῃ τὴν Μαξιμώ, «διότι οἱ ἀνδρες ποέπει νὰ εἶνε φιλόφρονες πρὸς τὰς γυναικάς». Φείδεται αὐτῆς εἰς τὴν μάχην: διότι εἶναι ἐντροπή διὲνα ἀνδρα δχι μόνον νὰ φονεύῃ μίαν γυναῖκα ἀλλὰ καὶ νὰ μάχεται μὲ αὐτήν».

Καὶ κάτι περισσότερον. Εἰς τὰς καρδίας αὐτὰς τῶν πολεμιστῶν, τόσον κατὰ τὸ φαινόμενον σκληρῶν καὶ ἀναισθήτων, ὑπάρχει θέσις διὲ αἰσθήματα τρυφερά, διὰ λεπτὰς συγκινήσεις, τὰ χαρίεντα ἡ συγκινητικὰ ἐπεισόδια ἀφθονοῦν εἰς τὸ ποίημα, τὰ δὲ πρῶτα ἔσματα ἰδίως περιέχουν τεμάχια ἀπείρου χάριτος.

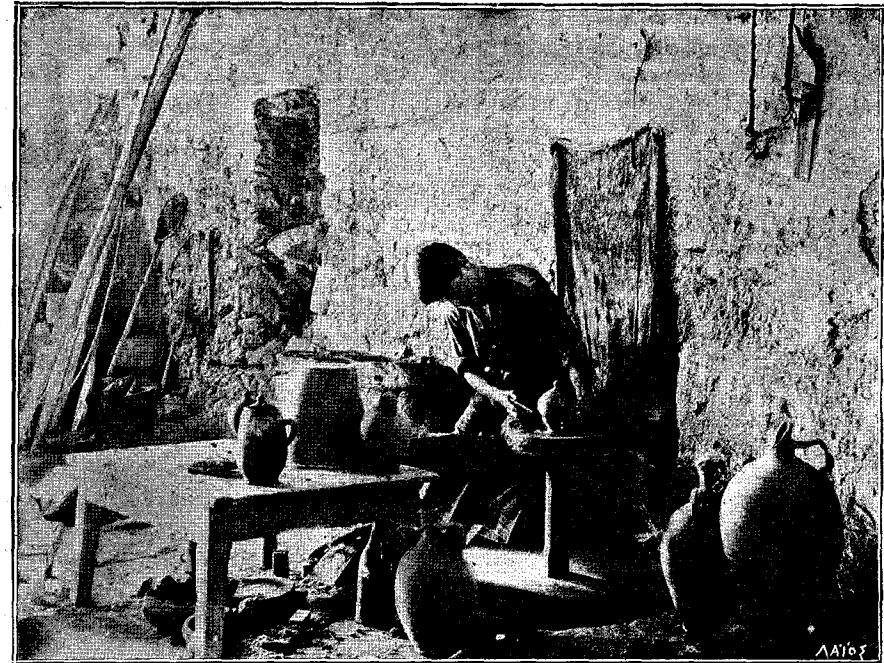
Τιδοὺ π. χ. ἡ σκηνὴ δπου δ ἀμηρᾶς Μουσούδη ἀποχαιρετίζει τὴν νεαράν σύγχρον του

«δός μοι λόγον, γλυκύτατε, καὶ δός μοι δακτυλίδιν, παλλίγνωμε, νὰ τὸ φορῶ ὥστε νὰ ὑποστρέψῃ!» Στενάξας δὲ ἡ πανεύμοορφος ἔλεγε πρὸς ἔκεινον «βλέπε αὐθέντα μου χυσέ, μή δροκούς καταλύσῃς, καὶ ἀποδώσῃ σε Χριστός ὁ κρίνων δικαίως πάντας· «εἰ τοῦτο πράξω, φίλτατη, ὁ ἀμηρᾶς ἀντέφη, καὶ ἀθετήσω ἔρωτα δινέχομεν οἱ δύο, η θλίψω τὴν καρδίαν σου, ὃ πανωραιοτάτη, ἀνταποδόσῃ μοι Χριστός, δικαιοσύνην!»

Καὶ ἀνταλλάσσοντες δροκούς καὶ τρυφερότητας, ἐφιλοῦντο περιπαθέστατα, ἐν ὃ αἱ ὁδαὶ διεδέχοντο τὰς ὡραίας καὶ μετὰ βίας μόλις ἡδύναντο νάποσπασθῆ δὲ ἔνας ἀπὸ τὸν ὅλον, δακρύζεται, καὶ οὐδόλως φροντίζοντες περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀνθρώπων, ποὺ εἶχε συναθροισθῆ πέρος του. Καὶ λαμβάνων τότε τὸν υἱόν του εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἐνώπιον δλων, δ ἀμηρᾶς τὸν ἔλουε μὲ τὰ δάκρυα του: «Θὰ μὲ κρίνῃ ὁρα γε, δ θεὸς ἵκανός, ἔλεγε, ἀγαπητόν μου παύδι, νὰ σὲ ἤδω μίαν ἡμέραν ἔφιππον ἔρχομενον πρὸς συνάντησίν μου; Θὰ αἰσθανθῶ ποτὲ τὴν χαράν νὰ σὲ μάρθω νὰ χειρίζεσαι τὴν λόγχην τόσον καλά ποὺ νὰ κινήσῃ τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου;» Εἰς τὴν ἐποποίαν τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα ἐσημειώσαμεν πλέον τῆς μᾶς ἀναπολήσεως τοῦ Ὁμήρου. Εἰς τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸ δὲν ὑπάρχει κάτι τι

ΣΠΕΤΣΑΙ — ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ — ΦΩΤΟΓΡ. Μ. ΒΕΛΟΥΔΙΟΥ

ΣΠΕΤΣΑΙ — ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ — ΦΩΤΟΓΡ. Μ. ΒΕΛΟΥΔΙΟΥ

ποὺ μᾶς ἐνθυμίζει τὸν Ἐκτορα καὶ τὴν Ἀνδρομάχην;

Ἡδύνατο κανεὶς νὰ ἀναφέρῃ ὅλα χωρία γεμάτα ἀπὸ τὴν αὐτῆν βαθεῖαν συγκίνησιν, τοὺς χαριτωμένους στίχους μὲ τοὺς δόποιους ἡ μητέρα τοῦ ἀμηρᾶ χαιρετίζει τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ υἱοῦ της ἡ τὴν χαρίεσσαν θρηνώδιαν μὲ τὴν δόποιαν δ. Μουσουλμάνος θέλγει τὴν πλήξιν τοῦ μακρυνοῦ ταξειδίου τοῦ: «Πότε θὰ σχίσω τὰ φοβερὰ βουνά καὶ τὰ τρομερὰ στενὰ γὰρ νὰ γυρίσω στὴν ὄμορφη Ρωμανία; Πότε θὰ ξαναϊδῶ τὴν ὄμορφή μου πέρδικα καὶ τὸ ὁραῖο μου λουλούδι, τὸν ζηλεμένο γυιό μου; Ποιὸς θὰ μοῦ δώσῃ φτερά, ἀγάπη μου, νὰ πετάξω σιμά σου καὶ ν' ἀναπαυθῶ στὴν ἀγκαλιά σου»; Καὶ τέλος ίδοὺ ἡ σκηνὴ τῆς ἐπιστροφῆς. «Οταν ἐγύρισαν στὸ σπίτι τῆς πολυαγαπημένης, δ ἀμηρᾶς, γεμάτος ἀπὸ χαρά, ἔψωναξε καὶ εἶπε: «Γλυκό μου περιστέρι, ἔλα νὰ δεχθῆς τὸ γεράκι σου, ἔλα νὰ παρηγορήσῃς τὸν ἀγαπημένο σου ύστερο» ἀπὸ τὸ μακρυνὸν χωρισμό μας». Αἱ ὑπηρέται, ἀκούσασαι τὰς λέξεις ταύτας, ἔσκιψαν εἰς τὰ παράθυρα, καὶ εἰς τὴν θέαν τοῦ ἀμηρᾶ, εἴταν εἰς τὴν νεαρὰν γυναῖκα: «Χαίρε, χαίρε, κυρά: δ ἀφέντης ἐγύρισε». Ἀλλὰ δὲν ἐπίστενσεν εἰς τὰς λέξεις τῶν ὑπηρετῷων (διότι δόπιος βλέπει ἔξαφνα νὰ πραγματοποιῆται τὸ ἀντικείμενον τῶν πόθων του, φαντάζεται εἰς τὴν χαράν του διτι εἶνε παιγνίδι ἐνὸς δνείρου) καὶ ἀπῆντησε: «Μήπως βλέπετε φάντασμα;» Ἡδελε νὰ εἴπῃ περισσότερα, δταν εἶδε νὰ εἰσέρχεται δ νέος τότε ὀλύγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ καὶ θέτουσα τοὺς βραχίονάς της γύρω εἰς τὸν λαιμόν του, ἐκρεμάσθη ἐπάνω τοῦ χωρίς νὰ εἴπῃ λέξιν, μὲ τὰ μάτια τῆς γεμάτα ἀπὸ δάκρυα. Καὶ δ ἀμηρᾶς ἐπίστις ἔφαινετο ὡσὰν τρελλὸς ἀπὸ τὴν χαράν του. «Ἐσφιγγε τὴν νεάνιδα ἐπάνω εἰς τὸ στήθος του καὶ ἔμειναν ἔτσι ἀγκαλιασμένοι πολλὲς ὥρες. Ο ἀμηρᾶς ἐφιλοῦσε τὰ μάτια τῆς γυναικός του, τὴν ἔρωτοῦσε περιπαθῶς: «Τί κάνεις, λατρευτὴ ψυχή μου, παρηγορά μου, γλυκό μου περιστέρι, ὄγαπητό μου φῶς, πολύτιμο στολίδι μου;» Καὶ δ νέα ἀπεκρίνετο: «Καλῶς την τὴν ἔλπιδα μου, στήριγμα τῆς ζωῆς μου, βάλσαμο τῆς ψυχῆς μου. Δέξα στὸν παντοδύναμο, ποὺ πάλι μᾶς ἐνώνει!» Καὶ δ ἀμηρᾶς, λαμβάνων τὸν υἱόν του εἰς τὴν ἀγκάλην του, τοῦ ἔλεγε μὲ στοργήν: «Πότε, ὁραῖο μου γεράκι, θὰ ξεδιπλώσῃς τὰ φτερά σου, πότε θὰ κυνηγήσῃς τὴν πέρδικα, πότε θὰ δαμάσῃς τοὺς ληστάς;

Διότι ἔνα πρὸ πάντων αἰσθημα δεσπόζει καὶ κυριαρχεῖ εἰς αὐτὰς τὰς ψυχάς, δ παντοδύναμος ἔρως, δ ἀντητος ἔρως, διὰ τὸν δόποιον καμία θυσία δὲν φαίνεται παρὰ πολὺ μεγάλη οὕτε παρὰ πολὺ δύσκολος. «Εἶνε ὁραῖον, λέγει δ ποιητής, νὰ ἐκπληροῖ κανεὶς τὸ καθῆκον τοῦ ἔρωτος», καὶ δι μεγαλειτέρα μομφή ποὺ είμπορει νάποδώσῃ

κανεὶς εἰς ἔναν ἵπποτην, εἶνε δ ἔλλειψις προδυμίας καὶ ζήλου πρὸς τὴν ἀγαπημένην του. Νὰ ἐγκαταλείψῃ κανεὶς τὴν οἰκογένειάν του, τοὺς φίλους του, νάντιμετωπίσῃ τοὺς φοβερώτερους κινδύνους νάψηφίσῃ τὴν θάλασσαν, τὰ ἀγρια θηριά, δλ' αὐτὰ δὲν εἶνε τίποτε, δταν δ ἔρως κυριαρχεῖ.

Βλέπομεν εἰς δλ' αὐτὰ πόσον δ ἐποποίει τὸν Ἀκρίτα εἶνε γεμάτη, ἐκτὸς μερικῶν φιλολογικῶν ἀναπολήσεων, αὶ δόποιαι εἶνε ἵσως παρεμβολαὶ τοῦ τελευταίου συντάκτου, ἀπὸ εἰλικρίνειαν, δροσερότητα, νεότητα. Αἱ ψυχαὶ φαίνονται ἀπλαὶ καὶ φαιδραί, προσιταὶ εἰς δλας τὰς συγκινήσεις, ίκαναι νὰ δονοῦνται ἀπὸ τὴν δρμήν τῆς μάχης, ἀπὸ τὸν πόθον τῆς δόξης, ἀπὸ τὴν φλόγα τοῦ ἔρωτος, ἀπὸ τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως. «Σ' δλους τοὺς μῆνες, λέγει τὸ τραγοῦνδι, βασιλῆς εἶνε δ Μάρκος. Εἶνε τὸ πειδ δμορφο στολίδι τῆς γῆς, εἶνε τὸ μάτι τῶν φυτῶν, τῶν λουλουδιῶν δ λάμψι, εἶνε δ σπινθηροβόλος δόξα τῶν χαριτωμένων λειβαδιῶν. Ἐμπνέει τὸν θαυμάσιον ἔρωτα, εἶνε δ κήρυκας τῆς Ἀφροδίτης. Μὲ τὰ λαμπρὰ λουλούδια του, τὰ ρόδα του, τὰ ία του κάνει τὸν οὐρανὸν νὰ ζηλεύῃ τὴ γῆ. Τότε δ ἔρως φανερώνεται στοὺς ὑπηρκόδους του καὶ κάθε φύλος τῆς ήδονῆς παραδίδεται στὴ χαρά».

Ο ἔρως λοιπὸν καὶ δ πόλεμος εἶνε τὰ κυριαρχοῦντα πάθη τοῦ ἵπποτου: αὶ περιπέτεια, οὶ ὁραῖοι ξιφισμοί, δ γυναικα καὶ δ δόξα γεμίζουν τὴν ὑπαρξίν του καὶ τοῦ δίδουν δξιαν. Καὶ ἔκει ἀκριβῶς ἔγκειται τὸ μέγα ἔνδιαφέρον τοῦ ποιματος, τὸ δποιὸν μᾶς ἀποκαλύπτει ἔνα Βυζάντιον ζωντανὸν καὶ ηρωϊόν, πολὺ διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ ἐπίπλαστον καὶ ψυχρὸν Βυζάντιον πὸν γνωρίζομεν πρὸ πάντων. Ἀναμφιβόλως, τὸ τελευταίον αὐτὸν ὑπῆρξε, ίδιως εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὴν αὐλὴν καὶ εἰς τὸ περιβάλλον τῶν αὐτοκρατόρων, καὶ εἶχε παρὰ τὰ ἔλαττώματά του, ὑψηλὰς ἀρετάς. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ μᾶς κάμην νὰ λησμονῶμεν τὸ ἄλλο, τὸ Βυζάντιον τῶν ἐπαρχιῶν, τόσον γεμάτο ἀπὸ ζωήν, ἐνεργητικότητα, εἰλικρίνειαν, τόσον ἀπλοῦν καὶ τόσον εὐγενὲς κατὰ τὴν ἵπποτικήν του ἀνδρείαν. Ἀναμφιβόλως, ἀπὸ μερικὰ χαρακτηριστικά, οἱ μεγάλαι φεουδάρχαι τῶν ἀσιατικῶν μερῶν, πλούσιοι, ισχυροί, γενναῖοι, ἀνεξάρτητοι καὶ ὑπερήφανοι, διαμένουν βαθέως καὶ δλοσχερῶς Βυζαντινοί. Κατὰ βάθος, εἶνε δλγώτερον ἀπομακρυσμένοι παρ δσον θὰ ἡμποροῦσε κανεὶς νὰ τὸ πιστεύσῃ ἀπὸ τοὺς παλατινούς μας τῆς Δύσεως, καὶ ἔνεκα τούτου πρὸ πάντων εἶνε δξιοι τῆς προσοχῆς μας. Ἐὰν μερικὰ δυτικὰ ἔθιμα ἡδυνήθησαν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν σταυροφοριῶν, νὰ εἰσδύσουν ἀκόπως εἰς τὰς ηψηλὰς τάξεις τοῦ βυζαντινοῦ κόσμου, εἶνε διότι εὐδρόν ἔδαφος δλως ἔτοιμον καὶ ἐκτάκτως εὐνοϊκὸν εἰς τὴν κοινωνίαν αὐτὴν τῶν λεπτῶν καὶ ἱπποτῶν ἡθῶν.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΜΥΛΟΥ ΜΟΥ

Στὸ μέρος τὸ ἀνεμοδαρμένο,
Ποὺ θὲ νὰ γύρω μιὰ φορά,
Ἐχω ἔνα μῦλο ἐρειπωμένο
Χωρὶς σκεπή, χωρὶς φτερά,
Στὸ μέρος τὸ ἀνεμοδαρμένο.

Ἐκεὶ θὰ μένω, ἔκει θὰ γράφω
Καὶ θὰ ψυμάι τὰ παλῇα
Καὶ θάχω σπίτι μου καὶ τάφο
Τοῦ μύλου μου τὴ σιγαλιά,
Ἐκεὶ θὰ μένω, ἔκει θὰ γράφω.

Τί τάφος ὄμορφος, ἀλήθεια,
Γιὰ τῆς ζωῆς τὸν ἀσκητή!
Οὔτε σαντὰ τὰ παραμύθια
Δὲν τὸ ἐφαντάστης, ποιητή,
Τί τάφος ὄμορφος, ἀλήθεια!

Καὶ περνοῦν νὰ λὲν μιὰ μέρα:
«Ἐναν καιδὸ καὶ μιὰ φορά
Τὸ βουναλάκι αὐτὸ ἔκει πέρα
Εἶχε ἔνα μῦλο μὲ φτερά
Πᾶλεμε στάρι νύχτα μέρα.

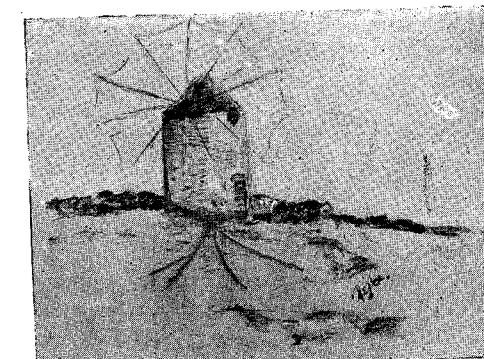
Πότε στὴ γῆ, πότε στὰ οὐράνια
Γύριζε πάντα στοργικά
Μὰ καὶ μὲ κάποια περηφάνεια
Τάγνα φτερά του τὰ λευκά,
Πότε στὴ γῆ, πότε στὰ οὐράνια.

Ἐστρεφε κεψαλλε δ καῦμένος
Αἰώνια μὲ καρὰ κρυφή,
Λέεις κῆταν πάντα μαγεμένος,
Πούδινε στὸ νησὶ τροφή,
Ἐστρεφε κεψαλλε δ καῦμένος.

Μὰ στρέψε-στρέψε στὸν ὄγέρα
Καὶ ψάλε-ψάλε μοναχά,
Σωριάζεται ἀψυχος μιὰ μέρα
Μὲ τὰ φτερά του τὰ φτωχά,
Στρέψε καὶ ψάλε στὸν ὄγέρα....

Ἐτέλειωσε τὸ παραμύθι
Τοῦ μύλου μας μὲ τὰ φτερά».
— Κι δ Ποιητής;
— Ἐλησμονήθη,
Καὶ πῶς ἀν ζοῦσε μιὰ φορά....
— Ετσι τὸ λέει τὸ παραμύθι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ.

— Ἀγγέλα, Νίκο, Σπύρο, Ἄνδρεα, πάει τὸ πουλί!

— Μὲ μὰ ματιὰ συνεννοηθήκαμε κ' ἐτρέξαμ' ἐπάνω. Ὁ πατέρας μισοντυμένος, μὲ τὰ στήθεια γυμνά, ποὺ τὰ σκέπαζαν πυκνές ἀσπρόμαυρες τρίχες, βαστοῦσε τὸ ἄδειο κλουβὶ κ' ἐφώναζε.

— Πάει τὸ πουλί! ἐννοῶ νὰ βρεθῇ τὸ πουλί! ἀμέσως νὰ βρεθῇ τὸ πουλί!

— Ἐμεῖς, πατέρα, δὲν τὸ εἴδαμε. Τὸ εἶδες ἐσύ, Ἀγγέλα, Σπύρο, Νίκο;

Ἐλέγαμε ὅχι ἀνασηκώνοντας δλοι μαζὶ τὰ κεφάλια στριμωγμένοι κ' οἱ τέσσερες στὸ ὑψός τῆς σκάλας.

Ο γέρος ἐγύριζε μέσα κ' ἔξω στὶς κάμαρες διασκελῶντας τὰ σπαρμένα ἔπιπλα πάντα μὲ τὸ ἄδειο κλουβὶ στὸ χέρι καὶ μὲ τὴν ἵδια φωνὴ ποὺ δσο πήγαινε χαμῆλωνε παίρνοντας τόνους βαθειᾶς ἀπελπισίας.

— Τὸ πουλί! ἐννοῶ νὰ βρεθῇ τὸ πουλί! δὲν καταλαβαίνετε πῶς πρέπει νὰ βρεθῇ τὸ πουλί;

Ἐκάναμε τώρα πῶς ψάχναμε κάτω ἀπὸ τὰ ἔπιπλα, δταν στὸ τέλος κάπιοις ἀπὸ μᾶς, θαρρῶ δ Σπύρος, εἴπε.

— Δὲν είναι! Τὸ πῆρε χωρὶς ἄλλο ἡ γάτα.

— Καὶ τί μὲ μέλει ἐμένα ἀν τὸ πῆρεν ἡ γάτα; Ἐφώναξεν δέρος καρφωμένος ἔξαφνα στὴ μέση τοῦ διαδόρμου. Ἐπρεπε νὰ τὴ σκοτώσετε! Ἐπρεπε νὰ σκοτώσετε ὅλες τὶς γάτες!

Ἐπρεπε νὰ τὶς σκοτώσετε! Τώρα τί μου λέτε πῶς τὸ πῆρεν ἡ γάτα; Ἐγὼ ἐννοῶ νὰ βρεθῇ τὸ πουλί! Κ' ἐσήκωνεν ὑψηλὰ τὰ χέρια του ὃς τὸ ταβάνι, μὲ τὸ κλουβὶ ποὺ ἐπηγανοήχετο, κ' ἡ στάσις τοῦ γέρου μὲ σκέλια ἀνοιχτά, τὰ μάτια γυρισμένα ἀνάποδα καὶ τὸ ἀσπρα του γένεια ποὺ πετοῦσαν ἐμπρός, ἥταν τόσο τραγικὴ ποὺ κανεῖς μας δὲν ἐτόλμησε νὰ γελάσῃ.

Ωςτόσο οἱ χαμάληδες ξανῆλθαν γιὰ τὸ δεύτερο φόρτωμα ἀπὸ μᾶς δὲν είχε πάρη καθόλου μέρος στὴ συνωμοσία, ἐπῆγε μαζὶ τους στὸ καινούριο σπίτι γιὰ νὰ παραλάβῃ τὰ ἔπιπλα. Τώρα τοῦ γέρου δυμός είχεν ἀρχίση νὰ πέφτῃ, ν' ἀλλάζῃ τόνο, νὰ γίνεται ἔνα βαθὺ παράπονο κι' ἀπελπισμένο. Μᾶς ράγιζε τὴν καρδιά. Ἐξαφνα τὸν ἀκούσαμε ποὺ εἴπε μὲ μισοσθυσμένη φωνὴ γεμάτη δάκρυα.

— Δὲν κατάλαβαν πῶς ἡ ζώη μου ἥταν δεμένη μ' αὐτό, δὲν τὸ κατάλαβαν!

Τότε ἐγώ, σὰν μεγαλύτερος, ἀπεφάσισα ν' ἀνέβω καὶ νὰ τὸν παρηγορήσω.

Μόλις μὲ εἶδε, ξαγριώθηκε.

— Νὰ μὴ μοῦ μιλήσῃ κανεὶς ἀν δὲν βρεθῇ τὸ κανάρι, μ' ἀκοῦς; Πήγαινε! Καὶ νὰ ἔρετε δλοι σας πῶς ἐγὼ δὲν τὸ κουνῶ ἀπὸ τὸ σπίτι αὐτὸ χωρὶς ἐκεῖνο! Ἀν θέλετε νὰ πάτε στὸ καινούριο, δρίστε μόνοι σας!

— Καλά, πατέρα, δπως θές, είπα, καὶ κατέβηκα, ἐφόρεσα τὸ καπέλλο μου κ' ἐτοιμάσθηκα νᾶβγω.

— Ποῦ πᾶς; μ' ἐρώτησεν ἡ Ἀγγέλα.

— Νὰ βρῶ τὸ κανάρι.

Καὶ ξεπόρτησα.

Ἐγύρισα ὅλες τὶς αὐλές. Χτύπησα ὅλες τὶς πόρτες τῆς γειτονιᾶς, ζητώντας συγγνώμην γιὰ τὴν ἐνόχλησι. Οἱ νοικοκυρὲς ἥρχοντο κ' ἐψαχναν κ' ἐκεῖνες μαζὶ μέσ' στοὺς μικρούς των κήπους, κυττάζοντας ψηλὰ στὰ δένδρα, μήν την κρυμμένο στὶς φυλλωσιές. Τίποτε. Τὸ κανάρι ἐστάθηκε ἀδύνατον νὰ βρεθῇ.

Θὰ πέρασεν ἔτσι καμιὰ ὥρα· καὶ δὲν ἐτολμοῦσα νὰ μεταγυρίσω στὸ σπίτι· ἐσύλλογιζόμουν τὸν γέρο· σὲ τὶ κατάστασι θὰ τὸν ενδιούσα;

Ἐπὶ τέλους ἐπρεπε· στὸ δρόμο ἀπάντησα τὸ Σπύρο μὲ τὸ τελευταῖο φόρτωμα τῶν χαμάληδων. Ἀπὸ τὸ πρόσωπό μου κατάλαβε.

— Κι' ὁ πατέρας; τὸν ωρητσα.

— Κάθεται καὶ δὲν θέλει νάλθῃ· ἡ Ἀγγέλα έμεινε μαζὶ του.

Τὸν ἥρα πραγματικῶς καθισμένο στὸ κατώφλι τῆς ἔξωπορτας μὲ τὸ μπαστοῦνι στὸ χέρι καὶ μὲ τὸ καπέλλο σηκωμένο στὸ μέτωπό του ψηλά. Τὸ βλέμμα του σκοτεινὸν κι' ἀκίνητο θαρροῦσες καὶ παρακολουθοῦσε κάπιον, σ' ἔνα μέλλον σύντομο, κάπιοια εἰκόνης.

Τὸν πῆρ ἀπὸ τὸ χέρι σηκωθήκε χωρὶς ν' ἀντισταθῇ, χλωμός, γερασμένος, χλιων χρονῶν, μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, σὰν ἀνθρωπὸς ποὺ δέχεται νὰ τὸν κόψουν ἀφοῦ ἀπέκαμε παλεύοντας μὲ τοὺς δημίους του.

Ἡ Ἀγγέλα ἀπὸ πίσω μας ἐκλείδωσε τὴν πόρτα κ' ἐπέθρε μαζὶ τῆς τὸ κλειδί.

Ἐτοι ἐπήγαμε στὸ καινούργιο σπίτι. Στοὺς τρεῖς μῆνες ἐπάνω, μὰ νύχτα τοῦ Δεκεμβρίου, δέρος πέθανε, σὰ μὰ φλόγα ποὺ σβύνει ἔξαφνα.

Καὶ τώδ' ἂς πῆ δποιος θέλει πῶς δὲν τὸν ἐσκοτώσαμ ἐμεῖς.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

I

Πάμε ἀπ' τὸ δρόμο τὸ μικρὸ στὴ δημωμένη δάχη· Εκεῖ ποὺ πρωτοπήγαμε, θυμᾶσαι, οἱ δυὸ μονάχοι Τώρα ποὺ πέφτουν οἱ καρποὶ καὶ ποὺ μαδοῦν τὰ φύλλα. Μὲ τοῦ χρυσοῦ φυτινόπωρου τὴν πρώτη ἀνατριχίλα.

Ν' ἀκούσωμε στὴ δηματιὰ τὸ τριέμιο τοῦ μύλου, Καὶ τ' ἀξινιοῦ τὸ χτύπημα, καὶ τὴ φωνὴ τοῦ γρύλου, Καὶ μὲ τὸ ἥλιοβασίλεμα στὸ δρόμο μας νὰ δοῦμε Μαζὶ μαζὶ τοὺς ἥσκιους μας τὴν ώρα ποὺ γυρνοῦμε.

II

Εἶναι τὸ σπίτι μου μικρὴ καλύβα μακρυσμένη, Εἶναι φωλιὰ δλάνοιχτη ποὺ ἡ ἀγάπη τὴ θερμαίνει Κρυμμένο μὲς στὶς φυλλωσιές, φτωχό, λησμονημένο, Μὰ ἔχει μέσα θησαυρὸ γιὰ μένανε κρυμμένο.

Ἐχει στολίδια περισσὰ τὰ δυό μου τ' ἀγγελούδια. Καὶ τῆς καρδιᾶς μου τὰ θερμὰ τὰ νέα μου τραγούδια. Κ' ἔχει καὶ δυὸ ἀξετίμητα δυὸ κάδρα ἀληθινὰ. Τὰ δυό του τὰ παράθυρα ποὺ βλέπουν στὰ βουνά.

III

Καλύβι ἀνεμοσάλευτο, σὰν πόσα δὲν μοῦ λέγει Τὰ δραδυνό σόυ καπνισμα κ' ἡ χαμηλή σου στέγη. Στὴν ἐρημιὰ ποὺ ὀλόγυρα σὲ ζώνει πάντα μόνο, Λησμονημένο στέκεσαι μὲ τὸν κρυφό σου πόνο.

Μιὰ μοῖρα σὰν ἐπέρασε στὴν ἐρημή σου στράτα, Ποῦχε ἀπὸ πλούτη τὴν ποδιὰ τὰ χέρια της γεμάτα, Εἴπε: δὲν βλέπω τίποτα, καλύβα νὰ σοῦ λείπῃ. Δὲν ἔχεις οὕτε ἔνα σκαμνὶ γιὰ νὰ καθήσῃ ἡ λύπη.

IV

Μὲ τὸ χαμηλοπέταμα τοῦ λέλεκα τὸ βράδυ Τὴν ώρα ποὺ ἀργοκίνητο γυρίζει τὸ κοπάδι Αγαπῶ τὴν ἀσπρὴ στράτα ποὺ πηγαίνει στὸ χωριό Καὶ μὲς στὸ γαλάζιο αἰθέρα τὸ μικρὸ καμπαναριό.

ΤΟ ΝΑΥΠΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

‘Απόσπασμα ἐκ τῆς ἀνεκδότου Β’ ἑκδόσεως τῆς Ιστορίας τῆς Ναυπλίας ἀπὸ τῷ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ’ ἡμᾶς. Τὸ πρῶτον μερος τῆς Ιστορίας τῆς Ναυπλίας κατὰ τοὺς Ρωμαϊκὸς καὶ Βυζαντινὸς χρόνους ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ 120ν τεῦχος τοῦ Παρατίματος τῶν «Ἀθηνῶν» τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου.

Απὸ τῶν πρώτων ἰδίᾳ χρόνων τῆς δευτέρας Α μετὰ Χριστὸν χιλιετηρίδος, ἀρχεται ἡ σημαντικότης καὶ ἡ ἴστορικὴ δρᾶσις τοῦ Ναυπλίου, κατὰ τὴν δρῖον ἡ πόλις αὐτῇ ἐξῆλθε τῆς μακραίωνος ἀφανείας ὅπως ἐκπληρώσῃ ἐν τῶν σπουδαιοτέρων προορισμῶν ἐν τῇ ἐντεῦθεν ἴστορίᾳ τῆς καθόλου ἀνθρωπότητος κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ διαπερποῦς Γερμανοῦ ἴστοριογράφου Κουρτίου.

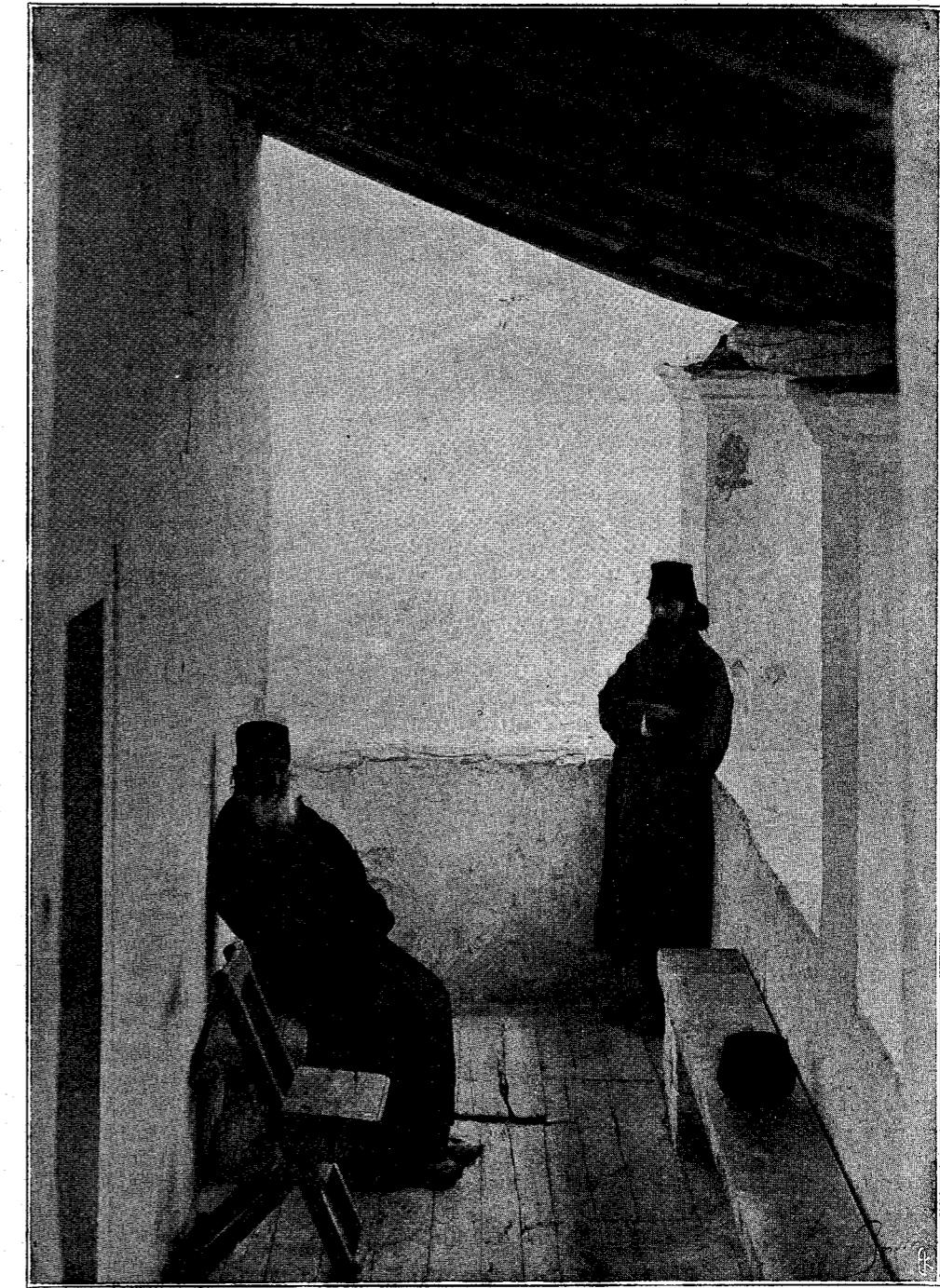
Ἐκ τοῦ τίτλου τοῦ Στρατηγοῦ Ναυπλίου, δν ἔφερεν ὁ Βυζαντινὸς Πατρίκιος Νικηφόρος Καραντηνός, ὁ κατὰ τὴν 28ην Ιουλίου 1032 ἐν συμπράξει μετὰ τῶν Ραγουζαίων καταναμαχήσας παρὰ τὴν Σικελίαν τοὺς Ἀραβας, οἵτινες ἀρτι εἶχον λεηλατήσει τὴν Ἰλλυρίαν καὶ τὴν Κέρκυραν¹, καὶ ἔξ ἄλλων συγχρόνων δεδομένων δύναται τις ἀσφαλῶς νὰ συμπεράνῃ ὅτι οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου, ἀν δχι καὶ πρότερον, βεβαίως ὅμως κατὰ τὴν δεκάτην ἡ ἐνδεκάτην μ.Χ. ἐκατοτετηρέα, κατιδόντες τὴν σημαντικότητα τῆς θέσεως εἰχον ἵκανως ὀχυρώσει τὴν βραχώδη τοῦ Ναυπλίου ἄκραν καὶ καθιδρύσει ἐν αὐτῇ στρατιωτικὸν καὶ ναυτικὸν ἀξιον. λόγου σταθμόν τὸ ἔρυμα τοῦτο κύριον σκοπὸν εἶχε τὴν περιφρούρησιν τῆς ἀνατολικῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν παραλίων τῆς Ἀττικῆς κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων καὶ τῶν ληιζομένων τότε τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου πόλυπληθῶν πειρατῶν, θαλαττιῶν ληστῶν, ὃν μνείαν ποιεῖται καὶ ὁ σύγχρονος σχεδὸν ἐπίσκοπος Ναυπλίου καὶ Ἀργονος Λέων ἐν τῷ προδημοσιεύθεντι ὑπομηματι αὐτοῦ, μνημονεύων συνάμα ἐν τῷ Τυπικῷ καὶ περὶ Μοναχῶν διαμενόντων ἐν Ναυπλίῳ ἡ Ἀιαναπλίω, οὓς ἀποκαλῶν ξενοκονορήτας ἀποκλείει τῆς ἥγουμενείας τῆς ἐγγύς παρὰ τὴν Ἀρειαν ὑπ’ αὐτοῦ ἰδρυθείσης Ἁγίας Μονῆς.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τοῦ χρόνου, ἡτοι κατὰ Μάιον τοῦ 1082 καὶ Αὔγουστον τοῦ 1126, φέρεται ὅτι τὸ Ἐνετικὸν Κράτος ἐπέτυχε παρὰ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων Ἀλεξίου Α’ τοῦ Κομινηνοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου αὐτοῦ Ἰωάννου Β’ τὴν ἐλευθέραν ἐμπορείαν ἐν τῷ λιμένι τοῦ Ναυπλίου βραδύτερον δὲ διὰ τῆς μεταξὺ τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Γ’ τοῦ Ἀγγέλου καὶ τῆς Ἐνετικῆς Γερουσίας

¹ E. Muralt Essai de Chronogr. Byzant. Tόμ. A’, σελ. 608.

συνομολογηθείσης συνθήκης ἐν ἔτει 1199 ἡ ἐλευθέρα ἐμπορεία τῶν Ἐνετῶν ἐπεξετάθη ἐξ δόλου τοῦ Θέματος τῆς Πελοποννήσου εἰς τὰ Ὁρια Πατρών, Μεδώνης καὶ Ναυπλίου — Ἀργονος — Κορίνθου¹. Ἐκ τούτου δὲ δύναται τις εἰκότως νὰ συμπεράνῃ ὅτι ἐξ δόλοκλήρου τοῦ Θέματος τῆς Πελοποννήσου μόναι αἱ εἰδημέναι ἐπαρχίαι, Ὁρια, ὑπέκειντο τότε ὑπὸ τὴν ἀμεσον κυριαρχίαν τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, τῆς λοιπῆς χώρας ὑπαγομένης ὑπὸ τὴν ἔχουσίαν αὐτοτελῶν ἀρχόντων ἢ τοπαρχῶν, Δεσποτῶν. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς περίπου χρόνους φέρονται ἀπαλλασσόμενοι τοῦ στρατιωτικοῦ φόρου οἱ ἐν Ναυπλίῳ κατεργαζόμενοι τὴν πολύτιμον βαφικὴν ὕλην, Πορφύραν, ἡτις ἐξήγετο ἐκ τῶν ἀφθόνων κατὰ τὰ παράλια τῆς Ἐριμονίδος καὶ καθ’ δλον τὸν Ἀργολικὸν κόλπον ἐν γένει ἀλιευομένης δμωνύμου κογχύλης, ἐξ ἡς καὶ κογχυλασταὶ ἐκαλοῦντο. Η βαφὴ αὐτῇ ἐχρησίμευεν ἰδίᾳ εἰς τὰ ἐν Θήβαις περιώνυμα ὑφαντήρια πρὸς χρωματισμὸν τῶν αὐτόθι κατασκευαζομένων πολυτελῶν δλοσηρικῶν ὑφασμάτων, τῶν ἐκ τῆς βαφῆς ἐπικαλουμένων Πορφυρῶν, τῶν προωρισμένων διὰ τὰς Αὐλὰς καὶ τὴν ἀνωτάτην Ἐκκλησιαστικὴν Τεραρχίαν.

Τὸ Ναύπλιον, ὡς ἦν ἐπόμενον, γενόμενον ἀπαξ σημείον στρατηγικόν, ἀπέβαινεν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ σημαντικώτερον καὶ ὡς κέντρον ἐμπορικόν, ἐν τῷ δροὶ οἱ ἐμπορευόμενοι ἐτύγχανον πάσης ἀσφαλείας, σπανιζούσης κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ἰδίως εἰς τὰ παράλια. Ἐν ἔτει 1180 ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Μανουὴλ ὁ Κομινηνὸς κατέστησεν ἀρχοντα τοῦ Ναυπλίου τὸ πλούσιον Ναυπλία εὐπατριδην Θεόδωρον (.) Σγουρόν, ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ δροίον, τῷ 1189, ἡ ἐπισκοπὴ τοῦ Ναυπλίου καὶ Ἀργονος προσβιβάσθη εἰς Μητρόπολιν. Εἰς τὸν Σγουρὸν τοῦτον, οὗ ἡ ἀρχοντία περιωρίζετο ἐντὸς τῶν ὅριων τοῦ Ναυπλίου, μετὰ δέκα ἔτη, τῷ 1199, ἐτερος αὐτοκράτωρ Ἀλεξίος Γ’ ὁ Ἀγγελος ἀνέθετο τὴν καταδίωξιν τῶν κατάπλημμαρισάντων τότε τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, τῆς Στερεάς Ελλάδος καὶ τῶν Νήσων θαλασσίων ληστῶν διὰ στόλου, δν ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ κατασκευάσῃ ἐξ ἀναγκαστικῶν εἰσφορῶν ὑπὲρ πλωτῶν, ἀς καὶ ἴδιαν κρίσιν ἐπέβαλεν εἰς τὰς ἐκ τῶν πειρατῶν πασχούσας ἐπαρχίας, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Ἀκομινάτου ἡ Χωνιάτου: «..... ἡνίκα πάλιν ὑπὲρ πλωτῶν μων τῷ Σγουρῷ καὶ τῷ Πραίτωρι ποσότητα

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ — ΚΕΡΚΥΡΑ ΠΑΛΗΟΚΑΣΤΡΙΤΣΑ

ΦΩΤΟΓΡ. ΜΠΟΥΑΖΟΝΑ

¹ Νεαρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Γ’ τοῦ Ἀγγέλου, παρὰ Ζαχαρ. Νεαρ. σελ. 561.

» νομισμάτων δεδόκαμεν (οἱ Ἀθηναῖοι) ἀπαιτή-
» θέντες καὶ ἄκοντες, ὅπόσην οὐδὲ τὸ δριον
» Θηβῶν καὶ Εὐρίπου κατεβάλετο»¹. Καὶ κατὰ
πόσον μὲν ἡ καταδίωξις τῶν πειρατῶν ὑπὸ τοῦ
Σγουροῦ ὑπῆρξεν ἀποτελεσματικὴ ἀποβαίνει
ἄγνωστον, ὅπωσδήποτε ὅμως φαίνεται διὰ διὰ
τῆς αὐτοκρατορικῆς ταύτης εὐνοίας ὃ πολυμήχα-
νος ἄρχων τοῦ Ναυπλίου θεὶς τὴν χειρανθέτην
ἐπὶ τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων τοῦ Ἀργολικοῦ
κόλπου, τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Θηβῶν καὶ αὐτῆς
τῆς Εὐβοίας, ἐνισχύθη οὐκ δίλγον καὶ ἥμικας
καὶ ὑλικῶς, καταλιπὼν ἀκμάζουσαν καὶ ίσχυρὰν
τὴν ἄρχοντίαν αὐτοῦ τῷ ἴδιῳ νίῳ καὶ διαδόχῳ
Λέοντι Σγουρῷ.

Οἱ Λέων Σγουρὸς ἀναλαβών, ἀρχομένου τοῦ
ΙΓ' αἰῶνος, τὴν ἄρχοντίαν τοῦ Ναυπλίου ἐν τῇ
ἀκμῇ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἦτο ἐμπεποιημένος ὑπὸ²
ἀστόνδου μίσους καὶ ἔχθροτητος καὶ τῶν κλη-
ρικῶν καὶ τῶν μοναχῶν, καθ' ὃν ἐπεκράτει τότε
καταφορὰ παρὰ τοῖς ἀρειμανίοις τῶν νέων, τῶν
ἐν δπλοῖς καὶ πολέμοις βιούντων, τῶν καὶ μονα-
χοφάγων ἐπικαλουμένων. Τὸν Λέοντα Σγουρόν,
ἀμα τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὃ τότε Μη-
τροπολίτης Κορίνθου Νικόλαος εἴτε ἐκ προσω-
πικῆς ἀντιπαθείας ἢ ἀλλοτρίας ὑποβολῆς ἢ καὶ
ἐκ προνοίας ἐπεξείρησεν ἐξ ἀπίνης νὰ καταπολε-
μῆσῃ, δπως, πρὶν ἔτι ἐνισχυθῆ καὶ καταστῇ
ἐπικανόνυμος, ἀφαιρέσῃ, εἰ δυνατόν, τὴν ἐκ πατρι-
κῆς κληρονομίας περιελθοῦσαν αὐτῷ ἀρχοντίαν
τοῦ Ναυπλίου ἢ ὅπωσδήποτε ἔξασθενίσῃ αὐτόν.
Οἱ Λέων Σγουρός, καίτοι ἀπαράσκευος καταλη-
φθείς, κατώρθωσε τὸ πρῶτον μὲν νὰ ἀποκρούσῃ
πρὸς τὸ Ἀργος τὸν Μητροπολίτην Κορίνθου,
επὶ κεφαλῆς ἰσχυρᾶς στρατιᾶς χωρήσαντα μέχρι³
τῶν πυλῶν τοῦ Ναυπλίου, μετ' οὐ πολὺ δέ, συγ-
κεντρώσας μεῖζονας δυνάμεις καὶ ἐπὶ κεφαλῆς
αὐτῶν ἐπιδραμών, ἐκυρίευσε τῷ 1203 τὸ Ἀργος
οὗ τὸν Μητροπολίτην ἐτιμώρησε διὰ τὴν παρα-
σχεδεῖσαν τῷ Μητροπολίτῃ Κορίνθου συνδρομήν.
τῷ δὲ ἐπιόντι ἔτει ὑπερβάσας τὰς στενοπορείας τοῦ
Τορητοῦ ἐγένετο ἐνχειρῶς κύριος τῆς Κορίνθου,
τῆς ὅποιας τὸν Μητροπολίτην Νικόλαον, παρα-
δοθέντα αὐτῷ, ἐτύφλωσε καὶ δέσμιον μετήνεγκεν
εἰς Ναύπλιον, δποι ἀπηγχόνισεν ἢ μᾶλλον ἐκρή-
μισεν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν ἐκ τῶν ἀπο-
κρήμνων δυτικῶν βράχων τῆς Ἀκροναυπλίας.
«....Οἱ δε ἵεράρχης Κορίνθου οὐδὲ δπως ἥφαν-
το τοῖς πολλοῖς ὁμολόγηται, ἀλλ' οἱ μέν
φασιν ἐκ τῶν παρακρήμνων Ναυπλίου σκοπέ-
λων ὠσθέντα εἰς βυθὸν οιφθῆναι θαλάσσιον,
οἱ δὲ γενοραῖς τόξων ἀπαγχονισθῆναι ίσχυρί-
ζονται»⁴. Η ἀπάνθρωπος αὐτῇ πρᾶξις ἥμαύ-

ρωσε τὰς ἀπαρχὰς τοῦ βίου τοῦ Λέοντος Σγου-
ροῦ, ὃν οἱ σύγχρονοι Βυζαντινοὶ χρονογράφοι
ἀποκαλοῦσι φοβερὸν βέβηλον στρατιώτην, οἱ δὲ
Φράγκοι ἐπιβόητον τύραννον τοῦ Μωρέως⁵.

Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Κορίνθου ὁ Λέων
Σγουρὸς διελθὼν τὸν Ἰσθμὸν εἰσέβαλεν εἰς τὴν
Μεγαρίδα καὶ Ἀττικὴν καὶ ἐποιόρκησε τὰς
Ἀθήνας, ἔνθα ὅμως ἐρωμένης τυχόν ἀντιστά-
σεως παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Μιχαὴλ
Ἀκομινάτου ἢ Χωνιάτου ἡναγκάσθη νὰ ἀποχω-
ρησῃ καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς Κόρινθον. Οἱ Λέων
Σγουρὸς πολλῆς ἀπῆλανεν εὐνοίας καὶ προστα-
σίας παρὰ τῇ Αὐλῇ τῆς Κωνσταντινουπόλεως
καὶ τοῖς κηδεσταῖς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου
Γ' τοῦ Ἀγγέλου καὶ ἔξαιρέτως ὑπὸ τοῦ Μεγάλου
Δουκὸς Μιχαὴλ τοῦ Στρυφοῦ, ἐφ' ὃ καὶ ἀφό-
βως προέβαινεν εἰς τὴν ἔξαπλωσιν τῶν ὁρίων
τῆς ἄρχοντίας αὐτοῦ, γενόμενος δὲ ἰσχυρότερος
τῶν συγχρόνων Βυζαντινῶν δεσποτῶν τῆς Πελο-
ποννήσου.

Οἱ Συγγραφεὺς τοῦ Βιβλίου τῆς Κονγκέστας,
ἢ «τοῦ Χρονικοῦ τῶν ἐν Ρωμανίᾳ καὶ μάλιστα
ἐν Μωρέᾳ πολέμων τῶν Φράγκων» οὕτω χαρα-
κτηρίζει τὸν Λέοντα Σγουρόν:

«Οἱ κάποιοι μέγας ἄνθρωπος καὶ φοβερὸς στρατιώτης.
Κ' εἶχε τὴν Κόρινθον ἀλλαδή, τὸ Ἀργος καὶ τὸ Ἄναπλον,
» ὡς κεφαλὴ καὶ φυσικὸς Αὐθέντης τὰ ὑπεράποτα.
»Ἐκ μέρους γάρ τοῦ βασιλέως ἐκείνου τῶν Ρωμαίων.
» Σγούρον τὸν ὀνομάζασιν, οὕτως εἶχε τὰ ἐπίκληνην».

Ἡττων εὐμενῆς ἀποβαίνει, ὡς φαίνεται, δ
σύγχρονος σχεδὸν Βυζαντινὸς μοναχὸς Εὑφραί-
μιος, δστις τοιαύτην ποιεῖται μνείαν τοῦ ἡμετέ-
ρου ἥρωος,

«δστις ἔξεφυ μὲν ἐκ κλίματος Ναυπλίου
» πατρῷας ἄρχων μετρίας κληρουχίας,
» ἀνωμαλία καρικῆ δὲ πραγμάτων,
» φορῷ τε τύχης ἀστάτου καὶ συγχρύσει
» ἀεὶ προών μέγας ἔφυ».

Οἱ Λέων Σγουρὸς δὲν ἐβράδυνεν ἐνισχυθεὶς νὰ
ἐπιδράμῃ καὶ αὐθῆς μετὰ μεγαλειτέρων δυνάμεων
θαλασσίων καὶ χερσαίων κατὰ τῶν Ἀθηνῶν,
ῶν δὲ Μητροπολίτης Μιχαὴλ ἀφοῦ ματαίως παρή-
νεσε τὸν Λέοντα, μεδ' οὐ τέως φιλίως διέκειτο
καὶ δὲν ἐν πνεύματι νίδον ἀπεκάλει «μηδὲ ἄλλως
ἀσυνήθως ἔχοντα πρὸς αὐτόν»⁶, νὰ ἀποχωρήσῃ
τῶν Ἀθηνῶν, ἡναγκάσθη, ἐγκαταλιπών τὴν
ὑπαίθρον πόλιν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐπιδρο-
μέως, νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἔνθα στε-
νῶς ἐποιόρκειτο. Οἱ Σγουρός, δπως λύση τὴν
πολιορκίαν τῆς Ἀκρόπολεως καὶ ἀποχωρήσῃ
τῶν Ἀθηνῶν, ἡξίου παρὰ τοῦ Μητροπολίτου
Μιχαὴλ νὰ παραδώσῃ αὐτῷ ἀρχεῖν τινὰ νεανίαν,
ἀτάσθαλον, ὑβριστήν, δὲν ἥθελε νὰ τιμωρήσῃ
διὰ τὰς κατ' αὐτοῦ ὑβρεῖς τοῦτον ὅμως δὲνά-

¹ Μιχαὴλ Ἀκομινάτου, Υπομνηματιστικὸν εἰς τὸν βασιλέα Ἀλέξιον Κομνηνόν.

² Μιχαὴλ Ἀκομινάτου ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἀνεψιόν

αὐτοῦ Γεωργίον Σεβαστόν.

Le miserable tyran ou roi de la Morée, appellé Sgouros, né à Nauplie.

³ Νικήτα Χωνιάτου σελ. 800—801.

ρετος Μητροπολίτης, καίτοι σκαιῶς καὶ οὔτος
πολλάκις ὑβρισθεὶς παρὰ αὐτοῦ, δὲν ἐπείθετο νὰ
παραδώσῃ εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Λέοντος ἐκ τῶν
προτέρων γνωρίζων τὴν ἀναμένουσαν αὐτὸν
τύχην. Οἱ Λέων τέλος, εἴτε μὴ δυνηθεὶς νὰ
ἐκπορθήσῃ τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, εἴτε
καὶ καμφθεὶς ἐκ τῶν παραινέσεων τοῦ ἀγαθοῦ
Μητροπολίτου, δὲν ἄλλως ἐδέβετο καὶ ἐτίμα, διέ-
λυσε τὴν πολιορκίαν μετ' οὐ πολύ, ἀποχωρήσας
τῆς Ἀττικῆς καὶ ἐτράπη ἐπὶ τὰς Θήβας, ὡς
εὐχειρῶς ἐγένετο κύριος ἐπειδὴν δὲ διελθὼν τὰς
Θερμοπύλας εἰσέβαλεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ
κατέλαβε τὴν Λάρισαν ἐν ἔτει 1204, μελετῶν
νὰ προβῇ καὶ ἐπὶ τὴν Θεσσαλονίκην, δπως ἐπὶ⁷
τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπό-
λεως εἰς χεῖρας τῶν Φράγκων ὑδρύση ὕδιον εὐρὺ
κράτος ἐπὶ τῶν ἐρειπών τῆς ἀρχαίας καταπεσούσις
βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Ἐν Λαρίσῃ παραγενόμενος δὲ ἄρχων Ναυ-
πλίου Λέων Σγουρὸς συνεζεύχη τῷ αὐτῷ ἐτεί
τὴν θυγατέρα τοῦ ἐκείσε καταφυγόντος ἐκπτώτου
πρώην αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως
Αλεξίου τοῦ Γ' Ἐνδοκίαν, χήραν τοῦ ἐπὶ τρεῖς
μηνας βασιλεύσαντος τελευταίου Βυζαντινοῦ αὐ-
τοκράτορος Ἀλεξίου Ε' Δούκα τοῦ Μουρτζού-
φλου, ητὶς καὶ ἐτερον πρὸ αὐτοῦ ἐσχε σύγυγον
τὸν Κράλλην τῶν Τριβαλλῶν Στέφανον⁸. «Οὐ-
» κοῦν Θερμοπύλαις διύλων (δὲ Λέων Σγουρὸς)
» καὶ τὴν Οίτην ὑπεροκαταβάς εἰς Λάρισαν
» ἔξεισι..... καὶ τῆς ἐκείνου (τοῦ αὐτοκράτορος
» Ἀλεξίου Γ') θυγατρὸς Ενδοκίας εὐνέτης γίνε-
» ται»⁹. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦ Γεωργίου Ἀκρο-
πολίτου δὲ Ἀλεξίος Γ', οὐχὶ ἐν Λαρίσῃ ὡς
γράφει δὲ ἀρχαίτης ἄλλος «εἰς Κόρινθον ἀφικό-
» μενος (τὴν κόρην αὐτοῦ Ενδοκίαν) τῷ ἐκείσε
» τῆς χώρας κατάρχοντι συνεζεύχαστο Σγούρῳ». Τούτω
» συμφωνεῖ καὶ δὲν ἀνώνυμος συγγραφεὺς
» τῆς Χρονικῆς Συνόφρεως», καθ' δὲν «Ἐνδοκίαν
» συνέζευξεν Ἀλεξίος ἐν Κορίνθῳ μετὰ Σγούρου
» δὲν καὶ κατάρχοντα καὶ δεσπότην ἐτίμησεν».

Ἀνακτόγαμβρος ἡτοι γαμβρὸς τοῦ αὐτοκρά-
τορος γενόμενος δὲ Λέων Σγουρὸς προσέλαβεν
δὲν εἰκός καὶ τὸν τίτλον τοῦ Σεβαστοκράτορος
» Σεβαστούπερτάτου, δὲν ἐσπευσε νὰ χαράξῃ καὶ

¹ Ληγούντης τῆς ΙΒ' μ. Χ. ἔκατοντατηρίδος, περὶ τὸ ἔτος 1198, ὃ σὺδος τοῦ Κράλλη ἢ Ζουπάνων τῶν Τριβαλλῶν (Σέρβων) Στεφάνου Α' Νουμάνια Στέφανος Β' ἐνυψεύθη μίαν τῶν τριῶν θυγατέρων τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀλεξίου Γ' καὶ τῆς Ενφροσύνης τὸ γένος Καμπτεροῦ Ενδοκίαν, ἵνα ἀσθενήσαν ἀπέπεμψεν οῖκοι. Η Ενδοκία δεύτερον τέλαβε σύγυγον ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν Ἀλέξιον Ε' Δούκαν, τὸν ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῶν δρόφων καὶ Μουρτζού-
φλου ἐπικληθέντα, τελευταῖον αὐτοκράτορα, δστις μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Φράγκων ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπό-
λεως συλληφθεὶς ἐτυφλώθη καὶ εἰτα ἐφονεύθη κρημνι-
σθεὶς ἐκ τοῦ κίονος τοῦ Ταύρου.

² Νικήτα Χωνιάτου σελ. 804.

ἐπὶ τῆς σφραγίδος αὐτοῦ, φερούσης ἐπὶ τῆς μιᾶς
πλευρᾶς τῆς εἰκόνας τοῦ προστάτου τῶν στρατιω-
τῶν ἀγίου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου μετὰ τῆς
ὑπογραφῆς

«ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ»

καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας τὸ ἐπόμενον δίστιχον:

ΣΕΒΑΣΤΟΥΠΕΡΤΑΤΟΝ ΜΑΡΤΥΡ ΜΕ ΣΚΕΠΟΙ
ΛΕΟΝΤΑ ΣΓΟΥΡΟΝ ΕΚ ΓΕΝΟΥΣ ΚΑΤΗΓΜΕΝΟΝ

«Ἡ μέχρι Λαρίσης ἐκστρατεία αὐτῇ τοῦ Λέοντος Σγουροῦ δὲν ὑπῆρξεν, ὡς φαίνεται τοσοῦτον εἰρηνική ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν ἀνεψιόν Γεωργίον Σεβαστὸν τοιαῦτα τινὰ προσεπιφέρει περὶ τοῦ Λέοντος Σγουροῦ «τοῦ Ναυπλίου τυράννου» δὲ άειμνηστος Μητροπολίτης Αθηνῶν Μιχαὴλ. «Τῶν γάρ αὐτοῦ (τοῦ Λέοντος Σγουροῦ) κακώσεων αἱ παρὰ τούτων τῶν Ἰταλῶν φιλανθρωπότεροι, καὶ δοκοῦσι τοῦ διογενοῦς «οἱ ἐτερογενεῖς ἡμερώτεροι Ρωμαίοις καὶ ὡς ἐπὶ πάντας ἐπιεικέστεροι. Τεκμήριον δὲ ἀπὸ τῶν δου-
λουμένων τοῖς Ἰταλοῖς πόλεων οὐδεὶς ὡς δομο-
φύλω τῷ τῷ ποιῶδε προσπέφευγε. Τούτῳ γάρ
» οὐδὲν ἦν, ἀλλ' ἢ φεύγοντα καπνὸν ἐμπίπτειν
» πυρί. Ἐκ δὲ τῶν τυραννούμινων αὐτῷ φρου-
ρίων, δσοι ἀνέκδυναι δύναντο δύναντο, αὐτοῖς
» πρὸς τούτους δσμενοῖς, καὶ ὡς ἔξ ἀδου αὐτοῦ
» ἀναλύοντες. Μαρτυρεῖ δὲ σφίσι καὶ ἡ τῶν
» πραγμάτων ἐνάργεια: ποῦ γάρ οἱ τόσοι Ἀρ-
» γούς, Ἐριμόνης, Αἰγίνης οἰκήτορες; ποῦ οἱ
» τῆς Κορίνθου πολῖται οἱ δλβοι; ποῦ οἱ
» Βαθαίοι γε μαρτυρεῖς οἱ Χαλκιδεῖς καὶ οἱ ἀνωτέρω
» ἐπιμαλατίδιοι μένουσιν οἴκοι καὶ οὐδέπω τὰς
» εἰαυτῶν οἰκίας πεφεύγασιν».

Καὶ δὲ ἀδε

δόξου Θρόνου τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ἀντὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν ἀπίστων, ἢν ἐπηγγέλλοντο. Ὁ εὐλογήσας τὰ ὅπλα τῶν πρὸς ἀπολύτρωσιν τῶν ἀγίων τόπων ἀπερχομένων σταυροφόρων Μακαριώτατος Πάπας τῆς Ῥώμης Ἰννοκέντιος Γ' τοικάτην τινὰ ἀπτήθυνε πρὸς αὐτοὺς ἀναχωροῦντας παραίνεσιν: «Πορεύθητε, ὁ Στρατιῶται τοῦ Σταυροῦ, εἰς σωτηρίαν τῆς πίστεως. Ὁ ἔργαζόμενος ὑπὲρ τοῦ Σταυροῦ ἔργαζεται ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ, τοῦ κυρίου τοῦ παντός, καὶ δύναται ἀνεξετάστως καὶ ἀφρόβως πάνταχον νὰ ἔξουσιάζῃ πᾶν τὸ προστυχὸν καὶ αὐτῷ διὰ τροφήν, ἀνάπαντιν καὶ ἐφόδιον χρήσιμον ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὁφεῖται νὰ ἀφαιρῇ μετὰ φόβου θεοῦ!» Υπὸ τοιαύτας εὐλογίας τοῦ Ἀνωτάτου τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας Ποντίφρηκος οἱ Σταυροφόροι, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἀντὶ νὰ τρέχωσιν εἰς Παλαιστίνην πρὸς ἀνάληψιν τῶν Ἅγιων τόπων ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν δουλευσάτων αὐτοὺς Μωαμεθανῶν ἐνόμισαν εὐκολώτερον κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν νὰ καταλάβωσι τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ διανεμηθῶσι τὴν ἔξησθνημένην τότε Ὁρθόδοξον ἀνατολικὴν αὐτοκρατορίαν.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Φράγκων, ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1204, ἀλλούσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν γενομένην διανομὴν τῶν κτήσεων τῆς ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας, τὸ Θέμα Θεσσαλονίκης μετὰ τῆς κυρίας Ἑλλάδος ἔλαχεν εἰς τὸν Βονιφάτσιον Μαρκίωνα τοῦ Μομφερράτου, ἔναν τῶν διαπρεπεστέρων ἀρχηγῶν τῶν Σταυροφόρων καὶ τὸν μετριοφρονέστερον ἵσως. Ἡ Πελοπόννησος παρεχωρήθη τοῖς Ἐνετοῖς ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι ἐστεροῦντο τότε χερσαίων δυνάμεων πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῆς ἀπὸ τῶν κατὰ τόπους Βυζαντινῶν δεσποτῶν καὶ ἀρχόντων, ἐπελήφθη τῆς κατακτήσεως καὶ ταῦτης ὁ Βονιφάτσιος. Ὁ Μαρκίων τοῦ Μομφερράτου κατελθὼν εἰς Θεσσαλονίκην, ἀμα τῇ ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συνεζεύχθη ἐκεὶ μετὰ τῆς ἔξι Οὐνγγαρίας Μαργαρίτας ἡ Μαρίας, τῆς χήρας τοῦ πρόφητος αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἰσαακίου Β' τοῦ Ἀγγέλου, ἣν διὰ τοῦ Καρδιναλίου Σοφρέδου μετατρέψας εἰς τὸ καθολικὸν δόγμα ἀφῆκεν ἐπίτροπον τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ εἰς Θεσσαλονίκην· οὗτος δέ, ἀκολουθούμενος ὑπὸ στρατιᾶς ἐκ Γερμανῶν, Νορμανδῶν, Βουργουνδίων καὶ Καμπανιῶν, Ἰπποτῶν καὶ πολλῶν Ἑλλήνων εὐπατριῶν, ταχθέντων ὑπὸ τὰς σημαίας αὐτοῦ διὰ τὸ εὐγενὲς καὶ ἡπιον τοῦ χαρακτῆρος, καὶ φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν πρόγονον Μιχαὴλ Ἀγγελον, υἱὸν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰσαακίου καὶ τῆς χήρας καὶ ἡδη συζύγου αὐτοῦ Μαργαρίτας, ἐπεχειρήσεις κατὰ φθινόπωρον τοῦ 1204 νὰ κατακτήσῃ ὀλόκληρον τὴν κληροδοτηθεῖσαν αὐτῷ χώραν μετὰ τῆς Πελοποννήσου, βαδίσας διὰ ἔηρας πρὸς τὴν Λάρισαν, ἣν κατέσχεν ἄρτι ὁ Λέων Σγουρός.

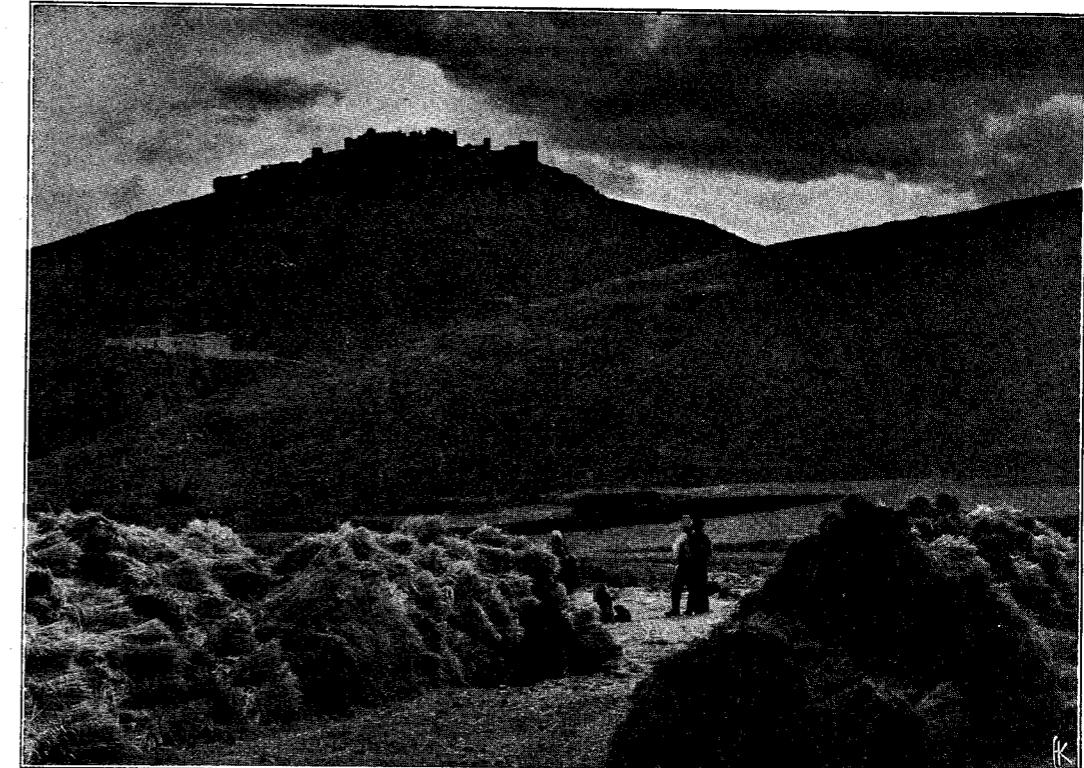
¹ Geoffroii De Ville—Hardouin Marechal de Champagne, Conquête de Constantinople. Κεφαλ. LXVII § 301. ² Ide et Pauli Ramnusii, Historia de bello Constantino-politano e.t.c. σελ. 157.

Κατὰ τὸν συναγωνιστὴν τοῦ Βονιφατίου, τὸν ἐκ Καμπανίας Στρατηλάτην καὶ Χρονογράφον τῆς τελευταίας κατακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γοδεφρεῖδον Βίλλαρδοντὸν τὸν πρεσβύτερον, «εἰς τὸν Βονιφάτσιον τοῦ Μομφερράτου, ἀνακηρυχθέντα Βασιλέα τῆς Μακεδονίας, πάντες οἵ κατοικοι τῆς λαχούσης αὐτῷ χώρας (la terr et li païs) ἥρχισαν ἐκουσίως νὰ ὑποτάσσωνται ἔξαιρέσει ἔξοχου τινὸς ἀνδρὸς (hultz hom), καλούμενου δεόντως Σγουροῦ (Lasgur), δεοπόζοντος δύο παραλίων πόλεων, τῆς Κορίνθου καὶ τοῦ Ναυπλίου, αἴτινες ἥσαν ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων πόλεων τῆς ὑφηλίου (des plus fortz desol ciel). Τὸν Λέοντα Σγουρόν, δοτις μετὰ τόλμης ἀνθίστατο κατὰ τῆς προσέλασεως τοῦ Βονιφατίου, ἐπὶ κεφαλῆς ἱκανῆς μοίρας Ἑλλήνων στρατιωτῶν, ἐμμηῆθη καὶ ἐτερος Ἑλλην Μιχάλης Michalis, (προφανῶς ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος Κομνηνός), δοτις ἀκολουθῶν τέως τὸν Βονιφάτσιον ἐγκατέλιπεν αὐτὸν καὶ κατέλαβε τὴν Ἀρταν¹.

Ο ἀρχων τοῦ Ναυπλίου, μὴ κεκτημένος ἀρκούσας δυνάμεις διὰ προστατεύοντος τὴν Λάρισαν κατὰ τὸν ἀπερχομένων Φράγκων καὶ μηδεμιᾶς τυγχάνων ἐπιχωρίου ἐνισχύσεως, ἥναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὴν Θεσσαλίαν μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ καὶ τοῦ παρακολουθοῦντος αὐτὸν πενθεροῦ ἀναπαυθεὶς δ' ἐπὶ μικρὸν ἐν Θερμοπύλαις, ἐνθα ἐσκέφθη πρὸς στιγμὴν ὀχυρούμενος νὰ ἀντιστῇ, ἐτράπη προτροπάδην πρὸς τὴν Πελοπόννησον, μὴ ἔχων τὰ νῶτα ἐξησφαλισμένα καὶ ἐκλείσθη ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ Ἀκροκορίνθου, ἐν οἷς εἰσήγαγε καὶ ἥσφαλισε τὰς γυναικας καὶ τοὺς πολυτίμους θησαυροὺς καὶ τὰ κειμῆλια τῆς Κορίνθου, καταλειφθεῖσας εἰς τὴν τύχην αὐτῆς. Τὴν βιαίαν ταύτην ὑποχώρησιν τοῦ Λέοντος Σγουροῦ οὕτως ἐκτίθησιν δ' πάντοτε δυσμενής πρὸς αὐτὸν ἴστορικῶς Νικήτας Χωνιάτης:

«Οφέ δὲ μόλις περὶ τὰς Θερμοπύλας λόχον δ' Σγουρὸς Λέων ὑποκαθίσας, μηδέν τι δράσας γενναῖον, ἀλλὰ καὶ πρὸς μόνην τὴν τῶν ἓπταν Λατίνων ὅψιν ἀλλοφρονήσας φυγάς ἐκεῖνεν ἔς τὸν Ἀκροκόρινθον ὅχετο».

Ο Βονιφάτσιος παρακολούθων τὸν Σγουρὸν κατὰ πόδας, ἀφοῦ διὰ τοῦ ἴππου αὐτοῦ διεσκέδασε πᾶσαν ἐν Θερμοπύλαις καὶ ἐφεξῆς ἀντίστασιν, διέβη ἀμαχητεὶ τὸν ἴσθμον καὶ ἐτράπη ἐπὶ τὴν Κορίνθον, ἥτις μετὰ τοῦ Ναυπλίου ἥσαν τὰ τελευταῖα ἐρυματα τοῦ Λέοντος Σγουροῦ, ἐθεωροῦντο δὲ ὡς δύο τῶν ὀχυρωτέρων πόλεων τοῦ κόσμου κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ προμνηθέντος χρονογράφου Γοδεφρεῖδον Βίλλαρδοντὸν, deus des plus fortz citez dou monde.

ΒΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ — Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΠΟΥΑΣΟΝΑ

Ἡ Πελοπόννησος τότε δώδεκα δὲλα ἐκέπτητο δύχωρα σημεῖα.

«Ο τόπος δὲλος τοῦ Μωραίως, ὃσον καὶ ἀν περιέχει, οὐδὲν εἶχε κατὰ παντοῦ μόνον δώδεκα κάστρη¹».

Ἡσαν δὲ ταῦτα ἡ Κόρινθος, τὸ Ἀνάπλιον, τὸ Ἄργος, αἱ Πάτραι, δ' Ποντικός, ἡ Ἀρκαδία, ἡ Κορώνη, ἡ Καλαμάτα, ἡ Μεθώνη, τὸ Νίκλι, ἡ Λακεδαιμονία καὶ ἡ Μογεμβασία.

Ο Βονιφάτσιος, ἔξαιφνης εἰσβαλὼν εἰς τὴν δλως ἀνοχύρωτον ὑπαιθρὸν πόλιν τῆς Κορίνθου, εὐχερῷ καὶ τὴν ἀλώσιν τῶν τειχῶν τοῦ Ἀκροκορίνθου ἰσχυρῶς ἐγένετο αὐτῆς κύριος ἀνενευρέσθη κατεχομένων ὑπὸ τοῦ Λέοντος Σγουροῦ, ἀφῆκεν ἐνταῦθα πρὸς πολιορκίαν ἀρκούσαν στρατιωτικὴν δύναμιν ὑπὸ τὸν Ιάκωβον d'Avesnes, εἰς δὲν ἐνεπιστεύθη καὶ πάντας τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τραυματίας αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ Γουλιέλμου Χαμλίτου (Chamlitte) ἐτράπη ἐπὶ τὸ Ἄργος καὶ τὸ Ναύπλιον.

«Ἐνταῦθα ἐπήρασι βουλὴν ν' ἀπελθοῦν εἰς τὸ Ἄργος. ἐπῆραν τὰ βρουσάτα τους καὶ διάβηκαν ἐκεῖθεν²».

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΛΑΜΠΡΙΝΙΔΗΣ

¹ Ο Μιχαὴλ Ἀγγελος Κομνηνός Δούκας Δεσπότης Αρτης και Ἡπείρου, ἦν νόθος υἱὸς τοῦ Σεβαστοκράτορος Ἰωάννου, ἀδελφὸν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου, οὗ υἱὸς ἦν ὁ Ἀλέξιος Γ'.

² Βιβλ. Κονγκ. στιχ. 190—191.

ΑΙ ΦΙΛΑΙ ΤΟΥ ΓΚΑΙΤΕ

Μία γλυκυτάτη μητρέα ἔσκυβεν ἐπάνω ἀπὸ τὸ λίκνον τοῦ μικροῦ Βολφγκάγγ, καὶ τοῦ ἔχαριζε πολύτιμον κληρονομίαν προσήνειαν καὶ φαντασίαν ζωηράν, ποὺ ἐτρελλάνετο διὰ παραμύθια. μία ἀφωσιώμενη ἀδελφὴ ὑπῆρξεν ἡ σύντροφος τῶν πρώτων του παιχνιδιῶν, εἰς τὴν ὅποιαν ἐνεπιστεύθη τὰ πρῶτα του δνειδα καὶ τὰ πρῶτα ποιητικά του δοκίμια. Ἐμεγάλωσε μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν στοργῆς.

Ἡ γυναικα είνε πάντοτε ἐκείνη, — εἴτε μητέρα είτε ἔρωμένη — ή δοιά ἀποκαλύπτει τοὺς θησαυροὺς τῆς τρυφερότητος εἰς τὸν ἄνδρα, καὶ τὸν μανθάνει ν' ἀγαπᾶ.

“Η διδασκαλία αὐτῆς τοῦ ἔρωτος διήρκεσε διὰ τὸν Γκαῖτε δόλοκληδον τὴν ζωὴν του; καὶ ἔχον γραφῇ τόμοι δόλοκληδοι διὰ τὴν ἴστοριάν τῶν ἔρωτων τοῦ ποιητοῦ καὶ διὰ τὰς ὥραιάς του φύλας.

Καὶ μὴ νομίσῃ κανεὶς διὰ μόνον ἡ ἴστορικὴ περιέργεια καὶ ἡ νοσηρὰ κλίσις εἰς σκανδαλώδη ἀνέκδοτα, ὑπηγόρευσαν τὰ ἔργα αὐτὰ τὰ κάποτε ἀνιαρὰ ἢ ἀδιάκριτα. Ὑπάρχει καὶ φιλολογικὴ ἀνάγκη μέσα εἰς τὴν λεπτομερῆ αὐτῶν ἔρευναν.

^ο Γκαῖτε δὲν ἡρκεῖτο ν^ό ἀγαπᾶ. ^η Ήδελε
καὶ νὰ ψάλῃ τὸν ἔρωτά του. ^Εζητοῦσεν ἀκόμη
ἀπὸ τὴν ποίησιν, τὴν παρηγορίαν διὰ τοὺς πό-
νους τῆς καρδίας του.

Ο ποιητής, δ ὁ δρόποις τόσον συχνὰ ἐκατήγορθή θῶς ἔγωγεστής, ἐπειδὴ πρὸ πάντων ἦτον ἀστατος, ἥτο καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του καὶ ἀκόμη μέχρι βαθέος γήρατος ὑπερβολικὰ εὐνάσθητος. Ο ἐλάχιστος αἰσθηματικὸς κλονισμὸς ἔκρουνεν ὅδυνηρῶς τὰς μυχιαυτάτας χορδὰς τῆς καρδίας του· κατὰ τὰς στιγμὰς αὐτὰς ἥσθιαντο, ὅπως ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ ποιηταί, τὴν ἐπιβλητικὴν καὶ ἀκαταγώνιστον ἀνάγκην ν ἀποκρυσταλλώσῃ τὴν ὅδύνην του εἰς τὴν πλαστικότητα τῶν στήχων, νὰ λικνίσῃ τὸν πόνον του εἰς τὸν ὅμοιον τῶν στροφῶν. « Ή ποίησις λέγει δ Μεζιέρ, τὸν ἀπήλαττεν ἀπὸ τὸ ξεγέλισμα τῆς εὐνασθητίας».

Κατὰ τοῦτο λοιπὸν εἶνε ἐνδιαφέρουσα ἡ ἐρωτικὴ ἴστορία τοῦ Γκαῖτε, διότι μέσα εἰς τὰ ἀπαράμιλλα ἔργα, τὰ δποῖα ἐνέπνευσαν εἰς τὸν ποιητὴν ἡ χαρὰ τῶν παραφόρων ἐναγκαλισμῶν καὶ ἡ πικρία τῶν ἀπογοητεύσεων, εἰμποροῦμεν νὰ μελετήσωμεν συγχρόνως τὸν ἀνθρώπον καὶ τὸν ποιητὴν.³ Απὸ τὴν πλουσίαν συγκομιδὴν τῶν αἰσθηματικῶν του ποιημάτων θὰ διαλέξωμεν μόνον ὅλιγα λουλούδια. Αὐτὰ ὀρκοῦν διὰ νὰ σχηματίσωμεν θαυμασίαν ἀνθροδέσμην, ὅπου ἡ λεπτὴ εὐωδία τοῦ ἵου θὰ συνδυάζεται μὲ τὸ ὑλιγγιώδες ἄρωμα τοῦ ἵνδικου λωτοῦ, καὶ ὅπου ἡ σκοτεινὴ φωτιὰ τῶν περσικῶν φόδων θὰ δείχνῃ δροσερωτέραν τὴν πραϊντικὴν χλω-

μότητα τῶν μυσοστιθῶν. Καὶ ἀφοῦ μεθυσθῶμεν μὲ τὸ παράξενον ἄρωμα, θὰ δικολογήσωμεν, δῖτι δὲ ποιητῆς τῶν «Τραγουδιῶν τῆς Φρειδερίνας», καὶ τοῦ «Δυτικοανατολικοῦ Διβανιοῦ», εὑρίσκεται εἰς τὴν αὐτὴν σειρὰν μὲ τὸν Πετράρχην, τὸν Κάτουλον καὶ τὸν Μυσσό.

МАРГАРИТА

Αἱ πρῶται φύλαι τοῦ ποιητοῦ ἥσαν ταπειναὶ κόραι τοῦ λαοῦ.⁵ Ή ἔανθη Γκρέτχεν, ἐργάτρια τεχνητῶν ἀνθέων, ἡ κάποια κελλινερίνα, ἥτο ἡ πρώτη ποὺ ἐνεγράφη εἰς τὸ βίβλιον τοῦ ἔρωτος, τὸ δποῖον ἐκόσμησαν ἀργότερα τόσα ἀριστοκρατικὰ οἰκόσημα.⁶ Ερως ἀδυός, ἄγνη διάχυσις ἐφηβικῆς καρδίας, ἡ δύοια ἔξεδηλώθη μόνον μὲ φίλημα δειλὸν τῆς Γκρέτχεν εἰς τὸ μέτωπον τοῦ νεαροῦ της φύλου, ὑστερα ἀπὸ νυκτερινὸν περίπατον.⁷ Ο Γκαΐτε διετήρησε ζωηρὰν καὶ εὐγνώμονα ἀνάμνησιν τῆς ἀγνότητος, τῆς εὐλικρινείας καὶ τῆς δροσερότητος τῶν πρώτων του ἔρωτων. Καὶ ὁ Γκαΐτε δεν ἔγραψε κανὲν τραγοῦδι διὰ τὴν πρώτην του φύλην.⁸ Ισως ἀπὸ αἰδημοσύνην, ίσως διότι πάρα πολὺ τὴν ἡγάπησε. Τῆς ἐπεφύλαττεν ὅμως ἔνδοξον τύχην.⁹ Αργότερα πολύ, τὴν ἐνεσάρκωσεν εἰς τὴν ἥρωϊδα τοῦ Φάοντ.

Τὸ εἰδύλλιον αὐτὸ ἐτελείωσε κατὰ τρόπον πολὺ δλίγον ποιητικόν. Οἱ γονεῖς, εἰδοποιηθέντες, ἔθεσαν τέρῳα εἰς τὰς συνεντεύξεις. Ὁ Γκαῖτε ἐνόμιζεν, δτὶ θ' ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν λύπην του. Ἐκλαυσεν, ἔκλαυσε τόσον πολύ, ὥστε ἡρέθισε τὸν λαιμὸν του καὶ ἔβηχε. Καὶ ἔπειτα ἡ φασκομητιὰ καὶ τὰ διάφορα μαλακτιὰ ἐθεράπευσαν τὸν βῆχα καὶ τὸν ἔρωτα τοῦ συναχωμένου ποιητοῦ. Ὁ Γκαῖκε ἦτο τότε δέκα πέντε ἔτῶν.

ANNE TA

”Οσοι έχουν σπουδάση είς τὴν Γερμανίαν θὰ διατηροῦν βέβαια τὴν τρυφερὰν ἀνάμνησιν τῆς νεαρᾶς κόρης, ή δοπία τοὺς ἔφερε πάθειαν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς pension των, τὸν πρωΐνὸν καφέν. Δὲν εἶνε οὔτε ὑπηρέτρια, οὔτε θαλαμηπόλος. Εἶνε συνήθως ἡ κόρη, ἡ καμία συγγενῆς τῆς οἰκοδεσποίνης. Εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολὺ φρόνιμη, καὶ δὲν εἶνε πάντοτε εὔκολον νὰ κεφόδησῃ κανεὶς τὴν εὔνοιάν της, καὶ τὰ φιλιὰ ποὺ κατοφθώνουν νὰ τῆς κλέψουν ἔχουν τὴν γεύσιν τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ. Εἶνε ἡ μυστικοσύμβουλος, ἡ παρηγορήτρια τοῦ σπουδαστοῦ. Τὸ δροσερὸν της γέλιο σκοιτζεῖ, τὴν χαρὰν μέσα εἰς τὸ σπίτι, καὶ ἡ γυναικεία της διαισθησίας ενδίσκει χιλίους τρόπους διὰ νὰ κάμη ἀναπαυτικάτερον, οἰκογενειακώτερον τὸν βίον, μέσα εἰς τὸ φοιτητικὸν δωμάτιον, τὸ ἐνοικιασμέ-

νον μὲ τὸν μῆνα. Διὰ τὸν νέον ποὺ ζῇ μακρὰν τῆς οἰκογενείας του, ἀναπληρόνει τὴν μητέρα, τὴν ἀδελφὴν καὶ πολλάκις γίνεται ἡ λατρευτὴ σύζυγος. Εἶνε τὸ κορίτσι τοῦ σπιτιοῦ, τὸ τόσον προσφιλές εἰς τὰς αἰσθηματικὰς καρδίας τῆς φοιτητικῆς νεολαίας τῆς Γερμανίας.

“Ο Γκαίτε, δ ὁδοῖος ἡτο σπουδαστῆς εἰς τὴν Λειψίαν, καὶ μάλιστα σπουδαστῆς ἀπὸ τοὺς θρησκευτέρους, ἥγαπτης καὶ αὐτὸς τὸ κορίτσιον σπιτοῦ. Ὄνομάζετο Ἀννα-Αἰκατερίνη Σένκοπφ· δὲ πατήρ της ἐδέχετο μερικοὺς σπουδαστὰς οἰκοτρόφους. Ἀς ἀφήσωμεν τὸν λόγον εἰς τὸν Γκαίτε.

«Ἡ Ἀννέτα αὐτῇ, ἡ δοπία διεδέχθη εἰς τὴν ἀγάπτην μου τὴν Γκρέτχεν, ἥτο νέα, εὖμορφη, εὖθυμη, καλὴ καὶ τόσον θελκτική, ώστε τῆς ἦξιζε νὰ τὴν φυλάττῃ κανεὶς μέσα εἰς τὸν βωμὸν τῆς καρδιᾶς, ὡσὰν μικρὸν ἄγιαν, καὶ νὰ τῆς ἀφιερώσῃ δῆλην ἐκείνην τὴν λατρείαν, ἡ δοπία κάμνει εὐτυχεστέρους ἐκείνους ποὺ τὴν προσφέρουν μᾶλλον, παρὰ ἐκείνους ποὺ τὴν δέχονται. Τὴν ἔβλεπα κάθε ἡμέραν ἐντελῶς ἐλεύθερα, ἐβοηθοῦσεν εἰς τὴν προετοιμασίαν τῶν δείπνων μου τὸ βράδυ, μεῖνας τὰ κοστεῖ τῆς ἀστυκέας μου. Ἄλλος γο

μου εφερε το ιρασι της αρεσκειας μου. Αλλ οσον
ἀθωότεροι είνε οι δεσμοί αὐτοί, τόσον περισ-
σότερον μονότονοι καταντοῦν ἐπὶ τέλους, καὶ
μὲν ἔπιασεν ή κακεντρεχής ἐκείνη μανία, ή ὅποια
μᾶς κάμνει νὰ ενδίσκωμεν διασκέδασιν βασανί-
ζοντες τὴν ἀγαπημένην κόρην μὲ τὰς αὐθαιρέ-
τους καὶ τυραννικὰς ίδιοτροπίας μας. Ἐχαλούσα

τὰς ὡραιοτέρας μου ἥμερας μὲ σκηνὰς ξηλοτυπίας, γελοίας καὶ ἀβασίμους· ὅλα τὰ ὑπέφερε μὲ ἀπίστευτον ὑπομονήν, τὴν δύσιαν εἶχα τὴν σκληρότητα νὰ ὑποβάλλω εἰς τὰς ἐσχάτας δοκιμασίας. Ἀλλ᾽ ἐπὶ τέλους, πρὸς μεγίστην μου καταισχύνην καὶ ἀπελπισίαν, ἀνεγνώρισα, ὅτι μὲ τὴν διαγωγήν μου αὐτὴν εἶχα ἀποξενωθῆ ἀπὸ τὴν καρδίαν της. Ἔγιναν τότε φοβεραὶ σκηναὶ μεταξύ μας, αὐτὸ δῆμος δὲν μὲ ὠφέλησεν εἰς τίποτε, καὶ μόνον τότε ἦσθαν θηρῶν πόσον τὴν ἀγαποῦσα καὶ ὅτι μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ τὴν ἀποχωρισθῶ. Τὸ πάθος μου δλονὲν ἦξενε καὶ ἔξεδηλώνετο ὑφῆς τὰς μορφάς. Ἐπὶ τέλους ἤρχισα νὰ ἐπινοῶ μυρίους τρόπους διὰ νὰ ἐπανακτήσω τὴν ἀγάπην της. Ἡτο δῆμος ἀργὰ πλέον, διότι τὴν εἶχα χάσει δριστικῶς. (Ποίησις καὶ πραγματικότης, ΙΙ, 7).

Διὰ νὰ καταπραῦνῃ τὰς βασάνους του καὶ νὰ λησμονήσῃ τὰς ἀπογοητεύσεις του ὁ νεαρὸς σπουδαστὴς ἔγραψεν δλίγον καιρὸν κατόπιν τὸ πρῶτον του δραματικὸν ἔργον, «Τιδιοτροπία ἔραστον». Διὰ νὰ φάλη τὴν λατρευτήν του ἔγραψε τότε, εἰς τὸ ἐπίπλαστον καὶ πομπῶδες υφος τῆς ἑποχῆς ἐκείνης, τὸ βιβλίον τῶν «Τραγουδιῶν τῆς Λειψίας». Μερικὰ διμώς ἔξι αὐτῶν ἔχουν τόσην εἰλικρίνειαν καὶ δροσερότητα, ὥστε εἰπορῶν νὰ καταταχθῶν μαζὶ μὲ τὰ καλλίτεοά του.

Παραδέστομεν τὴν μετάφρασιν ἐνὸς χαριτωμένου μικροῦ ποιήματος, τὸ δποιῶν ἐπίσης χαριτωμένα ἐμμηῆθεν δ Μυσσέ.

Απάτη

Τὸ μτεροντεδάκι τῆς γειτόνισσάς μον
'Ανασηκώνεται ἀπαλά·
Μοῦ φάμεται, πώς πίσω του ἡ μικρούλα
Κουμιένη μὲ παραψυλᾶ.

Στοχάζομαι, πώς θέλει για νά μάθη,
"Αν πάντα ή ζήλεια ή πικρή
Βαθειά μου σιγοτφώει τά σωθικά μου,
Καὶ κουποβλέπω ἀπ' ὅμικον.

Ἄλλοι μόνον! Τὸ δωραῖο τὸ κοριτσάκι
Δὲν νοιώθει τίποτε ἀπ' αὐτά,
Καὶ τ' ἀγέρακι μόνο σιγοτάζει
Μὲ τὸν μπεοντέ της ἀπαλά.

Ἐν τούτοις μὲ δῆλα αὐτὰ δὲν ἔμεινεν ὁ Γκαῖτε πιστὸς εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς Ἀννέττας καθ' ὅλην τὴν διαμονήν του εἰς τὴν Λευψίαν. Εἶχε πλείστας περιτετέλεις ἐρωτικάς, αἱ δὲ σχέσεις του μὲ τὰς φύλιμς του τὰς παροδικάς δὲν ἦσαν τόσον περιωρισμέναι, ὅπως μὲ τὴν κόρην τοῦ οἰκοδεσπότου του.

ФРЕІДЕРІКА

Τὸ Σεξενχάῖμ εἶνε μικρὸν χωρίον τῆς Ἀλσατίας, τοῦ δοποίου αἱ δὲ εἶσαι στέγαι εἶνε σκεπασμέναι μὲ πρασινισμένα κεφαλίδια, αἱ δὲ λευκαὶ προσόψεις τῶν σπιτιῶν ποικίλλονται μὲ τὰ στακτιὰ πάτερα τῆς ξυλοσιᾶς.

Ἐκεῖ, ὅπισθεν τῶν κήπων, μία συστάς δέν-
δρων στεφανόνει μικρὸν ὑψωμα γῆς. Ὁλίγον
παρέκει ὑπάρχει μία φιλύρα, ἡ ἀγαπημένη φι-
λύρα τῆς Φρειδερίκας, τῆς κόρης τοῦ ἐφημε-
ρίου. Εἰς τὴν ἔρημικήν καὶ ἥρεμον αὐτῆν γωνίαν
μόνον δι βόρυβος τῶν ἐντόμων ἀκούεται. Ἀντικρὺ^ν
ἀπλόνεται ἡ γαλάζια γραμμή τῶν Βοσγίων. Αἱ
δροσεραὶ πνοαὶ τοῦ Ρήνου φθάνουν κάπου· κά-
που ἔως ἐδῶ καὶ θωπεύουν τὰ φύλλα τοῦ γέφω-
τύλιου. Μέσα εἰς τὸ ἀγροτικὸν αὐτὸ περιβάλλον,
μὲ τοὺς γαλάζιους δρῦζοντας πλανᾶται ἡ ἀνά-
μνησις τοῦ ὁδοῦ ἔρωτος τῆς ἔνανθης Φρει-
δερίκας, ποὺ ἦτο τόσον «ἔλαφος καὶ εὐκίνητη»,
μὲ τὸ κοντό της φουστανάκι, τὸ ἀσπρό υποκα-
μισάκι καὶ τὴν μαύρην μεταξωτὴν ποδιάν. «Ἐπε-
ριπατοῦσεν ἀνάλαφρα, ὥσαν νὰ ἤτον αἴυλος, καὶ

δὲ λεπτός της τράχηλος ἐφαίνετο ὡσὰν νὰ ἐλύγησε πάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῶν ἔνανθῶν πλεξίδων τῆς ὥραιας της κεφαλῆς. Τὰ μαγευτικὰ γαλανά της μάτια ἔροιπταν ὀλόγυνα ἔξυπνα βλέμματά, ἢ δὲ εὔμορφη ἀνασηκωμένη μυτίτσα της ἐφαίνετο ὡσὰν νὰ ἐπίστευεν, ὅτι δὲν είμπορει νὰ ὑπάρξῃ καμία φροντὶς εἰς τὸν κόσμον». (Ποίησις και πραγματικότης, ΙΙ. 10).

Η Φοειδερίνα ἡτο ἀξιαγάπητος, και ὁ Γκαΐτε τὴν ἥγαπτησ τοελλά. Χάριν αντῆς ἔγραψε τὰ ἔξαισια ἐκεῖνα «Τραγούδια τῆς Φοειδερίνας», τὰ

γεμάτα ἀπὸ ἔμπνευσιν ἀληθινῆν, ἀδράν καὶ ἀγνήν, τὰ διοῖα θὰ ἥρκουν νὰ τὸν ἀπαθανατίσουν.

«Καὶ μακράν της ὅταν ἥμην, ἡσχολούμην μὲ αὐτὴν καὶ ἐπροσπάθουν μὲ νέα δῶρα νὰ τὴν κάμνων νὰ μὲ ἐνθυμήται. Ἐσυνηθίζοντο τότε ζωγραφισμένες κορδέλλες. Τῆς ἔξωγράφισα μερικές, καὶ τῆς τὰς ἔστειλα μαζὶ μὲ μερικοὺς σύχους».

Διὰ ν' ἀνταμώσῃ τὴν λατρευτήν του δ Γκαΐτε, δὲν ὑποχωρεῖ πρὸς οὐδενὸς κινδύνου, δὲν φοβεῖται οἰονδήποτε κόπον.

Τὸ Σεξεγχάῦμ ἀπέχει ἀπὸ τὸ Στρασβούργον πενήντα περίπου χιλιόμετρα. Πολλάκις διέτρεξε τὸν δρόμον αὐτὸν δ Γκαΐτε ἐπὶ καλπάζοντος ἵππου, τὸν διποῖον ἐπεργοκόπει ἡ ἀνυπομονησία τοῦ ἔρωτός του. «Οσον καὶ δὲν ἔβιαζα τὸν ἵππον μου, ἡ νύκτα μὲ κατελάμβανε. Δὲν εἰμποροῦσα νὰ χάσω τὸν δρόμον μου· ἡ σελήνη ἔφωτίζε τὴν τολμηράν μου ἐκδρομήν. Η νύκτα ἦτο θυελλώδης καὶ πένθιμος, καὶ δύμας ἔβιαζα ἀκόμη περισσότερον τὸν ἵππον μου. Μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ περιμείνω ἔως αὔριον διὰ νὰ ἴδω τὴν Φρειδερίκαν».

Ιδοὺ καὶ ἡ ποιητικὴ περιγραφὴ τῆς νυκτερινῆς αὐτῆς ἱππασίας :

Χτυποῦσεν ἡ καρδιά μου, γεήγορα στὸ ἄλογο! Δὲν πρόφθασα νὰ τὸ συλλογισθῶ κ' ἔγινε.

Τὸ βράδυ νανούριε κι' ὀλας τὴ γῆ,
Ἄπ' τὰ βουνά κατέβαινεν ἡ νύχτα.
Μέσα στὴν καταχάνη ἡ βελανιδιά στεκῶταν
Σὰν μαῦρος γίγαντας,
Στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου, δπου μέσα ἀπὸ τοὺς θάμνους
Τὸ σκοτάδι ἀγνάντευε μ' ἔκαπο μαῦρα μάτια.

Πίσω ἀπὸ ἔνα βράχον ἀπὸ σύγγεφα
Κρυφοκυττάζει θλιβερά τὸ φεγγάρι.
Τὰ κουρδασμένα φτερὰ τῶν ἀνέμων
Ἐρθομούσαν πένθιμα στ' αὐτιά μου
Η νύχτα ἔγεννουσε χλίες τρομάρες.
Τὶ φωτιά μέσα ἡ τῆς φλέβες μου!
Τὶ πάθος μέσα ἡ τὴν καρδιά μου!

Σὲ εἶδα, κ' ἡ γλυκειά σου ἡ ματιά
Μιὰν ἥσυχη καρδί μου ἔχάρισε.
Όλοκληρη ἡ καρδιά μου ἦταν δική σου,
Κάθε πνοή μου ἦταν γιὰ σένα!
Μιὰν ἀνοιξὲ τριανταφυλλένια
Περιτριγύριζε τὸ ἀγαπημένο σου τὸ πρόσωπο,
Καὶ τὴν ἀγάπη σου... ὡς θεοί!
Τὴν ἥπιτσα, μᾶ δὲν τὴν ἀξίζα.

Ἀλλοιμόνο! μὲ τὴν αὐγὴ
σφίγγει ὁ χωρισμός μὲ πόνο τὴν καρδιά μου.
Τί γλύκα στὰ φιλιά σου!
Στὰ μάτια σου τί θλίψι!
Ἐφυγα· στέκεσαι κατὰ γῆς κυττάζοντας.
Ἐπειτα μ' ἀκολουθεῖ ὑγρὴ ἡ ματιά σου.
Κι' δύμας νὰ σ' ἀγαποῦνε, τί χαρά!
Καὶ ν' ἀγαπᾶς, θεοί, τί εὐτυχία!

Μίαν ἥσυχην καὶ μελαγχολικὴν βραδειὰν τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1771, δ Γκαΐτε, ύστερον ἀπὸ μίαν τελευταίαν θλιβερὰν ἐπίσκεψιν ἔγκατέλιπε διὰ παντὸς τὴν κόρην τοῦ πάστορος. Δυστυχῆς Φρειδερίκα! Ὑπετάχθη εἰς τὴν μοῖραν τῆς, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἔλησμόνησε.

Καὶ δύμας δὲν ἔμιητικάκει κατὰ τοῦ ἀχαρίστου ἔραστοῦ τῆς. Η θλιβερὰ καὶ ἔρημη ζωὴ τῆς ἐπέρασε μὲ μόνην τὴν παρηγορίαν τῆς περασμένης ἀγάπης. «Ἐκείνη ποὺ ἀγαπήθη ἀπὸ τὸν Γκαΐτε, δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἀνήκῃ εἰς κανένα ἄλλον».

Καὶ δίλγας ἡμέρας ἀκόμη ποὺν ἀποθάνη, ἔδιάβαζε τὰ κιτρινισμένα φύλλα, δπου δ Γκαΐτε τῆς ὑπέσχετο τὴν εὐτυχίαν :

Εἰς τὴν ἐκλεκτήν μου

Χέρι μὲ χέρι, στόμα μὲ στόμα,
Ἄγαπημένη κόρη, μεῖνε μου πιστή!
Ἐχει 'γεια. Στὸ δρόμο του δ φίλος σου,
Θὰ σκοντάψῃ σε πέτρες πολλές.
Όμως μιὰ μέρα, θστερ' ἀπ' τὴ φουρτούνα,
Σὰν ἔμπι σε λιμάνι,
Ἄς τὸν τιμωρήσουν οἱ θεοί,
Αν καρῇ τὴ ζωὴ του χωρὶς ἐσένα.

Η νίκη εἶνε γιὰ τοὺς τολμηρούς.
Τὸ ἔργο μου εἶνε μισοτελειωμένο.
Στὸν οὐρανό μου λάμπουν τ' ἀστρα σὰν ήλιοι,
Γιὰ τὸν δειλὸν μονάχα εἰν' ἡ νύχτα.
Ἄν πλαΐ σου ἀπραγος ἔμενα ἀκόμα,
Πῶς θὰ μ' ἐπλάκωνε ἡ φροντίδα!
Όμως τώρα, μακριά σου,
Γιὰ σένα μόνο ἀπαυτα κι' ἀκούραστα δουλεύω.

Τὸν ηδρα κι' ὀλας τὸν κάμπο,
Ποὺ θὰ πάμε μαζὶ μιὰ μέρα,
Καὶ θὰ καθώμαστε τὸ δειλινό,
Νὰ βλέπωμε τὸ ποταμάκι ησυχα νὰ κυλάῃ.

Ω! η λεῦκες στὰ λειβάδια!
Τὰ πονράρια μέσ' στοὺς θάμνους,
Καὶ μέσα σ' ὀλες αὐτὲς τῆς πρασινάδες,
Ἐνα μικρὸ καλύβι θὰ λουφάζῃ.

[Ἐπειτα συνέχεια]

(Μετάφρασις Α.Θ.)

ERNST VIERLING

ΕΘΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ—Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ἐνδειξις τῆς οἰκονομικῆς εὐδωστίας ἐνὸς τόπου εἰνε, ἐκτὸς τῆς γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως καὶ προαγωγῆς, καὶ ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν πιστωτικῶν ίδρυμάτων. Εἰς τὴν χώραν μας ἀπό τινων ἔτῶν, μεθ' ὀλας τὰς περὶ τοῦ ἐναντίου δοξασίας ἐνίων, ἔνας νέος χυμὸς ἥρχισε νὰ κυκλοφορῇ εἰς τὸν οἰκονομικὸν ὄργανον τῆς. Καὶ διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο ἀσφαλῶς, συνετέλεσαν αἴτια τινὰ ἐκ τῶν ὄποιων τὸ σπουδαιότερον εἶνε, δτι παρῆλθεν εὐτυχῶς ὁ παιδὸς δπου ἡ πολιτικὴ φρασεολογία ἔθωπεν χωρὶς κανένα πρακτικὸν ἀποτέλεσμα τὴν δεσύνοιαν καὶ τὴν ἐργατικότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶνε βέβαιον δτι ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ οἰκονομολογικῆς ἀπόψινες διατρέχει τὴν μεταβατικήν της ἐποχὴν καὶ συνεπῶς ἡ θέσις τῆς δὲν καθωρίσθη τελείως εἰς τὰς χρηματιστικὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης, ἐν τούτοις ἀπὸ πολλοὺς χρόνου αἱ πολιτικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ θεωρίαι μὲ τοὺς στενοὺς κύκλους τῆς δράσεως καὶ τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα ἥρχισαν νὰ ὑποχωροῦν ἐνώπιον τῶν γενικωτέρων συμφερόντων τῆς διότητος. Κάθε Ἑλλην σήμερον, ἀδιάφορον δὲν ἀνήκῃ εἰς τὸν ἔσω ἡ τὸν ἔξω Ἑλληνισμόν, ἀξιοῖ νὰ βλέπῃ τὰ πρόγματα καὶ τὸν ξαντόν του, δπως εἶνε, δηλαδὴ ὡς ζῶντα δργανισμὸν ὑποτελῇ δλων τῶν νόμων τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς προαγωγῆς.

Ο,τι συμβαίνει εἰς τὴν φύσιν, συμβαίνει καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἐπομένως καὶ εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τοῦ ἐπιστητοῦ. Ὁπως ἀπομακρύνεται κανεὶς ἐνστίκτως ἀπὸ τὰς ἀμεθόδους καὶ κομπογιαννιτιάς λύσεις τῶν ζητημάτων τὰ δποῖα θίγουν τὴν ἐπιστήμην, τὸ αὐτὸ δυμβαίνει καὶ μὲ τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα τὰ δποῖα ὡς ἐκ τῆς φύσεως των εἶνε μεγάλα κοινωνικὰ προβλήματα.

Τὸ χρῆμα σήμερον εἶνε ἡ κινητήριος δύναμις τῶν κοινωνιῶν. Δι' αὐτοῦ τὰ "Ἐδνη μεγαλύνονται, καὶ ἀνευ αὐτοῦ καθίστανται νεκραὶ καὶ αἱ ὑψηλότεραι τῶν ἔτεων μεθ' ὀλας τὰς τάσεις των πρὸς τὰ ἐμπόρους. Αἱ ωδαὶ τέχναι καὶ ἡ ποίησις, αἱ ἐπιστῆμαι καὶ ἐν γένει τὰ ἔργα τῆς διανοίας προάγονται καὶ εὐδοκιμοῦν εἰς τὰς κοινωνίας δπου δ χρυσὸς εἶνε ἀφθονος καὶ κυκλοφορεῖ ἀνέτως. Τὰ ἐθνικὰ δνειρα ὡσαύτως. Οἱ στρατοὶ καὶ οἱ στόλοι δημιουργοῦνται ταχύτερον ἐκεῖ δπου δ γεωργία καὶ δ βιομηχανία ἀκμάζουν, δπου τὸ ἐμπόριον ἀνθεῖ καὶ δλαι αἱ πλουτοπραγωγικαὶ δυνάμεις ιενδρίσκονται εἰς διηγεκή κίνησιν.

Τὴν τοιαύτην ὀφελιμότητα τοῦ χρήματος ὡς κινητηρίου δινάμειος πρὸς κοινωνικήν καὶ ἐθνικήν δρᾶσιν ἀντελήφθη καὶ δ Ἑλληνισμὸς μετὰ

τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν ἐνὸς μέρους τῶν ἔδαφων του κτήσεων. Κατ' ὅρχας ὀλιγώτερον ἀλλὰ πολὺ περισσότερον εἰς τὰ νεώτερα χρόνια. Ἐγκατέλειψεν ἐν μέρει τὰς παλαιὰς μεθόδους τῆς ἐμπορικῆς καὶ τραπεζικῆς δρᾶσεως καὶ προσεταρίσθη τὰς νέας. Εἶνε ἀληθὲς δτι οἱ ιδύνοντες τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα δὲν εἰργάσθησαν διὰ νὰ μορφώσουν ἐπιστημονικῶς τὸν γεωργικὸν μας πληθυσμόν, ὃστε δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου νὰ ἔπιπτουν ἀνάλογα ἀποτελέσματα ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς εὐημερίας, δπως εἰργάσθησαν οἱ Ἀμερικανοὶ πολιτικοὶ οἱ ὅποιοι κατὰ τὸν Πλάτωνα Δρακούλην "δὲν εἶνε προδόται τοῦ Ἑλληνικοῦ μέλλοντος θεωροῦντες τὴν εὐημερίαν τῶν μελλουσῶν γενεῶν ὡς παρακαταδήκην διαπιστεύθεσαν αὐτοῖς", ἀλλ' ὅπως δήποτε χάρις εἰς τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν καὶ εἰς τὸν σκληρὸν νόμον τῆς αὐτοσυντηρησίας ἡ ἐπιτελεσθεῖσα πρόσοδος, δὲν δὲν εἶνε η διενεργούομένη παρ' ὅλιγων φωτεινῶν διανοιῶν, εἶνε δύμας ἀριούντως ἱκανοποιητική.

Τὸ κεφάλαιον τὸ δποῖον ἀλλοτε ἐσπάνιζεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡδη δὲν εἶνε τόσον δυσεύρετον. Ἐξαιρούμενη νὰ εἶνε εὐαίσθητον, ἀλλ' ἐνηγκαλίσθη τὴν ἐργασίαν ητος ἐπίσης εἶνε εὐαίσθητος καὶ ζητεῖ ἀσφαλῆ στηρίγματα διὰ νὰ μεγαλουργήσῃ. Καὶ δτι εἶνε ἡ γεωργικὴ τέχνη εἰς τὸν ἀγρόν, τὸ ιδίον εἶνε η ἐμπορική, βιομηχανικὴ καὶ τραπεζικὴ τέχνη διὰ τὸ κεφάλαιον τὸ δποῖον μένει χέρσος γη, ἐγκαταλειπόμενον νεκρόν, καὶ τοῦ δποίου δηληθής ἀξια ἔγκειται εἰς τὴν ἀναπραγωγὴν κερδῶν. Υποθέτω δτι τοιαῦται σκέψεις κινητοποίησεως τῶν κεφαλαίων, τὰ δποῖα εἰς τὴν χώραν μας κατὰ τὸ πλείστον μένουν νεκρὰ ἐλλείψει εὑρητέρως πίστεως, ὃστε ἐκ τοῦ πλημμελοῦς τῆς πολιτικῆς δικονομίας καὶ τῆς οἰκονομικῆς κυκλοφορίας, ἐπεκράτησαν εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Στέφανον Στρέιτ, δστις συνέλαβε τὸ ὀδαῖον σχέδιον τῆς ιδρύσεως τῆς Τραπέζης τῆς Ἀνατολῆς. Η Τράπεζα συνεστήθη τότε διὰ Β. Διατάγματος τὴν 7ην Δεκεμβρίου 1904 μὲ κεφάλαιον δέκα ἑκατομμυρίων φρ. καταβληθέντων συμπράξει καὶ τῆς Γερμανικῆς Τραπέζης, ἀπὸ τὴν δποίαν δμως ἡγαγάκασθη. Διατάγματος τῆς Κωνσταντινούπολεως καὶ τοῦ πρακτορείου τοῦ Ἀμβούργου. Καὶ τοῦτο διότι ἐκρίθη δύσκολος η ἐν τῇ διοικήσει σύμπραξης τῆς Γερμανικῆς Τραπέζης, καθόσον καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη η Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς ὡφειλε νὰ καθιστᾶ ἐναργῆ τὸν Ἑλληνικὸν της χαρα-

κτῆρα, ἀφοῦ ή ἔδρυσίς της δὲν ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὴν συγκομιδὴν κερδῶν διὰ τῆς κινητοποιήσεως τῶν κεφαλαίων ἐπ' ὁφελεῖσθαι τῶν μετόχων της, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παροχὴν ἔθνικῶν ὑπηρεσιῶν διὰ τῆς ἀναπτύξεως ἐμπορικῶν καὶ τραπεζικῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν μεγάλων κέντρων τῆς Ἀνατολῆς.

“Ως βλέπετε, ή ἴστορία τῆς Τραπέζης τῆς Ἀνατολῆς δὲν εἶναι μακρά, ἀριθμούσης βίου μόλις τεσσάρων ἑτῶν.” Αν θέλετε μάλιστα, τώρα εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἴστορίαν τῆς χώρας διὰ τῶν ἐπιτυχῶν ἐργασιῶν της. “Ἐχω ἐνώπιόν μου τὰς ἐκδόσεις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου πρὸς τὰς γενικὰς συνελεύσεις τῶν μετόχων, καθὼς καὶ τοὺς γενικοὺς ισολογισμούς, οἵ διοῖοι εἶναι τὸ κάτοπτρον τῆς δράσεως της. Τὸ πρῶτον ἔτος τὰ γραφεῖα τῆς ἐνταῦθα ἥρχισαν νὰ λειτουργοῦν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1905, ἐσυστήθησαν δὲ ὑποκαταστήματα αὐτῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ Σμύρνῃ περὶ τὰ τέλη τῆς πρώτης ἔξαμηνίας καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περὶ τὸ τέλος τῆς δευτέρας ἔξαμηνίας τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Συνεπῶς τὸ πρώτον ἔτος τὰ τρία αὐτὰ ὑποκαταστήματά της εἰργάσθησαν μόνον τέσσαρας μῆνας, διότι τὸ τοῦ Καΐρου συνεστήθη τὸν πρώτους μῆνας τοῦ 1906, καὶ δικαὶος ἀπέφεραν καθαρὰ κέρδη κατὰ τὸ τετράμηνον αὐτὸς διάστημα τῆς λειτουργίας των ἓνω τῶν 248 χιλ. φράγκων.

Τὸ δεύτερον ἔτος ἀπὸ τῆς συστάσεως της ἡ Τράπεζα δὲν ὑπῆρξεν διλιγόντερον εὐτυχῆς εἰς τὰς ἐργασίας της. Τὴν πρώτην ἔξαμηνίαν ἔδωκε καθαρὰ κέρδη περὶ τὰς 388 χιλιάδας φράγκων, ἐνῷ συγχρόνως κατὰ τὸν Ίουλιον τοῦ 1906 ἦντησε κατὰ πέντε ἑκατομμύρια τὰ κεφαλαία της, ὡστε εἰς τὸ τέλος τῆς ἔξαμηνίας νὰ δώσῃ καθαρὸν κέρδος φράγκων 655,739 καὶ 71/00, τὸ δὲ ἐπίὸν ἔτος τοῦ 1907 ἐπίσης καθαρὸν κέρδος 1,413,862.

Ἡ ἵνανοποιητικὴ αὐτὴ διὰ τὸν μετόχους πρόοδος τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπέζης μεθ' ὅλην τὴν χρηματικὴν κρίσιν ἥτις ἐταλάνισε καὶ τολανῖζει ἀκόμη τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἰδίως τῆς Αἰγαίου πόλεων ἡ Τράπεζα ἔχει ἀναπτύξει εὐρύντων κύκλων ἐργασιῶν, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ διὰ τὴν τελείαν διοργά-

νωσιν τῆς Τραπέζης. Ο Γενικὸς Διευθυντής αὐτῆς κ. Μανουὴλ Καμάρας, ὁ διευθυντής κ. Λουδοβίκος Νικολαΐδης καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ διευθυνταὶ τῶν ὑποκαταστημάτων, κατέχονται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς συντηρητικότητος ἐκείνης, η δοπία δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν πεῖραν τῶν πραγμάτων, ὡστε νὰ τηρῶνται διαι τοι διανομής τῆς ἀναλογίας μεταξὺ τῆς ἀσφαλοῦς κινήσεως τῶν κεφαλαίων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῆς Τραπέζης.

Διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἐκπλήρεται κανεὶς παρατηρῶν τοιαύτην δρᾶσιν τῆς Τραπέζης εἰς τὰ κέντρα τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Αἰγαίου. Εἰς τὴν Σμύρνην ἡ δρᾶσις τοῦ ἐκεὶ ὑποκαταστήματος διευθυνομένου παρὰ τῶν κ. κ. Δημητρίου Ζεβελέκη καὶ Λουκᾶ ὑπερέβη πᾶσαν προσδοκίαν. Ήδησαν αἱ τραπεζικαὶ ἐργασίαι του ἐπὶ βλάβει τῶν ἐργασιῶν τῆς Όθωμανικῆς Τραπέζης καὶ τῆς Λυωνικῆς Πίστεως διότι τὸ ὑποκατάστημα τῆς Τραπέζης τῆς Ἀνατολῆς ἔλαβε χαρακτῆρα καθαρῶς τοπικὸν ὡστε δχι μόνον οἱ Ἑλληνες ἀλλὰ καὶ οἱ ξένοι νὰ συντελοῦν εἰς τὴν πρόσοδόν του. Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην διότι τὸ ὑποκατάστημα διευθύνεται ἀπὸ τοὺς κ. κ. Χατζηλάζαρον καὶ Γεωργιάδην, ἐπίσης. Ἀλλ' ἐκεὶ ὅπου ἡ Τράπεζα ἔδωκεν δλον τὸ μέτρον τῆς διοικητικῆς τῆς ἱνανότητος εἶναι τὰ ὑποκαταστήματα τῆς Αἰγαίου, τὸ τῆς Ἀλεξανδρείας διευθυνομένου παρὰ τὸν κ. κ. Ν. Φραγκούδη καὶ Δημ. Ταμπακοπούλου καὶ τὸ τοῦ Καΐρου διευθυνομένου παρὰ τὸν κ. κ. Εμ. Ροδοκανάκη. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ ὑποκαταστήματα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κρίσεως ἥτις τόσον ἀπειλητικὴ εἶχεν ἐνσκήψει παρασύρουσα διοικητικούς περιουσίας εἰς τὸν καιάδαν τῆς καταστοφῆς, κατώρθωσαν να ἔξελθουν δχι μόνον ἀλώβητα, ἀλλὰ καὶ νὰ πραγματοποιήσουν κέρδη σημαντικὰ διὰ τῆς σώφρονος δράσεως τῶν διευθυντῶν. Ἀν ὑπὸ τοιαύτας δυσμενεῖς οἰκονομικάς συνθήκας ἡ Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς κατορθώνη νὰ πραγματοποιῇ βάσιμα κέρδη καὶ νὰ εὐρύνῃ τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν της διὰ συστάσεως νέων πρακτορείων ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τολανῖζει ἀκόμη τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἰδίως τῆς Αἰγαίου πόλεων διότι ἡ Τράπεζα ἔχει ἀναπτύξει εὐρύντων κύκλων ἐργασιῶν, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ διὰ τὴν τελείαν διοργά-

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΤΟ ΔΕΚΔΑΠΤΕΝΟΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Τὸ Λεξικόν

Ο ΜΑΘ.—Πιστεύετε ἐν τούτοις ὅτι είναι τόσον εὔκολον πρᾶγμα νάπατήσωμεν τοὺς ἄνθλους αὐτοὺς; Ενδωπίους;

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Ἐγώ δὲν τὸ πιστεύω. Ο κ. Μυστριώτης δῦμως, δ ὅποιος κατὶ γνωρίζει περισσότερον ἀπὸ ἐμένα, τὸ πιστεύει. “Ολα είναι πιθανά. Οι κοντόφραγκοι είμποροι νὰ πεισθοῦν ἐπὶ τέλους, ὅταν ίδουν, ὅτι ἔξαπλοι ουσιώδημεν. Ωρί dura vice!

Ο ΜΑΘ.—Νὰ επιμένωμεν δηλαδὴ εἰς τὸ ὀρχαῖον λεξικόν.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Βεβαίως. Αἱ λέξεις τὰς δοπίας ἐνεκόλαψεν ἡ δουλεία εἰς τὸ ἔθνος μας, είναι ἀγνενεῖς, ἀσχημοί καὶ βάναυσοι.

Ο ΜΑΘ.—Δὲν ἔμπορεσα νὰ ἐννοήσω ἐν τούτοις ποὺ ἔγκειται η ἀσχηματικά μᾶς λέξεως καὶ δὲν φαντάζομεν κατὰ τὴν ἡ λέξις φιλὶ π. κ. είναι ἀσχημότερη ἀπὸ τὴν λέξιν ἔπαγλος.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Μὲ διλίγην καλὴν θέλησην θὰ τὸ κατορθώσετε. Μία νέα λέξις διαφέρει ἀπὸ μίαν ὀρχαῖαν δῶσην προσφέρει δὲ Ερμῆς τοῦ Πραξιτέλους ἀπὸ ἔνα σύγχρονον Ἑλληνα.

Ο ΜΑΘ.—Π. κ. τὸν κ. Μυστριώτην;

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Ἐστω. Τὸν κ. Μυστριώτην.

Ο ΜΑΘ.—Ἄλλα τότε, δὲν φοβεῖται δὲ ο κ. Μιστριώτης, εἰσάγων τόσον ἐπικίνδυνα δαιμόνια διὰ τὸν εαυτὸν του, τὰς πυθανάς συνεπείας τοῦ κηρύγματός του;

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Τὶ ἔννοείτε;

Ο ΜΑΘ.—Ἐννοῶ διὰ δὲν αἴ ιδεῖται τοῦ κ. Μυστριώτην ἀπόκτησον περισσότερον διὰ φοβερούς διαδοσίους, θὰ ὑπάρχουν ἀγνόωτοι οἱ δοπίοι τοῦ διεσπαστοῦ καθηγητῆς ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸς μαζὶ μὲ τὰς λέξεις, ἐνα δύπλον εἰς κείρας τῶν ἔκθρων τοῦ Ἑλληνισμού. Καὶ η ζωὴ τοῦ εἰμιοτοῦ νὰ διατρέξῃ σπουδαίον κίνδυνον ἀπὸ τοὺς ιδιοκύρους καὶ διπαδούς.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Ἐνας ἀνθρωπος, ἀγνωμένος διὰ μίαν ιδέαν δὲν πτοεῖται τὸν θάνατον. “Ἀλλώς τε δὲ ο κ. Μυστριώτης τὸ δέδηλωσεν ἡδη διὰ εἰναι πρόδυμος νάποδάνη, μαχόμενος ἐπὶ τῶν ἔπαλξεων. Καὶ θ' ἀποθάνεται, διάσωμεν οἱ ιδιοι τὰ ισχυρότερα εἰς τοὺς ἔχοντος ιδιοκύρους μας.

Ο ΜΑΘ.—Δὲν ἔφανταξόμουν ποτέ, διὰ δὲ ο κ. Μυστριώτης θὰ ενδιοικεῖται εἰς τὸ πρόσωπόν σας εἴναι τόσον θεομόριον.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Ουτ' ἔγω δὲν τὸ ἔφανταξόμουν. Καὶ δῦμως βλέπετε τὶ κάμνουν αἱ λέξεις! Μεθόδην ὅπως τὸ καλύτερον κρασί. Καὶ ἔχουν τόσας ἀναλογίας μὲ αὐτό. “Οσον ἀρχαιότεραι είναι, τόσον γίνονται δυνατότεραι. Οπως βλέπετε, ἔμεθυσα ἀπὸ παλαιὸν οἰνον καὶ αἰσθάνομεν τὴν ἀνάγκην νὰ τραγουδήσω.

Ο ΜΑΘ.—Ος τραγουδήσωμεν λοιπόν.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—“Ἄς τραγουδήσωμεν.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Κλιματοφιλολογία

ΕΙΣ γνωστὸν δραματικὸν συγγραφέα εἰπε διαβάτης καρτικός—οἱ περισσότεροι διαβάται εἰνε καρτικοί.

— Καλὸ τὸ ἔργον σου, φίλε μου, ἀλλὰ ὑπερβόρεον.

Ἴδού, μὰ τὴν ἀλήθεια, μία θαυμασία κατὰ καιρούς διάκρισις εἰς τὴν φιλολογίαν, ἐπαναλαμβανομένην συχνά, ἀριθμός διότε δὲν λεγει τίτοτε.

Κατ' αὐτὴν ἔχομεν ἔργα βρεια, νότια, ἀνατολικά, δυτικά, νοτιοδυτικά καὶ καθεξῆς.

“Ωστε γνωμένης συζητήσεως περὶ λογοτεχνήματός τινος θ' ἀκούωνται περίπου αὐτά, τὰ δοπία συνήθως

πιάνο της. Συχνά βυθίζεται εἰς τοὺς ὥκεανούς τῶν ἥχων, καὶ ὅστις δὲν ἤκουσε παῖξόμενον ἀπὸ τὰ λεπτά της δάκτυλα τὴν «Παθητικὴν Σονάταν» τοῦ Μπετόβεν καὶ τὴν «Berceuse» τοῦ Γρούγκα ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἔχῃ τελείαν γνῶναν αὐτῆς τῆς γυναικὸς ποὺ μὲ τὴν ὁραίαν ὑπομονὴν της συντρίβει προλήψεις καὶ ἔξυψώνει τὸ φῦλον της εἰς τὴν περιωπήν ποὺ ἐπερτεί νὰ ἦτο πρό πολλοῦ τώρα.

II. Z.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Ἡ εἰσήγησις τοῦ προϋπολογισμοῦ.—Τὰ νέα νομοσχέδια. — Θεωρία καὶ πρᾶξις. — Ἡ ἔγγειος φορολογία. — Τὸ φορολογικὸν τόλμημα. — Ἀνάγκη συστήματος.

Το σημαντικώτερον πολιτικὸν γεγονός τοῦ δεκαπενταύγουστου ὑπῆρχεν ἡ ὑποβολὴ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς χρονίσεως τοῦ ἔτους 1909 εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ "Υπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν". Ἡ ἔγκαιρος κατὰ τὰς καταστατικὰς διατάξεις ὑποβολὴ τοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς τὴν Βουλὴν, δύο μῆνας πρὸ τῆς χρονίσεως, καὶ ἡ ἐκ τούτου προβλεπομένη ἀποφυγὴ τῶν δωδεκατημορίων εἰς τὰ δόποια ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τώρα κατέφευγον αἱ Κυβερνήσεις, ἀποτελεῖ τὴν πρώτην εὐχάριστον ἐντύπωσιν. Ἡ ὅλη ἐπὶ πλεόν εἰσήγησις τοῦ ὑπουργοῦ κ. Γούναρδος εἰς τὸν προϋπολογισμὸν ἐμπνέει τὴν πεπούθησον διτεῖξηλθομένην μὲ τεσεροῦν βῆμα τῆς παλαιᾶς ἐμποιησικῆς μεθύδου τῆς συντάξεως τῶν προϋπολογισμῶν κατὰ τὴν δοπιὰν ὁ προϋπολογισμὸς ἔπειτε νὰ προσαρισθῇ μὲ τὴν εἰσήγησιν, τὴν δοπιὰν θά ἔκαμψεν δὲ ὑπουργὸς καὶ δχι ἡ εἰσήγησις νὰ ἀπορρέῃ ἐτῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ προϊπολογισμοῦ μετά τῶν συναφῶν πρὸς αὐτὸν νομοσχεδίων. Ὁ νέος ὑπουργὸς ὀμίλησεν ἐπὶ ἀρχῶν καὶ ἐδείχθη προσπαθῶν νὰ ἀναγάγῃ τὴν σύνταξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς τὸ ὑψος ὑμέτας γενικῆς πολιτικῆς, ἀποβλεπούσης, πέραν τοῦ ισοζυγίου τῶν ἑσδόδων καὶ ἔξδων τοῦ Κράτους, εἰς τὸ γενικὸν καλὸν τῆς Κοινωνίας. Αὐτὰς εἶνε αἱ προθέσεις τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, τῶν δοτίων ὅμως ἀσθενῆς ἔναρξης ἐγένετο. Ὁ νέος ὑπουργὸς πρὸ τῆς χαλαρότητος τοῦ διοικητικοῦ ὁργανισμοῦ ἀπεδειλίας καὶ περιωρίσθη μᾶλλον νὰ δέξῃ τί ἐπιθυμεῖ ἡ νὰ ἔφαμόσῃ διτεῖξη. Ἡτο ἀλλως τε καὶ βραχὺ τὸ διάστημα κατὰ τὸ δοπιῶν διευθύνει τὸ ὑπουργεῖον ὥστε νὰ προσδοκῶμεν τὰς ἑταῖκὰς μεταρρυθμίσεις. Καὶ καθόλου μὲν ὑπῆρξε ἐπιφυλακτικὸς καὶ συντηρητικός, βαρυτέραν ὅμως τὴν κείσα τὴν ἐπέθεσεν εἰς τὸ δασμολόγιον καὶ εἰσήγησθη τὴν

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ τῶν «Παναθηναίων» μᾶς ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν σχετικὴν μὲ τὸ περὶ «Προνομίων» ἄρ-
θρον τοῦ κ. Βιζούκλη καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἀπάντησον τοῦ
κ. Ἀξιωτίδην. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν του ταύτην τὴν ὅποιαν
δημιοτείνουμεν κατείσθω, ὁ συνεργάτης μας ἀνισκενά-
ζει τοὺς σκέψεις τοῦ κ. Ἀξιωτίδη καὶ τάσσεται μὲ τὸ
μέρος τοῦ κ. Βιζούκλη.

Είς τὸ προηγουμένων δελτίον ὅμιλήσαμεν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ισότητος τῆς φορολογίας καὶ περὶ τῆς κατ' ἀναλογίαν μεγαλειτέρας ἐπιβαρύνσεως τῶν εἰνπο- ωτερών τάξεων. Ἐδειχθήσαμεν δὲ ὡς πρῶτον μέλλημα πάσης Κυβερνήσεως τὴν φορολογικὴν μεταρρύθμισιν ἔτι βάσεως Ἰησοῦς κατανομῆς. Ἡ ἔγγειος φορολογία ἦτο τὸ προέχον σημεῖον ἀπὸ τὸ δηποτὸν ἐπεβάλλετο πᾶσα φορολογικὴ μεταρρύθμισις. Ἀντὶ τούτου δὲ νέος ὑπονο- γὸς ἔσπευσεν εἰς τὸν μεταρρύθμισιν τοῦ δασμολογίου πρὸς ἀνακούφιστν τῶν ἐργατικῶν τάξεων ἐνῷ ἐπρεπε νά ἀπολήξῃ ἐκεὶ ὅπόθεν ἤρχισε, διότι εἰς τοιαύτας στιγ- μὰς οἰκονομικῶν ἔλλειψιμάτων, κλοιῶν τοῦ ἐλέγχου

καὶ ἔξωτερικῶν περιπλοκῶν, μείωσις τῶν ἐσόδων διὰ ποσού τριῶν ἔκατομμαριών δροσιμῶν εἶνε τὸ λιμῆνα ἐπικύνδυνον. Οὐμολογῦμεν τὴν ἀνάγκην ἔλαττοσεώς τινων δασιῶν ἀλλ᾽ ὑπολαβήνομεν ἀντὴν βαθιμιάων καὶ ὅταν προσηγοριμένων δειχθῶν αἱ νέααι φοροδολγίαι ἵκαναι νὰ πληρώσουν τὰ κενά. Οὐδὲν ἐγένετο εἰς τὴν πρεστασίαν καὶ δ. κ. ὑπουργὸς προεβίη εἰς νεωτερισμὸν δῆστις τὸν δεικνύει μὲν συνεπῇ πρὸς ἑαυτόν, διότι ἐπιμόνως ἡγωνίσθη ἄλλοτε διὰ τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ δασμολογίου ἐπὶ τοιαύτης βάσεως, ἀλλὰ δημιουργεῖ κινδύνους.

ι) Πλανάται οίκτρως δ. κ. Ἀξ. θεωρῶν τὸν Μωάμεθ «φανατικὸν καὶ ψηφοσκόληπτον, δύτως πάντες οἱ Μουσουλμάνοι». „Οὐ δὲν ἦτο οὗτος τὸ ἀπέδειξε διὰ τῶν πρᾶξεών του (ἀναφέρω ἐν παρόδῳ τὸ γεγονός ὃ τι ἐπρόνευσεν ἐκ τοῦ ἔπειτον τοῦ στρατιώτην, προσαποθύντα

Ταῦτα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς. Λεπτομερείας συνδαιτούσας θὰ ἴδωμεν εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ κ. Χώτζη.

4) Ό κ. Αξ. θέλει νά στηριξε την θεωρίαν του περὶ διατήρησεως των προνομίων ἐπὶ τοῦ Κορανίου. Τὸ Κορανίον ὅμιλει «περὶ Ἐνδαγγελίου» μόνον καὶ ἐννοεῖ τὰ ψηφιστικά Ἑγήματα, τὰ ὅποια καὶ οἱ νεότουρχοι δὲν ἔννοοῦν νά θέξουν. Αλλ᾽ ἐν τῷ Ἐνδαγγελίῳ οὔτε περὶ δικαιοστήσιών, οὔτε περὶ κληρονομίῶν, οὔτε περὶ ιδιοθεσίας, οὔτε περὶ διατροφῆς, οὔτε περὶ διαθηκῶν γίνεται λόγος.

“Ολα αντό τα ζητήματα είναι ἀστικοῦ χαρακτῆρος και δχι ἐκκλησιαστικοῦ. Ποῦ θὰ βασιοθῶμεν, εὰν τα διεκδικήσῃ μίαν ἡμέραν ἡ Τουρκικὴ πολιτεία;

5) Έάν στηρίζωνται τά προνόμια μὲ τὸ νέον καθεστώς, μόνον διὰ τῆς θεωρίας τῆς συνθήκης δύνανται νὰ στηριχθῶσι. Τὸ μέλλον δὲν ἀνήκει εἰς τὸ Κοράνιον ἀλλὰ εἰς τὸ διεθνὲς δίκαιον. Ήμεῖς δὲν θὰ συνητήσωμεν μὲ τὸν τουρκικὸν ὄχλον περὶ προνομιῷ, ὁ ὅποιος βέβαια τιμᾷ καὶ σέβεται τὸ Κοράνιον, ἀλλὰ μὲ τὴν πολιτείαν, ἡ δποία δύναται νὰ ἐμφανεύῃ τὸ Κοράνιον καὶ νὰ παρεμψηνεύῃ ὅπως θέλει, πολλάκις δὲ καὶ νὰ μὴ προσέχῃ εἰς αὐτό.

Απόδειξις ότι οι νεοτουρκοί διά συνεντεύξεων κατώρθωσαν νὰ διαδώσωσιν ἐν Εὐρώπῃ τὴν γνῶμην, ὅτι αὐτὸ τὸ Κοφάνιον ἔχει συνταγματικά ὀρχάς (τὸ ὅποιον εἶναι κυριολεκτικῶς γιὰ γέλια, ἐν τούτοις ἐγράφη κατὰ κύρον). Τί συνταγματικάς ὀρχᾶς δύναται νὰ ἔχῃ τὸ Κοφάνιον, δταν διακρίνη μεταξὺ πιστῶν καὶ ἀπίστων, μεταξὺ μουσουλμάνων καὶ μὴ μουσουλμάνων (μοισλῆμ βὲ γκάρη μοισλῆμ).

Ἐάν θελήσωμεν νὰ ὑποστηρίξωμεν τὰ προνόμια, μόνον δὲ ἀρχῶν τοῦ διεθνοῦς δικαιού πρέπει νὰ τὸ ἐπικειμένον, διὰ νὰ ἔχωμεν καὶ τὴν Ἔνδονταν μεθ' ἡμῶν, διότι τὸ Κοφάνιον καὶ τὸ Ἐδαγγέλιον δὲν παιζούν ὥδον εἰς τὰ ζητήματα τῆς πολιτικῆς.

6) Πλανάται ὁ κ. Αξ. λέγων διτί «λησμονεῖ ὁ κ. Βεζουκίδης ὑποστηρίζων διτί ή Τουρκία δὲν δύναται νὰ καταργήσῃ τὸς Capitulations ἐνέκα τῶν στηνθῶν, ἀλλὰ διότι οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν στρατοὺς καὶ πυροβόλα, ἔτοιμους εἰς ἐκάστοτε στιγμὴν νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν

‘Ο νέος Πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν
τῆς Ἀμερικῆς κ. Τάφτ

νὰ θραύσῃ μίαν στήλην τῆς Ἀγίας Σοφίας) καὶ ἐκ τῆς στάσεως του πρὸς τὸ ἔλληνικὸν Ἐθνος.

2) Δημσονεῖ δ. κ. Ἀξ. πόσον ὁ Μωάμεθ καὶ τινες—
δλίγοι δυστυχῶς—διάδοχοί του ἐνεκοπάθησαν τὸ ἔλληνικὸν στοιχεῖον καὶ ίδια τοὺς ἔξχοντας ἀντοῦ παράγοντας καὶ διτὶ καὶ ἔλληνικὰ νομίσματα (δῆλ. μὲν ἔλληνικὰς ἐπιγραφὰς) ἐκπότησαν.

3) Τὸ ἡγήτημα τῆς κατακτήσεως τῆς Κωνσταντίνου-
πόλεως δὲν τὸ θίγω. Ἄς ἀναμεινὴν δὲ κ. ἈΞ., δὸ όποιος
δὲν ἔτιθησε τάξ τουρκικὰς πηγάς, τὸ ἔργον τοῦ κ.
Χώτζη, ὃπου θὰ ἔρῃ, ἐὰν ἡ κατακτησίς τῆς Κωνσταν-
τίνουπόλεως ἔγενετο διά τῆς σπάθης, ἢ διὰ συνθήκης,
εἰς τὴν ὅποιαν προεβλέπετο καὶ τὸ ἄνοιγμα τῆς Κερ-
κύπορος. Οἱ Ἐλληνες ἵστορικοὶ δὲν ἔθιξαν τὸ ἡγήτημα
διότι δὲν ἦθελον προφανῶς νά ἐκφράσουν ὑπόνοιαν
κανόνι περὶ τῆς διὰ προδοσίας παραδόσεως τῆς πρωτευ-
ούσης. Οἱ Τούρκοι δύμας ἵστορικοὶ τὸ ἀναφέρουν
σαφῶς.

Πρόσ τιμήν ὅμως τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Ἀλώσεως πρέπει νὰ προσθέσω διτὶ ή παράδοις τῆς Πόλεως δὲν εἶχε προδοτικὸν χαρακτήρα. Ὑπῆρχον ἐν Βυζαντίῳ ἀπό τοῦ ἰθεῶν περίπου δύο κόμματα, τὸ ἑνωτικὸν καὶ τὸ ἀντιενωτικόν.

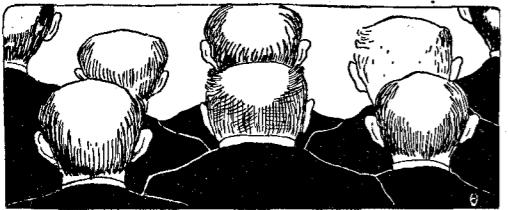
Τό μὲν ἔλεγεν ὅτι συμφέρει μᾶλλον εἰς τὸ ἔθνος νὰ μνημονεύσῃ τὸν Πάπαν καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειάν του κατὰ τῶν Τούρκων, τὸ δὲ ἰσχυρίζετο, ὅτι θὰ ἥτο προτιμώτερον τὸ τουρκάνιον τοῦ μουσουλμάνου ἀπὸ τὴν τιάραν τὸ καρδιναλίου.

Καὶ τὰ δύο ἐνεπόνεστο ὑπὸ τῶν ἀγαθωτάτων πρὸς τὸ ἔθνος σκέψεων. "Οτε περὶ τὰ τέλη (Νοέμβριος) τοῦ 1452 ἐπῆλθε συνενόησις μὲ τὸν Πάπαν περὶ ἐνώσεως καὶ βοηθείας τοῦ Βυζαντίου, ἐξεμάνησαν οἱ ἀνθενωτοί, ὅτε δὲ ἥλθεν ἡ κρίσιμος στιγμὴ προδύναμσαν τὴν παραδόσιν τῆς Πόλεως εἰς τοὺς Τούρκους. Οὐ Βυζαντίνος Ἐλληνισμὸς εὐρέθη τότε ἀκριβῶς εἰς τὴν Ἰδίαν θέσιν, εἰς τὴν ὅποιαν θά εὑρίσκετο ὁ σύγχρονος Ἐλληνισμός, ἐάν ἐπέρκειτο νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ . . . Ρώσων καὶ Τούρκων! Δέν νομίζετε ὅτι θὰ ἐπετίμηται τοὺς Τούρκους:

Ο ἐιρευούσης τοῦ ἀερόπλάνου Ράιτ

θέλησιν των, ἐν ᾧ δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ μὲ τὴν μικράν πτωχὴν καὶ ἀνέτομιν Ἑλλάδα». Πᾶν τούναντίον! Οὐ μόνον δὲν λησμονεῖ κανείς μας τὴν ἀλήθειαν ταῦτην, ἀλλὰ καὶ προεβεύκομεν δι τὴν ἔξακολουθήν ἡ Ἑλλὰς νὰ είναι ἀνέτομος, ὅπως πάντοτε δυστυχῶς, (ὅτι εἶναι πτωχὴ καὶ μικρὸ δὲν πειράζει, εἰναὶ οἱ Ἑλληνες πλούσιοι καὶ δι πατριωτισμὸς των μέγας), τότε οὐδὲ αἱ

Συγκλητικοί... Αθηναῖοι ὑπὸ Θ. Θ.

σκέψεις τοῦ κ. Ἀξιωτίδη, οὐδὲ αὐτὸς τὸ Κοράνιον θὰ σώσωσι τὰ ἐθνικά μας συμφέροντα!

Μὲ ἐκτίμησιν
Δ. Δ.

ΕΙΣ τὴν φυινοπωρικὴν ἔκθεσιν τῶν καλλιτεχνῶν εἰς τὸ Παρίσιο δόλοκληρον διαιρεόμενα εἶνε ἀφιερωμένον διὰ τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου ζωγράφου Θεοτοκόπουλου τοῦ ἐπονομαζούμενου El Greco, ὅστις λησμονῆμός τὸν παρελθόντα αἰώνα ηρχισε νά γίνεται τοῦ συρμοῦ. Ἡ συγκέντρωσις μάλιστα ὅλων τῶν ἔργων τοῦ διασήμου Ἑλληνος καλλιτέχνου τοῦ διποίου εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος ἀδημοσιεύσαμεν καρακτηριστικὸν ἔργον, εἰς τὴν φυινοπωρικὴν καλλιτεχνικὴν ἔκθεσιν δίδει ἀφορμήν εἰς τοὺς τεχνοκρίτας νά τοῦ ἀφιερωμούν μαρτυρήσαται ἀρθρο περὶ τῆς καλλιτεχνικῆς τοῦ μεγάλοφυῖας καὶ τῆς καθόλου αἰσθητικῆς τοῦ εἰς τὴν ζωγραφικὴν¹.

Ο Θεοτοκόπουλος, λέγει εἰς δρούμαν περὶ αὐτοῦ μελέτην τοῦ διάσημου Μώριος, εἶνε ἐκ τῶν μεγαλετέρων καλλιτεχνῶν τοῦ κόσμου καὶ ἀνήκει εἰς τὴν αἰωνιότητα. Εἰς κανένα ἄλλον ἔργον μεγάλου ζωγράφου δὲν βλέπει κανεὶς τὸσον ὡραίαν συνηρμοσμένας τὴν πνευματικὴν παντοδύναμαν μὲ τὴν τεχνικὴν ὃσουν εἰς τὸ ἔργα τοῦ Θεοτοκόπουλου. Γνωρίζει βαθύτατα τὴν τέχνην τοῦ καὶ ἐκφράζεται μόνον διὰ τοῦ ἀλφαριθμοῦ αὐτῆς. Ἄλλ' ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ ἐκφράσει περιέλαβεν δόλοκληρον τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ εἶνε διάνθρωπος ποὺ ὄμιλει μὲ ὄλα τὰ μέσα τῆς τέχνης. Ἡ τέχνη τοῦ Γκρέκο ὅπως γράφει καὶ ὁ Πιέρ «Ἐπ καθισταται καταληπτὴ μᾶλλον διά τῆς σκέψεως». «Οσον δύμως καὶ ἀνείνε διανοητικὴ ἡ τέχνη τοῦ δὲν εἶνε ὀλιγώτερον πλαστικὴ. Καὶ εἰς τὰ ἔργα τοῦ Θεοτοκόπουλου η πλαστικότης εἶνε ὑπερέσφαιρα καὶ συνδυάζει τὸν ὑπέροχον τεχνίτην μὲ τὸν ὑπέροχον ποιητήν».

Ο Θεοτοκόπουλος εἶνε διάζωμος τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου. Εἶνε ἔνας δραματιστής τῆς τεχνῆς τοῦ διποίου αἱ ἐπὶ τῆς ὁδόνης φυσιογνωμιαὶ ἐξέρχονται τῆς πραγματικότητος καὶ ἐναγκαλίζονται τὸ ἀπειρονούμαντον τοῦ διαστήματος καὶ τῆς φθορᾶς τοῦ χρόνου. Αἱ ἀμεσοὶ πραγματικότητες διὰ τὸν Θεοτοκόπουλον εἶνε ὄπλως μέσος πρὸς ὑποβολὴν τῶν πραγματικοτήτων τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου. Τοιουτορόπως ἡ θέα τῶν ἔργων του ἀνοίγει ἐνώπιον τοῦ θεατοῦ τὰς πιλας τοῦ ὑπερέργων καὶ τὸν καθιστᾶ ἀνίκανον νά εὑρῃ καταλλήλους λέξεις καὶ χαρακτηρίσῃ τὸν ἰδεαλισμὸν καὶ τὴν διανοητικότητα τῆς τέχνης τοῦ Θεοτοκόπουλου.

Οκ. I. I. Μινέττας διμάλων ἀπὸ τὰς στήλας τῆς ἐφημερίδος αἱ «Ἀθῆναι» περὶ τῆς νομισματικῆς ἐν Ἑλλάδι κοίσεως ψέγει δριμύτατα τὴν Κυβέρνησιν ὡς μὴ λαμβάνουσαν φιλικά μέτρα πρὸς ἄρσον τῆς διαναγκαστικῆς κυπλοφορίας ήτις εἶνε ἡ μόνη ἀφορμὴ τῆς οἰκονομικῆς κακοδαιμονίας τοῦ τόπου.

«Εἰς χώραν, λέγει δικαστής Μινέττας, δύου ή ἀνατροφὴν

τοῦ ἀτόμου ὑπολείπεται ἀκόμη τόσον, εἰς κράτος τοῦ διποίου ἡ Βουλὴ διὰ νὰ συνέλθῃ εἰς ἔσωτήν πρέπει νὰ συνέλθῃ μὲ χιλίας δύο ρουσφετούποσχέεις τῶν ἀρχηγῶν της, μὴ περιμένετε νὰ ἴδητε τὴν πρόσδον τοιούτου βαθμοῦ ἐγκαθισταμένην τοσοῦτο ταχέως, ἐκ τῶν ἴδιων τοῦ τόπου ἡθικῶν καὶ ὑλικῶν μόνον μέσων, ὥστε νὰ παγιωθῇ μόνον του καὶ ὁριτικῶς τὸ νόμισμα εἰς τὸ ἀρτιον.

«Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔχομεν ἀκόμη ἀνάγκην φώτων καὶ ὑλικῶν μέσων ἔξωθεν. Λίροντες σήμερον τὴν ἀνακαστικὴν καὶ ἐπικοινωνοῦτες ἀμέσως μὲ τοὺς ἔξωθεν, ἴδιως μὲ τὸν ἀκμάζοντα εἰς πλοῦτον καὶ πεζῶν πολυπληθέστερον ἀπὸ ἡμᾶς ἐπίλοιπον Ἐλληνισμὸν, πολλὰ θέλομεν προσπορισθῆ τὰ ὑλικά καὶ ἡθικά ὥφελη.

«Οἱ ἔξω τῆς Ἑλλάδος ὅμοφύλοι καὶ ἔνοιοι θὰ σπεύσωσι νὰ ἔκμειαλλευθῶν ἡμᾶς τοὺς ἀνεκμεταλλεύτους ἀκόμη καὶ παρθένους ἀλλ' εἰς τοῦτο θὰ προβῶσιν ὡς τάχιστα ὅπταν θὰ είναι βέβαιοι ὅτι ἡ βάσις, τούλαχιστον, πάσης αὐτῶν ἐπιχειρήσεως, τὸ κεφάλαιόν των, δὲν θὰ κλυδωνίζεται ἐκ τῆς διακυμάνσεως τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος καὶ τῆς ἀμφιβόλου ἀξίας τῆς ἐλληνικῆς δραχμῆς, ἀλλ' ὅτι θὰ ἔχῃ πάντοτε σταθεράν καὶ παγίων ὅξιαν ἐκεῖνοι δὲ τότε θέλουσι συντελέσει ἵσως νὰ διαπαύσουν ταχύτερον πᾶς νὰ ἐπιβάλλωμεν ἐπὶ τὸ πλειότερον τὴν δικαιούσην καὶ τὴν προστασίαν τῶν συμερόντων, πῶς νὰ καλλιεργήσωμεν τὴν γῆν, οἱ τὰ κεφάλαια καὶ τὴν πείραν ἰσχυρότεροι».

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Αντὶ τῶν δύο τευχῶν τῆς 15 καὶ 31 Δεκεμβρίου θὰ ἐκδοθῇ κατὰ τὰς 20 Δεκεμβρίου διπλοῦν τεῦχος ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΝ μὲ ποικιλωτάτην ὑλὴν καὶ πλουσιώτατα εἰκονογραφημένον.

Ο κ. Γρ. Σενόπουλος ἐδραματοποίησε τὸ πρὸ ἐτῶν δημοσιεύσθεν εἰς τὰ «Παναθήναις διηγῆμά του Ἐρως ἐσταυρωμένος» ὑπὸ τὸν τίτλον Στέλλα Βιολάνη. «Ολοι τὴν ἐνθυμοῦνται τὴν τραγικὴν αὐτὴν ιστορίαν. Τὸ δράμα θά δοθῇ γρήγορα εἰς τὴν Κρυσταντινούπολιν ὑπὸ τῆς Διοί Μαρίκας Κοτοπούλη.

Ο Βασιλεύς μας ἀπένειμεν εἰς τὸν γνωστὸν διάσημον γάλλον συνθέτην Μασσενὲ τὸν Ταξιάρχην τοῦ τάγματος τοῦ Σωτῆρος.

Εἰς τὸ Παρίσιο ἥρχισαν πάλιν νὰ ιταλίζουν. Οὗτοι εἰς τὴν Opera Comique παῖζεται ἡ «Μποέμ» τοῦ Πουτσόν καὶ εἰς τὸ «Théâtre Lyrique de la Gaîté» ἡ «Μποέμ» τοῦ Λεονκαβάλλο.

Εἰς τὸ θέατρον «Ολύμπια» τῶν Παρισίων μία νέα βιεννέζικη ὀπερέττα «Vera Violetta» τοῦ M. Redelsberger παῖζεται μὲ καταπληκτικὴν ἐπιτυχίαν.

Εἰς τὴν Βιέννην ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος τρεῖς νέαι ὀπερέτται: ὁ «Τυχηρὸς Γελωτοποὺς» τοῦ Μπερτές, τὸ «Παιδὶ ἡ κορίτσι» τοῦ Γκρονιστάντεν καὶ ὁ «Γενναῖος στρατιώτης» τοῦ «Οσκαρ Στράους». Ή τελευταῖα κάμει τὸν γῆρον τοῦ κόσμου. Ἐπάλχθη ἐπανειλημμένως εἰς τὴν Βιέννην, Παρίσιον, Λονδίνον, Βερολίνον καὶ Νέανγκόσκην. Ο συνθέτης τῆς Στράους ἐκλειστὸς ἔνα καλὸν συμβόλαιον μὲ ἓνα Ἀμερικανὸν ιμπρεσάριον ὑπὸ τὸν ὃρον νὰ διευθύνῃ ὁ ἴδιος τὴν ὁρχήστραν πάντοτε εἰς τὰς πρώτας παραστάσεις.

Ο γνωστὸς Ἰταλὸς συνθέτης Giordano τελειώνει ἐντὸς ὀλίγου νέον του μελόδραμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Η Ἑρότη τοῦ Νείλου» μὲ λιμπρέττο διασκευασθὲν ἐκ τίνος δράματος τοῦ Σαρδοῦ καὶ μὲ ὑπόθεσιν Νιππολεόντιον.

1 Μελέτην περὶ Θεοτοκόπουλου ἀδημοσιεύσαμεν εἰς τὸ τεῦχος τῆς 15 Ιουνίου 1903 ὑπὸ τῆς κ. Αννας Λύντες.